EMEK

AYLIK SOSYALİST DERGİ

MİLLÎ MESELE KONUSUNDA

- onuncu yıl ve basında çıkan üç yazı
- kemal sülker / zorlama genel grev ve gerçekten genel grev
- fikret görün / bir «halk» kapitalizmi örneği
- emek açısından

10

MART 1971

EMEK

Mart 1971
Sayı 10

Sahibi Şaban ERİK

Sorumlu Müdür M. Ali Uğur

Yönetim Yeri Süleyman Sırrı Sokak 2/8
Yenişehir ANKARA

Dizgi ve Baskı **Baylan Basım ve Ciltevi**

İÇİNDEKİLER **Sayfa**

● **EMEK AÇISINDAN** 1

● **Onuncu yıl ve basında çıkan üç yazı** 29

● **Zorlama genel grev ve gerçekten genel grev / Kemal Sülker** 52

● **«Bir halk» kapitalizmi örneği Fikret Görün** 61

türkiye işçi partisi genel yönetim kurulu toplandı

8 - 9 Şubat günleri toplanan Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu, gündemindeki sorunları görüşerek önemli kararlar aldı. Merkez Yürütme Kurulunca, Genel Yönetim Kuruluna sunulan ve iç ve dış politika sorunları ile parti çalışmalarını kapsayan rapor da görüşülerek kabul edildi.

EMPERYALİZM ÇIKMAZDADIR

«İki buçuk ay önce yapılan son Genel Yönetim Kurulu toplantısından bu yana dünya politikasındaki gelişmeler, çağımızda sosyalizmin ve milli kurtuluş hareketlerinin gelişip güçlendiğinin, emperyalizmin ve öteki gerici güçlerin gerileyip zayıfladığının yeni kanıtları olmuşlardır.» **sözleriyle başlayan raporda önce dış politika sorunları ele alınmıştı.**

Olayların, ABD'nin dünya jandarmalığı görevinden çekilemeyeceğini gösterdiği belirtilen raporda, Amerikan politikasına savaştan çıkarı olan tekelci kapitalistlerle Pentagonun yön verdiğine değinilerek, şöyle denilmektedir.

Bir yandan emperyalizmin saldırganlığını arttıran bu durum, öte yandan, emperyalizmin gitgide çürüdüğünü göstermektedir. Ayrıca Amerika ciddi ekonomik, mali, toplumsal bunalımlarla karşılaşmaktadır.

Raporda, daha sonra İngiltere'nin durumu ele alınmakta ve bu ülkenin de Amerika gibi buhranlarla karşı karşıya bulunduğu ifade edilmektedir.

Rapora göre: «artık burjuva iktisatçıları bile ekonomik buhranın tek tek ülkeleri aşarak kapitalist sistemi tümüyle sarsacağını ve yeni bir 1929 buhranına doğru gidilmekte olduğunu ifade etmektedirler.»

Raporda daha sonra, Şili, Bolivya ve Orta Doğu'daki gelişmeler ele alınmakta ve bütün bunların emperyalizmin dünya çapında güçsüzleştiğine birer kanıt olduğu belirtilmektedir.

Polonya'daki son olaylar konusundaki Türkiye İşçi Partisi görüşü ise şöylece açıklanmaktadır:

«Dünya politikasında bir başka önemli gelişme de, sosyalist blokun bir üyesi olan Polonya'da olmuştur. Polonya olayları bilindiği gibi, özellikle yiyecek maddeleri üzerine yapılan zamlara karşı işçilerin direnişi ile başladı ve yönetici kadroda yapılan değişikliklerle sona erdi. Şimdi, bu olayların nedeni üzerine biraz eğilirsek temel tedenin Polonya tarımının yapısındaki aksaklıklar olduğunu görebiliriz.

«Bilindiği gibi, Polonya'da tarımsal üretim küçük özel mülkiyet üzerine kuruludur. Tarımsal üretimin en büyük kısmı küçük köylü işletmelerinde üretilmektedir. Bu küçük özel mülkiyet, bir yandan tarımda verimliliğin düşük olmasına yol açarken, öte yandan burjuva unsurların yetişmesine ve devamına imkân veren bir ortamdır. Ve bu küçük işletmeler de kooperatifleşmeye yöneltilememiştir. Bu nedenle Polonya'da tarım ürünleri, tarımda artı-ürün az elde edildiği için zaten pahalı maddelerdir. Bu maddeler üzerine, bir de önemli ölçüde zam yapılması, gelirlerinin % 42'sini yiyeceğe ayıran işçilerin direnişine yolaçmıştır.

«Bunun için, Polonya'daki olayların temelinde sosyalist üretimin karşılaştığı güçlükler değil, tersine sosyalist üretimin tarımda gereği gibi uygulanmayışı yatmaktadır. Daha başka bir düzeyde meseleye bakılırsa, sanayi kesimindeki sosyalist üretim ilişkileri ile tarımdaki sosyalist olmıyan üretim ilişkileri çelişmektedir. Ve böylece ekonomi bütünüyle dengeli olmaktan çıkmaktadır.»

İÇ POLİTİKA SORUNLARI :

Bundan sonra iç politika sorunlarına geçilen raporda özetle şöyle denmektedir:

HAKİM SINIFLAR ACZ İÇİNDEDİR

«Geride bıraktığımız iki ayın iç politika bakımından en önemli yönü, hakim sınıfların ülkeyi yönetmekte karşılaştıkları güçlüklerin artması, içine düştükleri buhranın derinleşmesi oldu.

Elindeki bütün imkânları kullanarak Yüce Divan yolundan güçlükle dönen Başbakan Demirel, şimdi sayısı salt çoğunluğun civarında dolaşan Meclis ve Senato gruplarını ayakta tutmak ve yeni transferlerle takviye etmekle uğraşıyor. Fakat bu kısa vadeli tedbirler başarılı olsa bile AP erken seçime veya koalisyona gitmek mecburiyetini bertaraf edecek imkânları sağlıyamıyacaktır.

Emperyalist sömürünün savunucusu olarak kapitalist yoldan kalkınma çıkmazında 5 yıla yakın zamandır bocalıyan AP iktidarı, bilhassa 1969 seçimlerinden sonra dayandığı sınıflarda bir denge değişikliği yaparak, sanayi burjuvazisine ağırlık verip, 41'lere ve Erbakan'ın temsil ettiği diğer güçlere daha kayıtsız kalmıştı.

Ancak, işçilerin ve emekçilerin süratle uyanışı, ilerici gençliğin ve aydınların yurtsever tutumları ve bunlara ek olarak azgelişmiş bir ülkenin kapitalist yoldan kalkınmasının imkânsızlığı, sanayi burjuvazisinin isteklerinin tam olarak yerine getirilmesini de engellemektedir. Örneğin işverenler işçi sınıfının uyanışından ve toplu sözleşmelerden şikâyetçidirler. AP iktidarı çıkardığı kanunlarla, polisiyle ve sarı sendikalarıyla emirlerinde olduğu halde, yine de şikâyetçidirler. İşçilerin Anayasal haklarını hayata geçirme mücadeleleri bile

işverenleri rahatsız etmekte, sömürülerinin daha bir teminat altına alınmasını, işçilerin mevcut kısıtlı haklarının dahi geriletilmesini istemektedirler. Bütün isteğine rağmen AP iktidarının bu tedbirleri almaya gücü yoktur. Milli Güvenlik Kurulunun, yetkilerini aşarak verdiği destek dahi AP iktidarına bu gücü veremiyecek, Demirel'in kuvvetlenmesi yerine, Güvenlik Kurulunun yıpranması sonucunu doğuracaktır.

Diğer taraftan DP'nin kurulması 1946 ruhu kılıfı altında ve ticaret burjuvazisi ile büyük toprak sahiplerinin AP'den kopan kesimine dayanarak gelişmesi, Demirel'in hem parlâmentodaki gücünü, hem de gittikçe öne alınma ihtimali artarken seçimlerdeki şansını kıran bir durum yaratmaktadır.

Milli Güvenlik Kurulu bildirisinden sonra tedbir kanunları lâflarının giderek daha fazla edilmesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi baskını, AP iktidarını dönüşü olmıyan bir yolun en dar boğazının eşiğine kadar getirmiştir. CHP'nin de kendisine göre bazı sebeplerle bu kanunlara esasda olmasa dahi bazı karşıt sesler çıkarmaya başlaması Demirel'in işini büsbütün güçleştirecek benzemektedir.

Gerçekten vaktiyle ortaya atılan ve salt hukuk tekniği açısından bile büyük tepkiler doğurmuş bulunan tedbir kanunları tasarılarına benzeyen yeni tasarılar, birçok muğlak kavramlarla, başta üniversiteler olmak üzere demokratik güçleri tehdit eder niteliktedir. Örneğin, bir tarafta öğrenciler yönetime katılıyor gibi gösterilirken, diğer yanda yönetime katılacakların seçimi % 80'lik bir iştirake bağlanmakta ve böylece öğrenci temsilcisi seçimi fiilen imkânsız hale getirilmektedir. Çünkü fakültelerde şimdiye kadar yapılan en iddialı seçimlerde dahi katılmanın % 60'ı geçtiği pek ender görülmüştür. Böylelikle işlemesi imkânsız bir öğrenci temsilciliği öne sürülürken, diğer bütün öğrenci teşekkülleri ortadan kaldırılmakta ve Anayasaya açıkça aykırı şekilde öğrencilerin başka kuruluşlara girmesi engellenmektedir. Üniversite'de karakol kurma niyetleri ve öğrencileri atmayı kolaylaştıran hükümler, faşist yanları açıkça belli olan konulardır.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür ve üzerlerinde yapılacak birkaç değişiklik, baskı kanunları tasarılarının faşist niteliğine kılıf geçirmekten başka bir anlam taşımıyacaktır. Tasarılar karşısında demokratik güçlerin gösterecekleri tepkilerin bunları etkisiz hale getirerek, demokratik hakların daha da kısıtlanmasını önlemesi, gerçekleri aşan boş bir ümit değildir.

Bu durumun bir uzantısı parlâmenter görüntü altında mevcut kısıtlı demokratik ortamı, kılıflı faşizme dönüştürmekten ümidini kesen sömürücü hakim sınıflarını açık bir faşist darbeye, diğer bir deyişle **Yahya Han formülüne** bel bağlamalarıdır.

DIŞ ETKİLER

Türkiye'deki bu politik gelişmeleri değerlendirirken, dış faktörleri de dikkate almak gerekir. Bütün azgelişmiş ülkelerin ve bu arada Türkiye'nin de iç politikası dış etkilerden masun değildir. Türkiye üzerinde Amerika'nın ve diğer batılı devletlerin etki ve baskıları bilinmektedir. Orta-Doğu buhranının şiddetlenmesinden, özellikle Ürdün iç savaşından bu yana Türkiye üzerinde baskıların arttığının kanıtları vardır. Ayrıca başta Amerika olmak üzere emperyalistlerin Türkiye'de sol gelişme ve hareketlerden tedirgin olduğu bir

gerçektir. Türkiye'de sağcı, gerici, yobaz örgütlenmelerin dışla ilişkileri bilinmektedir. Türkiye'de son günlerde yeralan seri halindeki dinamitleme bombalama olaylarını sadece Türkiye'nin toplumsal, yapısal buhranı ile izah etmek bir noktada yetersiz kalmaktadır. Gençlik hareketlerinin kanlı olaylar şekline dönüşmesinde tertip izlenimini veren dinamitleme ve bombalama olaylarında, iktidarın olduğu kadar, iktidar dışı bazı çevrelerin ve dış etkilerin rolü olması mümkündür.

FAŞİZME KARŞI SAVAŞ

Hiç şüphe yoktur ki, parlâmento içi faşizm çabaları nasıl demokratik güçlerce püskürtülecekse, denemesine ne kadar büyük kudretle başlanırsa başlansın, Yahya Han formülü de hüsranla sonuçlanacaktır. Gerek sömürücü güçlerin dünya ölçüsünde gerilemeleri ve gerekse ülkemizdeki ilerici güçlerin direnişleri, faşist çabaları yerle bir edecek önemli kuvvet teşkil etmektedir. Politika sahnesinde bulunan veya sahneye çıkmak niyetinde olan herkes işçi ve emekçi sınıfların örgütlenmeleri ve iktidar mücadelesi yapmalarını engelliyecek her formülün yalnızca faşizm adını taşıdığını ve engelleme heveslerinin tarihî gelişim karşısında kardan adam gibi taşıdığını ve engelleme heveslerirenmelidir. Çağımızda her türlü şekilci tariflerin dar parlâmentoculuk kalıplarının, aşırı uçlar edebiyatının ötesinde demokrasinin temel ölçüsü budur.

Parlâmentolu veya parlâmentosuz biçimleriyle kapı eşiğinde dolaşan faşizme karşı bütün ilerici güçler elbirliğiyle demokrasi kalesini savunmalı, sağcı terör hareketlerine karşı çıkarak onları teşhir etmelidirler.»

Bundan sonra baskı ve terör hareketlerine değinilen raporda, şöyle devam edilmektedir:

«Böylesine meşum tertiplerin tezgâhlandığı ortamda, Partimiz, üzerine düşen görevleri yapacak, sosyalist mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olan demokratik hakların korunması ve geliştirilmesi yolunda bütün ilerici kuruluşlarla işbirliği imkânlarını kullanacaktır.

Partimizin dışa dönük faaliyetleri arasında zikredilmesi gereken bir husus da, Anayasa Mahkemesinde açtığımız dava sonucunda Parlâmenterlerin Anayasaya aykırı şekilde fazla para almalarının engellenmesidir. Partimizin başvurması ile Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararı, genel olarak parlâmenterleri çok kızdırmış, bazılarını Anayasa Mahkemesi ile alay eden önergeler vermeye bile sevketmiştir. Hemen arkadan Siyasi Partiler Kanununun ödemelerle ilişkili hükmünün de iptal edilmesi, demokratik mücadelemizin bir adımı olmuştur.»

İŞÇİ HAREKETİ VE TÜRK-İŞ :

Rapor, iç politika sorunlarından sonra, Türkiye'deki kapitalist gelişmeleri, işçi hareketindeki ilerlemeleri ve Türk-İş bünyesindeki olayları ele almaktadır :

«Bilindiği gibi, Türkiye, işçi sınıfı hareketleri açısından, özellikle son birkaç yıldır önemli ölçüde dinamizm kazanmıştır. Sendikalaşma oranının gittikçe artması, toplu sözleşme sayısı, bundan yararlanan işçi sayısı, grev ve

greve giden işçi sayıları yıl yıl karşılaştırıldığında, bunun açık kanıtları hemen görülebilir.

Fakat son yıllardaki ve özellikle son 1-2 yıldaki gelişmenin asıl önemli yanı, işçi sınıfı hareketlerinin bu nicel gelişmeler yanındaki nitel gelişmeleridir. Gerçekten, genel olarak işçi sınıfı hareketlerine bakıldığında, önemli derecede bir bilinç artışı ve hareketlerin niteliğinin belli yönlerde gelişmekte oluşu derhal gözlenebilir. Açıkça söylenebilir ki, Türkiye toplumunda işçi sınıfı artık politik güçler dengesinde önemli bir rol oynamaya ve her türlü politik hesaplar, düzenlemeler içinde mutlaka hesaba katılması gerekli bir güç olarak görünmeye başlamıştır.

İşçi sınıfı hareketinin bu nicel ve nitel gelişmelerinin; Türkiye'nin bugünkü sosyo-ekonomik gelişme seviyesinde objektif ve sübjektif kaynakları vardır.

Bilindiği gibi Türkiye özellikle son 10 yıldır kapitalistleşme sürecinin en süratli dönemini yaşamaktadır. Sermaye hareketlerinin süratlenmesi, yani ekonominin çeşitli sektörlerindeki sermayenin birbirleri arasında dönüşüm ve belli doğrultuda şekillenmesi, temerküzü olayı, bu dönemi niteliyen en önemli olgudur. Bu dönemde toprak, ticaret, mali, sanayi sermayeleri arasındaki transformasyonlar ve ülke kaynaklarının kullanım imkânlarının önemli bir kesimi hep sanayi sektörü lehine olmuştur. Ülke kaynakları derken; çeşitli devlet gelirlerinin, dış yardımların ve devletin koruyucu politikasının hep sanayi sektörünün geliştirilmesi doğrultusunda olduğunu söylemek istiyoruz. Bütün bu tedbirler, ilkel sermaye birikimini sağlama ve kolaylaştırma politikasıdır. İmkânlar dar da olsa, sağlıklı bir sanayileşme ve gelişme söz konusu olmasa da, böyle bir sosyo-ekonomik politika, şüphesiz ki Türkiye'de kapitalist ilişkilerin gün geçtikçe toplumun her kesiminde etkinlik kazanmasını ve özellikle sanayi kesiminin nisbi gelişmesini ortaya çıkarmıştır. Mali, ticari, toprak sermayesinin, sanayi sermayesi lehine dönüşümleri, sanayi ürünlerinin, toplam ulusal gelir içindeki yerinin ihracat içindeki payının artışı (% 30) ithal kotalarında önceliğin bu sanayi gelişmesinin gereksindiği ithal mallarına verilişi, hep bu objektif durumun birer kanıtıdır.

Şüphesiz ki, toplumdaki gelişmeler hep bir başına ve tek taraflı olmamaktadır. Sanayi sektörünün böylesine bir ortam içinde oluşu, bu dönemde kapitalist ekonominin öteki kaçınılmaz unsuru işçi sınıfı içinde gerekli dönüşümleri ve gelişmeleri getirmiştir. Sanayi burjuvazisinin gelişmesyle, işçi sınıfının nicel ve nitel gelişmeleri de objektif olarak ortaya çıkmıştır. Bir kere kapitalizm geliştikçe, kaçınılmaz olarak işçi sınıfını daha büyük işletmelerde bir araya toplamaya başlamış, hem işçi sayısı süratle artmış, hem de işçi sınıfının belli merkezlerde yoğunlaşması, temerküzü ortaya çıkmıştır. Objektif olarak işçi sınıfının belli merkezlerde toplanması, temerküzü son 10 yılın Türkiye toplumuna getirdiği en önemli olgu olmuştur.

Ayrıca, serbest iş gücünün kolayca sağlanması, ucuz işgücü temini için hakim sınıfların yürüttükleri politika ve objektif olarak tüm toplumsal kaynakların yukarıda belirtilen doğrultuda kullanılışı, son on yılın içinde toplumun diğer kesimlerindeki çözülme ve dağılma, bu dönemin en belirgin işaretleridir. Bunun en açık işaretlerini köylülük içindeki hareketlerde görmek mümkündür. Bu kesimde bir yandan sanayi kesimine ucuz işgücü, serbest iş-

gücü temin için proleterleştirme süreci gelişirken, orta kesimler bile bu sürüklemenin etkilerini hissetmektedirler. Son sayımlarda edinilen bilgilere göre, toplumun en geri bölgelerindeki şehirleşme oranlarının, «gecekondu yerleşmelerinin» süratle artması, özellikle tarımdaki kapitalistleşmenin ürünleri olarak değerlendirilmelidir.

Şunu da söylemek gerekir ki, kapitalizmin gelişmesi karşısında, işçi sınıfının da ne kadar gelişeceği ve bu gelişmenin devrimci perspektifi hakim sınıflar tarafından iyice bilindiğinden, bir yandan güdümlü sendikacılıkla işçi sınıfı hareketini kontrol altında tutabilmek için, öte yandan işçi sınıfının uyanışı ve hareketliliği karşısında bir takım demokratik hak ve özgürlükleri tanımak kaçınılmaz hale geldiği için, sendika kurma, kısıtlı grev vb. haklar kanunlaştırılmıştır. Bu politikanın burjuvazi açısından amacı, yukarıda söylendiği gibi, kapitalizm geliştikçe, kaçınılmaz olarak gelişmekte olan işçi sınıfının başıboş bırakılmaması, kurulacak sendikalarda, işçilerin büyük kısmını toplamak ve gerek ideolojik, gerekse örgütsel manada işçi sınıfını denetim ve kontrol altında tutabilmekti. Hesap bu idi ama, bilinmeli ki tarih durmaz ve bir dönem için alınmış tedbir, daha ileride devrimci mücadelenin etkili bir silâhı olabilir. Yani silâh geri teper. İşçi sınıfı demokratik hak ve özgürlüklerine burjuvazinin öngörmediği bir ölçüde sahip çıkmış ve işçi sınıfı hareketi giderek güdümlü sendikacılığın sınırlarını aşıp, devrimci bir birikim yaratmıştır.

Yukarıda açıklanan unsurlar doğrultusunda Türkiye'de işçi sınıfı, bugün, hakim sınıflar karşısında objektif olarak en devrimci sınıf olarak ortaya çıkmıştır. İşte son on yılın ve özellikle son birkaç yılın, işçi sınıfı hareketleri açısından önemli derecede hareketlilik kazanması, bu objektif nedenlere dayanmaktadır.

Diğer taraftan TİP'in kuruluşu ile işçi sınıfının siyasal bilinçlenmesi somutlaşmaya başlamış, Türk-İş'in uzlaşıcı politikasının yarattığı çelişki, işçilerin gerçek çıkarlarını savunan DİSK'in doğmasına yolaçmıştır. DİSK'i kuran sendikalar Türk-İş'ten koparak bu konfederasyonu kurmuştur.

İşçi sınıfının siyasal bilincinin süratle artışı işçilerin hem bu nedenle, hem de ekonomik haklarını tutarlı şekilde koruması nedeniyle DİSK'e yönelmelerine yolaçmış, TÜRK-İŞ'in sömürücü hakim sınıflarla işbirliği halinde yürüttüğü partilerüstü politikanın iflâs çanları çalmıştır. İşçi sınıfının, şimdiye kadar kullandıkları uzlaşıcı formülleri çiğneyip geçtiğini farkeden Türk-İş yöneticileri, bu birikimi hakim sınıflar lehinde kanalize etmenin daha üst düzeyde yürütülmesi lüzumunu anlamışlardır. Vaktiyle şiddetle karşı çıktıkları genel grevi iki saatlik de olsa uygulamak zorunda kalan, yönetim kurulu toplantılarında daha solda gözüken sloganlar atarak sömürücü sınıflarla uzlaşmalarına yeni maskelemeler aramak mecburiyetini duyan yöneticilerinin telâşlı çabaları esas olarak Türk-İş'i kurtarmak amacına yöneliktir. 4'lerin esas çabaları da budur. Ancak olaya AP ve CHP'nin parti çıkarları da karışıp yöneticilerin birbirlerinin kişiliklerine yönelen ağır suçlamalar da katılınca, kurtarma biçimleri hakkındaki görüşler arasındaki büyük farklar açıkça belirmiştir.

Bu farkların, ortanın solundaki Türk-İş yöneticilerini üçüncü bir konfederasyon kurmaya kadar götürmesi mümkündür. Bu, CHP'nin işçi sınıfı için-

de bir taban arama çabasıdır. Mutlak olan ise, işçi sınıfımızın devrimci mücadelesinin TİP ve DİSK etrafında güçlenerek devam edeceği ve sömürü düzeni ile uzlaşıcı her türlü saptırmayı etkisiz kılacağıdır. Partimizin özellikle işçi sınıfı içerisinde gün geçtikçe gelişmesi ve işçilerin sendikal alanda ekonomik çıkarlarının da ötesinde siyasal nedenlerle DİSK'e akın etmeleri bunu açıkça göstermektedir.»

PARTİ ÇALIŞMALARI

Raporda, bundan sonra, parti çalışmaları ele alınmaktadır. «Faşizme Hayır» kampanyası sırasında 525 bin bildiri, 10 bin afişin dağıtılıp asıldığı, burjuvazinin bu kampanya dolayısıyla Partiye karşı tam baskı ve terör politikası uyguladığı belirtilerek, Parti hakkında açılan soruşturma konusunda şöyle denilmektedir :

«Bütün bunlarla yetinmeyen burjuvazi, Anayasanın siyasal partilere tanıdığı teminatları hiçe sayarak, başta Genel Başkanımız olmak üzere, diğer parti yöneticileri hakkında kovuşturma açmıştır. Açılan kovuşturma ile isnat edilen suç: 1 — Parti program ve tüzüğü ile TCK'nun 141/1maddesine giren proletarya diktatörlüğünü amaçlıyan suçları işlediğimizi; 2 — Büyük Kongre kararları ve anti-faşist kampanya bildirileri ile Kürtçülük propagandası yaptığımızı iddia etmektedirler.

Bilindiği gibi bugünkü program ve tüzüğü ile, 9 yılı aşkın bir sereden beri mücadelesini yürüten Partimiz hakkında geçmişte 7 dosya düzenlenmiş, ancak Başsavcılıkça hiçbiri ciddi bulunmayıp, hazırlanan dosyalar geri çevrilmiştir. 9 yıldır besledikleri niyetleri gerçekleştiremiyen hakim sınıflar, son kongre kararlarını ve anti-faşist kampanya dolayısiyle yayınladığımız bildirileri de ek ederek bu amaca ulaşmak istemektedirler. Anayasaya aykırı olarak Parti tüzel kişiliğini «hile-i şeriye» ile atlayarak, tek tek şahıslarımızı yargılamak istemektedirler. Bu ise apaçık Anayasaya aykırıdır. Çünkü söz konusu program, tüzük, kongre kararı ve bildiriler Parti tüzel kişiliğine aittir. Oynanmak istenen oyun, dolambaçlı yollardan amaca ulaşmaktır. Bu da, diğerleri gibi sonuç vermiyecektir.

Bu baskılar karşısında Parti örgütümüzün hiçbir güçlükten yılmaksızın, bilinçli bir şekilde demokratik mücadeleyi sürdürdüğünü, Genel Merkez olarak kıvançla tesbit etmiş bulunuyoruz. Gerçekten sosyalist mücadelenin yürütülmesi sırasında sömürücü çıkarları sarsılan gerici güçlerin, böyle Anayasa dışı, anti-demokratik baskılara girişmesi doğaldır. Onları Anayasal sınırlar içerisine çekilmeye zorlıyacak olan ise, başta sosyalistler olmak üzere, tüm ilerici güçlerin bilinçli direnişleridir.»

Raporda, ayrıca, Parti Okulu'nun Mart ayında çalışmalara başlayacağı belirtilmektedir.

AMBLEM DEĞİŞTİRİLEREK, YENİDEN İŞÇİ-KÖYLÜ İTTİFAKINI TEMSİL EDEN ESKİ AMBLEM KABUL EDİLDİ :

Genel Yönetim Kurulu, Parti amblemi konusunu da görüşmüş ve partinin daha önceki amblemini kabul etmiştir. Yeniden işçi-köylü ittifakını temsil

eden eski amblemin kabulü partililer arasında sevinç yaratmış ve bir çok partili derhal eski rozetlerini yakalarına takmışlardır.

GENEL YÖNETİM KURULU, AYBAR'I KESİN İHRAÇ İSTEĞİYLE MERKEZ ONUR KURULUNA VERDİ:

Genel Yönetim Kurulu toplantısı sırasında kurula bir mektup gönderen Mehmet Ali Aybar'ın durumu toplantı sırasında ele alınmış ve kendisinin «kesin ihraç talebiyle ve tedbirli olarak» Merkez Haysiyet Divanı'na verilmesini kararlaştırmıştır. Toplantıda bulunan 34 Genel Yönetim Kurulu üyesinden 30'u kararın lehinde oy kullanmış 4 üye çekimser kalmıştır.

Genel Yönetim Kurulu'nun bu kararı üzerine, hesap vermeye cesaret edemeyerek, partiden istifa eden Aybar, istifasını bir basın toplantısı yaparak açıklamıştır. Bu basın toplantısında, Türkiye İşçi Partisine ve bazı sosyalist ülkelere çatan Aybar, artık, anti-sosyalist propagandanın başlıca elemanlarından biri haline gelmiş bulunmaktadır. Aybar'ın girdiği yol, bütün eski dönüklerin yolundur ve sonu şiddetli bir sosyalizm aleyhtarlığına, anti-komünizm çığırtkanlığına çıkar. Mehmet Ali Aybar'ın bu yolun sonuna kadar gidip gitmeyeceğini zaman gösterecektir.

Aybar hakkında alınan Genel Yönetim Kurulu kararından sonra, Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Bürosu'ndan aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

«Genel Yönetim Kurulumuzun son toplantısına bir mektup gönderen üyelerimizden Mehmet Ali Aybar'ın durumunu görüşen Genel Yönetim Kurulu, kendisinin «Partiden kesin ihraç talebiyle ve tedbirli olarak» Merkez Haysiyet Divanına verilmesini kararlaştırmıştır. Karar, 30 lehte, 4 çekimser oyla alınmıştır. Aleyhte oy çıkmamıştır.

Mehmet Ali Aybar'ın bu son mektubu, gerçekte, Partiye karşı Genel Başkanlığının son zamanlarından başlıyarak işlediği suçların sadece sonuncusudur.

Genel Başkanlığı sırasında Parti birlik ve bütünlüğünü bozan, tutumuyla Partinin 1969 seçimlerinde yenilgiye uğramasına yolaçan, jurnalcilik yoluna başvuran ve Partide kişisel bir yönetim kurma hevesine kapılan Aybar, Genel Başkanlıktan düşürüldükten sonra devamlı olarak Parti aleyhinde çalışmıştır. Parti yönetimi, Aybar'ın artık Parti içinde Parti çalışmalarını engelliyebilecek bir etkisi ve sol kamu oyunda bir itibarı kalmadığını gözönünde tutarak ve kendisinin bir zamanlar taşıdığı Parti Genel Başkanı sıfatına saygı duyarak, bu tavalı eden suçlar karşısında kendisi hakkında bir işlem yapmamıştır .Aybar'ın Partiye karşı işlediği ağır suçların başlıcaları özetle şunlardır:

1 — Mehmet Ali Aybar kayıtlı bulunduğu Beşiktaş ilçesine, kendisine son üç ayda yazılı olarak iki defa bildirim yapılmasına rağmen üyelik aidatını ödememiştir. Aybar'ın halen iki yıllık aidat borcu vardır.

2 — Aybar, etkiliyebileceğini sandığı bir kısım Büyük Kongre delegelerine kongreye katılmamalarını ve kongre masraflarını karşılamak üzere Genel Merkezin istediği bağışları vermemelerini açıkça telkin ve talep etmiştir.

3— Kongreler arasında Partinin en yüksek organı olan Genel Yönetim Kurulu parlâmenterlerin bu dönemde zamlı maaşları almalarının Anayasaya aykırı olduğuna ve bu nedenle Anayasa Mahkemesi nezdinde iptal davası açılmasına karar verdiği halde, Aybar, Yüksek Organın bu kararına karşı gelerek, zamlı maaşları almanın Anayasaya uygun olduğu, aksinin sosyal adalete aykırı düşeceği konusunda basına demeç vermiş, bununla da yetinmiyerek, aynı konuda bir haftalık gazetede de uzun bir makale yayınlamıştır.

4 — Aybar sosyalizm konusunda kendi fikirlerini yaymak üzere Bağımsız Türkiye Sosyalistleri Birliği'ni kurdurtmuş, basına verdiği demecinde, bu bu Birliği kuranların kendi yakın arkadaşları olduğunu ve kendi fikirlerini yaymak için böyle faaliyete geçilmesinden duyduğu kıvancı belirtmiştir. Bir Türkiye İşçi Partisi üyesinin ancak Parti çizgisinde ve Parti kararları uyarınca sosyalist faaliyette bulunabileceği, ancak Partinin sosyalizm anlayışını yayabileceği uzun izahlara lüzum bırakmıyacak kadar açıktır.

5 — Aybar, Merkez Yürütme Kurulu kararıyla Mecliste Partinin milletvekili olarak yapması kendisinden istenilen çalışmaları yerine getirmemiştir, yazıları yazılara cevap dahi vermemiştir.

6 — Son olarak Yönetim Kuruluna gönderdiği, basına ve ajanslara vererek kamu oyuna da açıkladığı yazının muhteviyatı ise, ilk satırından son satırına kadar Parti tüzüğüne aykırıdır; Partinin yüksek organlarını hiçe sayıcı, hatta hakaret edici niteliktedir. Aybar, 4. Büyük Kongreden önceki dönemde de Genel Yönetim Kuruluna aynı derecede ağır Parti suçu teşkil eden ve mutad milletvekili ödeneği vermeyi reddedip, ancak ayda 10 lira gibi gülünç bir meblâğı vereceğini bildiren bir yazı göndermişti.

Aybar bu son yazısını Genel Yönetim Kuruluna göndermek ve kamu oyuna açıklamakla, belirli bir politik amaç gütmüştür. Bu, üç yönlü bir amaçtır:

— Ya, Parti yine kendisi hakkında bir işlem yapmıyacaktır ve bu takdirde Aybar kendisinin Parti içinde bir çeşit dokunulmazlığı olduğunu, Parti organlarının en ağır disiplin suçları ve hakaretler karşısında bile kendisine dokunmaya cesaret edemediğini, çünkü kendisinin hâlâ Parti içinde güçlü olduğunu, Parti içi ve Parti dışı kamu oyuna kendince göstermiş olacaktır.

— Ya da, Parti kendisi hakkında işlem yapmaya karar verecektir. Bu takdirde de kendi isteği ile Partiyi terketmiş durumunda kalmaktan kurtulacak hatta bir çeşit martir, bir mazlum, niteliği kazanacaktır. Aybar böylece, Türkiye İşçi Partisi organlarını, yöneticilerini kadir bilmeyen, eski bir genel başkanı bile ihraç eden, müsamahasız «despotlar» olarak propaganda etmek imkânına kavuşacağını hesaplamıştır.

— Partiye karşı baskıların arttığı bugünlerde, bir de kendisi Partiye yüklenerek, sürdüregeldiği jurnalciliği bir kere daha perçinliyerek, burjuvazinin Partiyi çökertme gayretlerine yardımcı olmak da, Aybar'ın hesapları içindedir.

Aybar bu son teşebbüsünü kamu oyuna, meseleyi iyi izliyememiş olanlara «masum bir istek» gibi göstermek için, olağanüstü Büyük Kongre talebini ileri sürmüştür. Bu, bir taktikten başka birşey değildir. Aybar eski bir

genel başkan olarak herkesten iyi bilmektedir ki, olağanüstü Büyük Kongrenin toplanmasını istemenin yolu, tüzüğe ve Parti kararlarına taban tabana karşıt görüş ve isteklerle, Parti yüksek organlarına hakaretlerle dolu yazılar yazıp basına açıklamak değildir. Kongre delegelerinin belli bir oranının olağanüstü kongrenin toplanması için imzasını sağlamaktır. Ama Aybar'ın bunu sağlıyacak gücü yoktur. Ve esasen maksadı da böyle bir kongrenin toplanması değildir. Maksat, yukarıda açıkladığımız üç yönlü amacı gerçekleştirmektir. Nitekim, Aybar daha üç ay önce toplanan Parti Büyük Kongresine katılma cesaretini dahi gösterememiştir. Maksadı gerçekten bir fikir mücadelesi vermek olsaydı, Büyük Kongreye gelir ve görüşlerini serbestçe savunurdu. Partimizin 4. Büyük Kongresi, Aybar zihniyetinin, burjuvazinin Partimiz içindeki uzantısı olduğuna kesin olarak ve oybirliğine yakın bir çoğunlukla karar vermiştir.

Parti içinde hiç kimsenin hiçbir şekilde bir dokunulmazlığı yoktur. Partiye karşı suç işliyenler, hak ettikleri ceza ile karşılaşarak martir haline gelemezler. Hele Aybar artık kendi eylemleriyle politik intihara sürüklenmiş bir kişidir. Siyasi mevtaları diriltecek usuller ise, politikada icadedilmiş değildir.

Partimiz uzun ve çetin mücadelelerden sonra, program ve tüzüğü uyarınca sosyalist rayına sağlam oturmuştur. Bütün Parti kademeleri ve üye safları yüksek organlar etrafında ve birlik, beraberlik içinde kenetlenmiştir. Partimiz açtığı «Faşizme Hayır» kampanyası ile ülke çapında bir merkezden idare edilen planlı gerçek demokratik ve sosyalist mücadeleyi yürütebilen biricik politik örgüt olduğunu dosta-düşmana göstermiştir. Yarım milyon bildirinin ve 10 bin afişin dağıtıldığı, 300 partilinin nezarete alındığı, bir kısmına polisin silâh çektiği ve işkence ettiği, halen 14 Partilinin tutuklu bulunduğu ve bir il başkanımızın şehit edildiği «Faşizme Hayır» kampanyasını Aybar'ın «kâğıt üzerinde açılmış ve kâğıt üzerinde kapanmış» bir kampanya olarak nitelemesi, kendisinin gerçekçilik ve insaf ölçüsünü ne derece yitirdiğini gösteren kesin bir delildir.

Şunu da belirtmek isteriz ki, «batık tekne» durumunda olan, Türkiye İşçi Partisi değil, Aybar'ın da içinde bulunduğu burjuvazinin ve diğer gerici güçlerin teknesidir.

Türkiye İşçi Partisi, gücünü, tarihten, bilimsel sosyalizmden ve işçi sınıfının tarihsel haklılığından alan sosyalist bir partidir. Böyle bir Partiyi, işçi ve öteki emekçi sınıfların biricik kurtuluş umudu ve politik örgütü olan Partimizi, ne emperyalizmin ve kapitalizmin içten ve dıştan saldırıları, ne de Aybar gibi kişilerin kundaklamaları zayıflatamıyacaktır.

Zafer, işçi sınıfının, emekçi sınıfların ve sosyalizme umut bağlamış olanlarındır.

Zafer, Türkiye İşçi Partisinindir.»

TEHDİTLER HİÇBİR ŞEYİ HALLETMEZ

Çalışmalarının sonunda bir bildiri yayınlayan Türkiye İşçi Partisi Genel Yönetim Kurulu, Anayasa'nın hayata geçirilmesini istemiş ve tehditlerin hiç bir şeyi halletmeyeceğini belirtmiştir.

Bildiri özetle şöyledir :

BUNALIMIN NEDENİ İKTİDARIN VE EGEMEN GÜÇLERİN ANAYASA DIŞI TUTUMLARIDIR :

«Türkiye'nin, bugün, bunalım şeklinde kendini gösteren huzursuzluklarla karşı karşıya bulunduğu bir gerçektir. Cumhurbaşkanı, Hükümet yetkilileri ve bazı siyasi parti temsilcileri ile Genel Kurmay Başkanının bu buhrana çözüm yolu olarak, mevcut kısıtlı demokratik ortamın daha da kısıtlanmasını öngördükleri, son demeçleri ile bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi Türkiye İşçi Partisi, baştan beri, bu tutumun sorunları çözmek yerine büsbütün ağırlaştıracağı, ülkenin toplumsal ve siyasal hayatını karanlığa boğacağı görüşündedir.

Çünkü, bugünkü bunalıma yolaçan huzursuzlukların temelinde yatan başlıca neden, ülkemizin içinde bulunduğu dışa bağımlı kapitalist düzendir. Bu düzen değişmedikçe, Türkiye, her zaman, çeşitli derinliklerde huzursuzluklara sahne olacaktır. Ancak, bugün, bu huzursuzlukların kendini bir bunalım şeklinde göstermesi, esas itibariyle, iktidarın ve öteki gerici egemen güçlerin Anayasa dışı tutumlarının bir sonucudur.

Gerçekten, iktidar, Anayasayı uygulıyacağı, diğer egemen ve yetkili çevreler de Anayasanın uygulanmasına çalışacakları yerde, Anayasa dışı tutum ve davranışların içindedirler.

Bugün, ekonomik mücadele seviyesinden siyasi mücadele seviyesine yükselmekte olan işçi sınıfı hareketine karşı sarı sendikaları ayakta tutmak için özel kanunlar çıkarılması, çeşitli toplumsal hareketlerin zor ve ceza tedbirleriyle önlenmeye çalışılması, yobaz dinci irticaa karşı sadece sözde ve göstermelik tedbirler alınması, aslında bu irticaın desteklenmesi, ülkede sömürü ve baskının asıl kaynağı olan bağımlı kapitalizmin gerçek sağcılığın ve gericiliğin kaynağı olduğunun saklanmak istenmesi, ekonomik ve sosyal bozuklukların yükünün işçi ve emekçi sınıflar üzerine yıkılması, gençlik hareketlerinin polis ajanları tarafından yozlaştırılması ve ilerici gençliğe karşı gerici grupların örgütlendirilmesi ve bütün bunların yanısıra devlet kuvvetlerinin taraf tutmaları, bu Anayasa dışı baskı ve uygulamaların bazı somut örnekleridir. Bu Anayasa dışı politika, hukuk düzeyinde Anayasa Mahkemesinin birbiri ardına verdiği iptal kararlarıyla belgelenmiştir.

Özetle, bunalımın kısa süreli çözümü Anayasa dışı baskıların yoğunlaştırılmasında aranamaz. Tersine, bunun için demokratik ortamın geliştirilmesi, Anayasanın her geçen gün biraz daha hayata geçirilmesi gereklidir.

Bu açıdan Cumhurbaşkanı ile Genel Kurmay Başkanının demeçlerini olumlu karşılamak olanağı yoktur. Çünkü, Atatürk ilkeleri, laiklik, halkçılık, devrimcilik, bilimcilik en geniş ölçüde Anayasamıza yansımış bulunmaktadır. Bu bakımdan, bugün bütün ilericilerin, solcuların, sosyalistlerin ve gerçek Atatürkçülerin Anayasanın öngördüğü köklü sosyal dönüşümlerin ve demokrasinin yanında olmaları gerekir. Zaten, Anayasaya sahip çıkan kitlelerin bugün iktidarla çelişkiye düşmesinin temel bir nedeni, hükümetin Anayasaya aykırı tutum ve davranışlarıdır.

Bu durumda, ordu, devletin tarafsız gücü olacaksa, işçi ve emekçi sınıflar ile burjuvazi arasındaki mücadeleye karışmaması, taraf tutmaması ve sadece yurt savunmasıyla ilgilenmesi gerekir. Ordu kademelerinde bulunan bazı kimselerin ve Milli Güvenlik Kurulunun belirli davranış ve tasarruflarını eleştir-

mek en tabii demokratik bir hak, hatta ödevdir. Ayrıca, hiçbir kademedeki hiçbir kimse veya kurul, ordunun bütünü ile özdeşleştirilemez. Sayın Tağmaç, sürüp gittiğini belirttiği bunalımları, bozuk düzenin doğurduğu temel yapısal sebeplere, Anayasaya aykırı düşen politika uygulamalarına bağlıyacağı yerde, çok yüzeysel bir görüşle, ideolojik mücadele ve tertip eseri olduğu besbelli olan «sabotaj»lara bağlamaktadır. Hastalığa doğru teşhis konmayınca, önerilen tedavi şekli de geçerli olmaz. Memleket işleriyle, politika ile ilgilenen herkesin artık bilmesi gerekir ki, Sayın Tağmaç'ın dönülmesini istediği Atatürk devrimleri çizgisi ve Anayasal demokratik düzen, ancak Türkiye'nin tarihsel gelişmesi doğrultusunda uygulanıp geliştirilebilir. Tehditler hiçbir şeyi halletmez.

ANAYASA'YI EN İYİ ANLAYAN KURULUŞ TİP'TİR :

Anayasa Mahkemesinin Partimizin açtığı davalar üzerine T.B.M.M. üyelerinin bu dönemde zamlı maaş almalarını Anayasaya aykırı bulup iptal etmesi ve Partilere devlet bütçesinden para verilmesini de ilke olarak Anayasaya aykırı bulması, Partimizin Anayasal demokratik mücadeledeki iki büyük başarısını daha belgelemiştir. Türkiye İşçi Partisinin bundan önce de açtığı önemli davaları kazanmış olması, Anayasayı en iyi anlıyan ve Anayasanın uygulanmasını en ısrarlı şekilde savunan örgütün Partimiz olduğunu ispatlamıştır. Partimizce Anayasa Mahkemesinde açılan bu davaların kazanılması, aynı zamanda, parlâmentonun, özellikle iktidar çoğunluğunun, yasama görevinde ne denli Anayasa dışına düştüğünü göstermektedir. Bu konuda, son derece dikkat çekici bir husus da, Anayasa Mahkemesinin birbiri ardına verdiği iptal kararları karşısında parlâmento bileşimini oluşturan partilerin Anayasa Mahkemesine cephe almaları ve kendi davranışlarını değil, Anayasayı değiştirmeye yönelmeleridir. Getirilmek istenen faşist tedbirlerin yanı sıra Anayasayı değiştirme istek ve girişimlerine karşı da bütün ilerici, demokratik ve sosyalist güçler birleşmek ve mücadele vermek durumundadırlar. Faşizme karşı birleşik direniş cephesi, Anayasayı değiştirme ve Anayasa Mahkemesine cephe alma hareketlerine karşı da direnecektir.

Parlâmenterlerin zamlı maaş almamalarını ve siyasi partilere devlet bütçesinden ödenek verilmemesini; politikayı, varlıklıların inhisarına sokan ve Partilerin demokratik düzenin vazgeçilmez unsurları olduğu ilkesini zedeliyen hususlar olarak nitelemek, üzerinde uzun boylu durulmasını gerektirmiyecek kadar gülünç ve samimiyetsiz iddialardır. Nitekim bu iddiaları ileri sürenler, vaktiyle, kendi partileri devletten para alarak seçime girerken, aynı «kamu görevini»ni yerine getiren diğer siyasi partilere, özellikle Partimize devletin yardım yapması yerine sadece zorluk çıkarması karşısında hiçbir ses çıkarmamışlardı. Oysa, Türkiye'de «siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru» sıfatına hiç şüphesiz, bütün diğer partilerden önce, işçi ve emekçi sınıfların biricik örgütü Türkiye İşçi Partisi layıktır.

GİTTİKÇE GÜÇLENEN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ ERKEN SEÇİMLERE HAZIRDIR :

Son olarak, Partimize yapılan saldırılara değinmek isteriz. Gerek bilinçli militan, sosyalist kardeşimiz, Partimizin Amasya İl Başkanı Şerafettin Ata-

lay'ın öldürülmesi, gerek Partimizin açtığı «Faşizme Hayır» kampanyası sırasında 300'e yakın Partilinin gözaltına alınması, birçoğunun tutuklanması ve gerekse Partimiz yöneticileri hakkında, 8 yıllık bir geçmişi olan Parti tüzüğü ve programı ile 4. Büyük Kongre kararları ve Parti bildirilerinden dolayı soruşturma açılmasını, Partimizin gelişip güçlendiğinin ve egemen gerici güçlerin yüreğine her geçen gün artan bir korku saldığının bir işareti olarak görüyoruz. Bugün, Partimiz, her zamankinden daha fazla birlik ve bütünlük içinde, merkezi ve teşkilâtıyla tam bir dayanışma halinde halkımızın bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini başarıyla sürdürmektedir.

Partimiz, hakim sınıfların yapacağı bütün baskılara ve tezgâhlıyacağı bütün mücadele şekillerine hazır olduğu gibi, öne alınması ihtimali gittikçe artan genel seçimlere de hazırdır. Bu seçimlerde işçi ve emekçi sınıfların gerçek politik ağırlığı, Türkiye İşçi Partisi yoluyla, diğer mücadele alanlarının yanı sıra, Parlâmentoyu da yansıyacaktır.»

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 19 İLDE TEŞKİLÂTINI TAMAMLADI

Normal Senato seçimine veya yapılması muhtemel bir erken seçime Türkiye İşçi Partisinin katılabilmesi için gerekli bütün çabalar yürütülmüş, 19 ilde, bütün ilçeleri ile Parti teşkilâtı kurulmuştur. Böylece TİP'in önümüzdeki seçimlere girebilmesi için gerekli kanuni şartlar yerine getirilmiştir. İl ve ilçeleri ile birlikte tam teşkilât kurulan iller şöyledir:

1 — Ağrı, 2 — Amasya, 3 — Ankara, 4 — Bingöl, 5 — Diyarbakır, 6 — Edirne, 7 — Eskişehir, 8 — Gaziantep, 9 Hatay, 10 — İstanbul, 11 — İzmir, 12 — Kırşehir, 13 — Kocaeli, 14 — Maraş, 15 — Muş, 16 — Niğde, 17 — Tekirdağ, 18 — Tunceli, 19 — Uşak.

parti gazetesi çıktı

Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi, partinin önündeki yeni dönemi, «eğitim-örgütlenme-eylem» olarak değerlendirmektedir. Bu dönemin gereği, Türkiye İşçi Partisi, Parti içi eğitim ve Partili üyelerin düzeyini yükseltmek üzere, 15 günde bir PARTİ gazetesini çıkartmaya başlamıştır.

PARTİ gazetesi esas olarak, parti üyelerine yönelmekte; Parti birimlerinin ve üyelerinin yurt ve dünya olaylarını, işçi sınıfı hareketlerini, yoksul köylü hareketlerini sosyalizm açısından yorumlayabilme yeteneklerini geliştirmeyi, bu olaylar karşısında Türkiye İşçi Partisinin tutumunu sağlıklı bir şekilde öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ayrıca parti gazetesinin, parti örgütleri aracılığı ile dağıtılması karar altına alınmıştır. Böylece partinin yerel örgüt birimleri arasında gerekli haberleşme gerçekleştirecek; Parti Genel merkeziyle alt birimleri arasındaki organik ilişki geliştirilecektir.

PARTİ gazetesi, Türkiye İşçi Partisi içinde eşgüdümü ve bağlantıyı sağlamakta, gerekli ajitasyon ve propagandayı yapabilmede partililere geniş ölçüde imkan sağlayacaktır.

Gazetenin 1 ve 2. sayısı yayınlanmıştır. Parti gazetesi yukarıdaki niteliği ile EMEK'in yerine getiremediği bazı görevleri yerine getirecektir. Bu ise, sosyalist devrim mücadelemizin yayın ihtiyacını bir alanda daha giderilmesi demektir.

EMEK, Parti gazetesine başarılar diler.

emek'teki toplantılar

Türkiye'de, bir süreden beri, devrimciler arasındaki karşılıklı düşün alışverişinin ortadan kalktığını ve bunun ilerici mücadelenin zararına sonuçlar doğurduğunu dikkate alarak, EMEK merkezinde, tartışmalı toplantılar düzenlemeyi uygun bulduk. Bu toplantılar şimdilik iki haftada bir Cumartesi günleri yapılmaktadır. Toplantılarda Türkiye'deki devrimci mücadeleyi ilgilendiren konular ele alınıp tartışılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan toplantılar büyük ilgi görmüş ve olumlu bir havada geçmiştir.

İlk toplantıda, Sadun Aren «Türkiye'de siyasal bunalım»; ikincisinde, Yalçın Küçük «Türkiye'de Yeni Ekonomik Gelişmeler» ve üçüncü toplantıda ise Taner Timur «Devletçilik ve Sosyalizm» konularını anlatmışlar, daha sonra bu konular üzerinde tartışmalar yapılmıştır.

EMEK'in düzenlediği TARTIŞMALI toplantılar devam edecektir.

Aşağıda, Sadun Aren arkadaşımızın «Türkiye'de Siyasal Bunalım» konusundaki konuşmasının kısa bir özetini sunuyoruz:

Türkiye bir süredir siyasal bir bunalım geçirmektedir. Bu bunalımın niteliğini ve hangi düzeyde ele alınması gerektiğini ortaya koyabilmek için, belirtilerini ele almak lazımdır. Bunalım belirtisiyle bunalımın kendisi arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Herhangi bir şekilde belirmeyen bir bunalımı bunalım saymamak gerekir.

Bu noktada bunalımı tanımlamak uygun olacaktır. Bunalım, toplumun tümünde ya da bir kesiminde duyulan bir huzursuzluğun az veya çok kanunsuzluk sayılabilecek şekillerde eylem alanına yansımasıdır. Şüphe yoktur ki, bu durmun bir bunalım sayılabilmesi için, söz konusu eylemlerin belli bir büyüklüğü aşması lazımdır. Bunun ölçüsü de, toplumun önemli bir kesiminde huzursuzluk yaratılmış olması ve Hükümetin bunu önleyememesidir.

Buna göre, normal grevler, izinli miting ve gösteri yürüyüşleri ve ferdi cinayet ve kavgalar bunalım belirtisi değillerdir. Çünkü her düzenin kendi içinde bazı işleyiş aksaklıkları olması doğaldır. Ve gene her düzende meydana çıkan aksaklıkları düzeltecek mekanizmalar da vardır. Yukarıda saydıklarımız bu nitelikte olaylardır. Bunlara karşı, işgalli grevler, ayni mahiyetteki boykotlar, kanunsuz yürüyüşler ve mitingler ve siyasi cinayetler ve tecavüzler bunalım belirtileridir.

Memleketimizde bu belirtilerin hepsine rastlanmaktadır. Son zamanlarda özellikle bombalama ve dinamitleme şeklindeki hareketler sıklaşmıştır. Bunların yanı sıra şu hususu gözden kaçırmamak lazımdır ki, memleketimizdeki burjuva-kapitalist düzeni esas itibariyle işlemektedir ve şimdilik bir çıkmaz içine düşmüş durumda değildir.

Bu açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere, biz konuyu burada, burjuva düzeni içinde ve dolayısiyle oldukça satıhta ve kısa vadeli olarak ele almış oluyoruz. Konuyu bu şekilde ele almak, memleketteki kapitalist düzenin, bütün dünyada olduğu gibi, uzun devreli bir bunalım içinde olduğu gerçeğini reddetmek anlamına gelmez. Ne varki, sosyalist devrimle çözüme kavuşacak olan bu uzun devreli bunalım henüz birikim safhasındadır ve acil bir siyasi bunalım halinde girmemiştir.

Demek oluyor ki, bugün karşı karşıya bulunduğumuz bunalım 3-5 ay gibi kısa bir dönem içinde çözümlenmesi gereken bir yönetim bunalımıdır. Hükümet bunalımı değil de yönetim bunalımı deyişimizin nedeni, hükümet bunalımı değiminin parlementoda hükümet kurulamaması şeklinde yerleşmiş bir anlamı olmasından ötürüdür. Biliyoruz ki bugün, Türkiye'de bir hükümet buhranı yoktur. Demirel hükümeti son sıralarda bile, gen sorular münasebetiyle arka arkaya, güven oylaması sayılabilecek oylamalardan başarı ile çıkmıştır. Bütçe oylamasını da rahatça atlatacağı anlaşılmaktadır. Ne varki, mevcut siyasi iktidar manevi otoriteden yoksundur ve başlıca bu yüzden söz konusu huzursuzluk belirtilerini önleyememektedir.

Konuyu kısa devreli bir yönetim bunalımı şeklinde ele almış olmamızın üzerine basmak ve altını çizmek lazımdır. Çünkü, bugünkü bunalımı ancak sosyalist devrimle çözümlenecek bir bunalım zannetmek ve ona göre düşünmek ve davranmak büyük hata olur.

Bugünkü bunalıma getirilecek çözümler

a) Parlemento içi
b) Parlemento dışı

olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Bu her iki alternatifin de uzun vadeli bunalımın doğrultusunda çözüm getiren ya da böyle olmayan türleri vardır.

Şimdi bu iki alternatif çözümü somutlayalım: Bugün memleketimizde siyasi iktidara el koyabilecek iki güç vardır. Birisi burjuva partileri (teker teker ya da koalisyon halinde) diğeri de ordudur. Bugünkü haliyle Adalet Partisi yönetimi ile ordu arasında bir çelişki görülmemektedir. Milli Güvenlik Kurulunun son bildirisinden anlaşıldığı üzere, ordu A.P. iktidarını şimdiki bunalımı yenmek hususunda desteklemektedir. Hatta bu konuda diğer burjuva partileri de Adalet Partisini destekler durumdadırlar. Gerçekten, sözle Demirel Hükümetine en şiddetli saldırıları yapan muhalif partilerin CHP dahil, bu hükümeti düşürmek için ciddi bir gayret sarfettiklerini görmüyoruz.

Bu durumda galip ihtimal, mevcut hükümetin daha sert tedbirlerle söz konusu huzursuzluk belirtilerini bastırması ve parlemento içi istikrarsızlığı bertaraf etmek için de erken seçimlere gitmesidir.

Dikkat edileceği üzere, bugünkü durumu siyasi bunalım haline sokan en önemli unsur, siyasi cinayetler ve sağa sola atılan dinamit ve bombalardır. Bunlar, bilindiği gibi, bir merkezden idare edilen terörist hareketlerdir. Bu eylemler bizzat bir anlam ifade etmezler. Ancak bir iktidar değişikliğinin bahanesi ve yardımcısı olursa bir mana taşırlar. Bundan ötürüdür ki, bu eylemleri bağlı oldukları şöyle bir merkeze göre değerlendirmek gerekir. Böyle bir merkezin varlığı ciddiyeti oranında bu eylemler de devam ederler ve ciddiyet kazanırlar.

Türkiye'deki siyasi ihtimalleri dünya koşullarından ve özellikle Amerikan emperyalizminden soyutlayarak tahlil edemeyiz. Amerika'nın Türkiye'de olanlarla ve olacak olanlarla çok yakından ilgilendiği malûmdur. Ancak burada söz konusu ettiğimiz ihtimaller Amerika bakımından fazla farklı değildir. Bundan ötürü mevcut bunalımın çözümüyle ilgili olarak Amerikanın önemli bir rol oynamak isteyeceğini sanmıyoruz.

töS danışma kurulu toplantısı

10-11/Şubat/1971 tarihlerinde TÖS Danışma Kurulu toplantısı yapıldı. Aşağıda toplantıdan izlenimleri bulacaksınız. Öncelikle toplantının yapılışı ve oluşumu üzerinde kısaca durmak gerekir. Özellikle, ikinci Devrimci Eğitim Şurasının ertelenmesi nedenlerinin geçerli olmadığı; TÖS içindeki görüş ayrılıklarının perdelenmek istendiği, bir görüşün diğer bir görüşe üstünlüğünü sağlamak gayreti güdüldüğünü ileri süren Konya delegesinin konuşması ilginçti.

«Önce olağan üstü Genel Kurul toplantısı yapılacağı açıklandı. Sonra vazgeçildi. İkinci Devrimci Eğitim Şurasının toplanacağı bildirildi. Son günlerin ağır baskıları ve güvenlik sağlanmasının güçlüğü nedenleriyle ertelendi. Arkasından Danışma Kurulu toplantısının yapılması üzerimizde kuşku yarattı. Baskılar ve güvenlik sağlanmasının güçlüğü Danışma Kurulu toplantısı için de söz konusudur. Bu toplantı yapıldı. Saldırı, baskı olmadı. Öyleyse insana işin içinde bir oyun var gibi geliyor».

Gerçekten, kurulu oluşturan delegelerin genellikle «MDD» görüşündeki öğretmenlerden seçilmiş olması, hele «Sosyalist Devrim» görüşünü benimsiyen öğretmenlerden hemen hemen hiç kimsenin bulundurulmaması dikkat çekiciydi.

Danışma Kurulunun oluşum tarzı, Türkiye'nin sorunları ve çözüm yolları konusunda genel devrimci doğrultuya ters düşen MDD görüşüne çok yatkındı. «Sosyalist Devrim» görüşündeki öğretmenlere söz hakkının tanınmadığı toplantıda Dev-Genç Genel Başkanının iki gün üst üste konuşturulması, Türkiye ekonomisine egemen olan kapitalizmden hiç söz edilmemesi, verilecek devrimci savaşın ulusal planda ele alınması, MDD görüşünün temel sloganlarının sık sık kullanılması, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da bile tarımda kapitalistleşme sürecinin egemen olduğunun görmezlikten gelinmesi bunun belli başlı belirtileriydi. Sorunlar bilime ve gerçeğe uygun olarak saptanmazsa, kuşkusuz önerilecek çözüm yolları da tutarsız ve geçersiz olacaktı.

Kurula katılan MDD görüşüne yatkın delegelerden sorunlara dinsel açıdan çözüm yolu arıyanlar, devrimci savaşta dinden yararlanmayı önerenler, «gâvurluk» terimini işleyenler oldu. Ölemediği için devrimci olmadığını belirten bir MDD'ci delege, buğday fiatlarının son onbeş yılda 40 kuruştan 80 kuruşa çıkmasına karşılık, traktör fiatlarının 10.000 liradan 130.000-150.000 liraya çıkmasından, traktör satın alırken çiftçinin sömürülmesinden yakındı. Traktörü kimlerin satın alabileceği belli. Bu delegenin tarım burjuvazisi için ölmeyi devrimcilik sandığı anlaşılıyor. Başka bir delege, öğretmen olduğu halde, alkışlar arasında Dev-Genç üyesi olduğunu övünçle açıkladı. Kimi delegeler, kimi TÖS şubelerince Dev-Genç üyelerine ilgi gösterilmediğinden yakındılar. TÖS Genel Merkezinden Şubelere Dev-Genç üyelerine ilgi gösterilmesi yolunda genelge gönderilmesini istediler. Bundan, TÖS üyelerinin, yer yer, öğrencilerin kendi örgütlerine karışmalarını, öğrencilerin peşine takılmayı istemedikleri, buna tepki gösterdikleri anlaşılıyordu. Kimi delegeler, işçi sınıfının öz örgütünün bulunmadığından, kurulması gerektiğinden, bu günkü örgütün düzene bütünleştiğinden sözettiler. Toplantıda genellikle öğ-

retmenlerden MDD için savaş vermeleri, gerekirse bu yolda ölmekten çekinmemeleri istendi. Bu durum, TÖS içinde, genel merkez eliyle, sosyalist devrim mücadelesine karşı bir savaşın yürütüldüğü izlenimini veriyordu.

Ancak, birinci günün sonunda yayınlanacak bildiri dolayısıyla MDD'ciler Genel Merkezle çatıştılar. Bu çatışmaya, bildiride iç sömürüden de söz edilmiş olması, «Tam bağımsız ve gerçekten Demokratik Türkiye» sloganının «bütünüyle bağımsız, bütünüyle ileri bir demokrasi» şeklinde geçiştirilmesi neden olsa gerektir. Bundan MDD'cilerin kayıtsız şartsız TÖS yönetimine egemen olmak istedikleri anlamı çıkmaktadır. Ertesi gün, bir delege, akşam Ankara Şubesinde yapılan açık oturumda Genel Merkezin eleştirildiğini açıkladı.

Artvin delegesinin «sanki arkadaşlarımız, öğretmen ve öğrenciler devrim yapacakmış gibi bir hava içinde konuşuyorlar. Bu hem bilime, hem tarihe, hem gerçeğe aykırıdır» biçiminde yaptığı konuşma, gerçeği yansıtıcı seyrek konuşmalardan biri oldu.

Toplantı, gözlemciler üzerinde, genellikle MDD'cilerin TÖS'e egemen olmak TÖS'ün olanaklarından yararlanarak yeni bir parti oluşturmak, ya da TÖS'ün politik parti boşluğunu (!) doldurmasını sağlamak amacını güttükleri izlenimini bıraktı. Fakat bu olanak dışıdır. Çünkü, siyasi yelpazede sosyalist parti vardır. MDD'ciler, işçi sınıfının öz örgütünü yıkmak için çok uğraştılar. Güçleri yetmedi. «Faşizme Hayır» haftasında şehit veren, yüzlerce militanı yakalanan, işkence gören tutuklanan öz örgütten kopanlar, şimdi de TÖS'ü tutunacak bir dal olarak görüyorlar. **TÖS'ü sendikalizm bataklığına batırmak istiyorlar.** Bir sendikaya taşıyacağından fazla yük yüklemenin, yan örgüt olma niteliğinin ötesine geçmenin o sendikayı yıkacağı, parçalayacağı bir gerçektir.

Bu arada Ankara Tös şubesinin delegelere dağıttığı haber bülteninde «Sosyalist Devrimci» öğretmenlere çatılmakta, özellikle bu arkadaşların Altındağ TÖS Şubesini kurmak için TÖS Genel Merkezine başvurmaları, son çözümlemede emperyalizme ve işbirlikçilerine yarıyacağı yolunda yorumlanmaktadır. Ayrıca, Genel Merkezden Altındağ şubesinin açılmasına izin verilmemesinin sözlü ve yazılı olarak istendiği belirtilmektedir. Buna karşı TÖS merkezinin ne yapacağı sosyalistler arasında merak edilmektedir.

1919 ların, 1908 lerin gerisine düşen küçük burjuva ideolojisi MDD'ciliğin yıkıcı, tutarsız bir görüş olduğu ortaya çıktı. Öz örgüt, bu hastalıktan arındıktan sonra gerçek niteliğine kavuşmuştur. Devrimci bir öğretmen Sendikası olan TÖS'ün gelişmesini, yaşamasını bu hastalıktan kurtulmasına bağlı görüyoruz. EMEK, bu konuda umutludur.

Ama, TÖS, küçük burjuvazinin Türkiye İşçi Partisi ve Sosyalizm düşmanlığının bir aracı olma çabasına devam ederse, gerçekleri karşısına almış olacak ve başarısızlık üzerine başarısızlıkla karşılaşacaktır. Bu, açık bir gerçektir.

şerafettin atalay'ın katilleri nerede

Türkiye İşçi Partisi Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay Partinin açtığı anti-faşist kampanyanın hemen ardından şehit edilmişti. Türkiye İşçi Partisi'nin 4. Büyük Kongresinden sonra girdiği yeni dönemde burjuvaziye karşı vermeye başladığı tutarlı devrimci mücadelenin ürküttüğü hakim sınıfların Türkiye İşçi Partisine ve parti üyelerine karşı giriştiği faşist baskılar, yıldırma, ürkütme ve anarşik olayların içine itme tertiplerinden birinin kurbanı oldu Şerafettin.

Türkiye İşçi Partisinin genç militanı 33 yaşındaki Genel Yönetim Kurulu Yedek üyesi Şerafettin'in öldürülmesinin üzerinden bir ayı aşkın zaman geçtiği halde cinayetin failleri üzerinde en küçük bir iz bile bulunamamıştır.

Ancak unutulmaması gereken şey Şerafettin'in kanının yerde bırakılmayacağı ve bir Şerafettin'in ölmesiyle dirilen binlerce Şerafettin'in bu siyasi cinayetin gerçek faillerinin yakasına mutlaka yapışacaklarıdır.

Şerafettin'in öldürülmesine yol açan siyasi cinayet, yurttaki ve yurtdışındaki devrimci, ilerici kuruluşların tepkisiyle karşılaşmıştır. Çeşitli bildirilerle kınanan olay üzerine yayınlanan bildirilerden Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu'nun bildirisinde özetle şunlar söylenmekte:

«Gelişen olaylar artık kimin Türk halkının yanında, kimin halk düşmanları ile işbirliği içinde olduğunu bütün açıklığı ile göstermektedir.

1. Yurdumuzun kaderiyle ilgili görevlere, demokratik hak ve hürriyetlerimizi koruyacaklarına yemin ederek gelmiş olanlar, bu gün demokratik hak ve hürriyetlerini kullananların katliamı karşısında seslerini dahi çıkarmak gereğini duymuyorlar.

2. Türk işçi sınıfını temsil etmek hakkına yürürlükte anayasa gereğince sahip olan ve bu şerefli görevini bütün baskılara rağmen yılmadan yerine getiren TİP, devrimci sendikalar ve diğer devrimci kuruluşlara girişilen saldırıların arkasında, bugün memleketi yönetme olanağını büttünüyle kaybetmiş bir iktidarın faşist bir yönetim kurabilme özlemi vardır.

3. Türk halkının karşısına ve bu günkü anayasa dışına düştükleri yurdumuzun en yetkili adli kuruluşlarının kararlarıyla defalarca isbatlanmış olan bu halk düşmanları son olarak bir kardeşimizi daha öldürttüler. Amasya TİP il başkanının pusuya düşürülerek öldürülmesinin hesabını, katilleri yakalayamamak basiretsizliğini gösterecek olanlardan, Türk işçi sınıfı bir gün mutlaka soracaktır.

4. Bugün bir kere daha ve saflarımızı iyice sıklaştırmış olarak duyururuz ki:

Ülkemizde sadece çıkar düzenlerinin devamını sağlamak amacı ile faşizmi kurmak isteyenler ve onlara yardımcı olmak durumuna düşenler karşılarında Türk İşçi Sınıfı'nı bulacaklar ve onun sarsılmaz inancı karşısında eriyip gideceklerdir.

YAŞASIN FAŞİZM KARŞISINDA SAVAŞAN GÜÇLER.»

tatvan'da terör

17.11.1970 tarihinde Tatvan Merkez Tuğ İlkokulu öğretmenlerinden dördü TÖS üyesi olan 5 öğretmen Tatvan'daki 10. Tümen Komutanına bir mektup yazıyorlar.

Mektup aynen şöyle

«10. Tümen Komutanlık Önüne

Tatvan

Yaptığımız bu müracaat tarafınızdan bir münasebetsizlik olarak nitelendirilebilir. Yalnız, bir aylardan beri vicdanımızı kemiren bu meseleyi size açmakla üzerimize düşen bir vazifeyi yerine getirdiğimize inanmaktayız.

Konu: Vazife mahallimiz olan Tuğ İlkokulu'na askeri servisin geliş gidişi ve bu geliş gidişin eğitim-öğretim yönünden olumsuz etkileri.

Bizler, öğretmenler olarak çocuklarımıza bir çok lüzumsuz kavramlar vermektense bunlardan daha önemli olarak, çocuklarımıza bir şahsiyet kazandırmanın lüzumuna inanmaktayız. Çünkü, tarihi olaylar göstermiştirki; bu memleketin yalnız bilgili değil, bilgisinin yanında şahsiyeti gelişmiş, namuslu, dürüst, vatan ve vatandaşlarını, insanlık sevgisini her şeyin üstünde tutacak insanlara ihtiyacı vardır.

Efesle belirtmek isteriz ki, bu özelliklerin Tuğ İlkokulundaki öğrencilerde gelişmesini engelleyen bazı etkenler tesbit etmiş bulunmaktayız. Bu etkenlerin sizinle ilgili olan bölümünü arz etmek isteriz.

Evinde yarı aç, yarı tok, delik pabuçlariyle perişan bir halde okula gelen çocuk, bir bakıyor ki, paltolu, mantolu, pelerinli, boyunbağlı, en sıhhi çizmelerini giymiş bir grup çocuk, askeri servisten iniyor. Kendi perişanlığına bakıyor, bu çocuklara bakıyor... Ne hissettiklerini tabii ki biz bilemiyeceğiz.

Yine öğlen ve akşam paydoslarında bir bakıyoruz ki, o perişan çocuklar, otobüsün etrafını sarıyorlar. Subay-astsubay çocukları cıvıl cıvıl ötüşüp kokuşup şarkıyla, türküyle otobüsüne binerken, o çocukların mahsunluklarını görmelisiniz. Boyunlarının bir yana bükülüp, ağız ve gözlerinin acı içersinde nasıl sarktığını görmelisiniz.

Buna eminiz ki, bizler gibi, bu olayları görmek işkencesine katlanmaya mecbur bir yurttaş olsaydınız, siz de bizim duyduklarımızı duyardınız.

Sayın komutan; bu çocukların 300 metrelik bir yol için servisle gelip gitmeleri, kesinlikle bilmiyoruz, ama belki kanunun size tanıdığı bir haktır. Yalnız, bizler için, bu fakir halk çocukları için bir kin, ikence ve de kompleks kaynağıdır.

Bu hal, çocuklarımızda aşağılık kompleksi geliştirmektedir. Yine bu durum, bu çocukların, bu küçük yaşlarında, subay çocuklarına karşı fobi geliştirmelerine sebep olacaktır. Yine bu çocuklarda sınıfsal duygunun gelişmesine sebep olacaktır.

Bizler ise, toplumsal yapımızdaki sınıf ayrılıklarının, okulumuza girmesine karşıyız.

Uyarımız, samimi hislerimizin bir neticesidir. Bizler için en büyük problemlerden birinci sırayı almış, bu meseleye çözüm yolu bulacağınıza şimdiden bütün kalplerimizle inanmaktayız. 17.11.1970

Saygılarımızla.

Tuğ İlkokulu Öğretmenlerinden

Maşallah Kürüm (İmza) **Nilüfer Özertem** (İmza) **İffet Önsoy** (İmza)

Necibe Akosman (İmza) **Bedia Meral** (İmza)

Not: 1 — Dileğimiz sadece okulumuza gelen servisin geliş ve gidişiyle ilgilidir.
2 — Biz bu görüşümüzü ilçe içerisindeki eğitimcilerden kurulu bir komisyon önünde tartışmaya hazırız.»

Görüldüğü gibi, mektup, aslında, sosyalist nitelikte değil. Hatta tersine. Mektubun özü, popülizme dayanıyor.

Bu mektubu alan Paşa küplere biniyor. Ve bir telaş başlıyor. Aynı gün, Kurmay başkanı ve diğer yüksek rütbeli subaylardan bir grup, Tuğ İlkokuluna giderek, hiddetlerini kusuyorlar. Tabii, mektubu yazan öğretmenlerle görüşmeden, hiddetlerini ve tehditlerini Müdür odasında, Müdürle görüşürken savurmuş oluyorlar.

İkinci gün, öğretmenlere haber göndererek; Milli Eğitim Müdürünün de, Tümen Komutanının makamında olduğunu ve paşa ile birlikte kendileriyle görüşmek istediklerini bildiriyorlar. Ve mektubu yazan 5 öğretmen kalkıp Tümene gidiyorlar. Komutanın odasına girdiklerinde Milli Eğitim Müdürünün orada olmadığını, paşanın İlk Öğretim Müdürü ve Lise Müdürü ile oturduğunu görüyorlar. Ve de öğretmen arkadaşlar da oturuyorlar.

Paşa, mektup konusunu tartışarak, bunun komünist taktiği olduğunu, bunu kendilerine başkalarının dikte ettirdiğini belirtiyor ve buna ekli olarak bazı tehditkâr-ane sözler söylüyor. Öğretmenlerin bunu red etmesi üzerine konu kapanıyor. Paşa, bu mektubu hatıra olarak saklıyacağını, zamanı geldiğinde ortaya çıkaracağını söyleyerek tartışmayı kapatıyor.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra, her nasılsa bunu duyan Bitlis valisi Cemal Orhan Mirkelâm küplere biniyor, mektubu paşadan alarak resmiyete koyuyor ve tahkikat için Millî Eğitim Müdürü Vahap Çepe'yi tahkikat için Tatvan'a gönderiyor.

Bu arada, Tümen Komutanı'nın sık sık bütün subay ve astsubayları toplayarak, mektup olayını allayıp pullayıp onlara anlattığı Tatvan'da kulaklar kulağa yayılıyor. Anlatıldığına göre, Tümen Komutanı «nutuk»larında, bunun bir «komünist taktiği» olduğunu, bölücülerin ve millet düşmanlarının gemi azıp aldıklarını bunlarla amansız bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğini belirterek yoğun bir karşı propagandaya girişiyor.

Yukarıya dönelim; Vali bey'den talimatı alan millî eğitim Müdürü Vahap Çepe tahkikat için Tatvan'a geliyor. 5 öğretmenin ifadesini alırken özellikle Maşallah Kürüm'ün üzerinde çok duruyor ve de ısrarla bu mektubu kimin dikte ettirdiğini soruyor. Tabii ki; öğretmenler, kendilerinin yazdıklarını kesintlikle ifade ediyorlar. Her neyse, «muhakkak» Vahap Çepe raporunu düzenliyerek İl Disiplin Kuruluna götürüyor. Vali İl Disiplin Kurulunu etki alanında tutarak, kendisinin düzenlediği karara imza attırıyor. Suç, «Sosyal bir sınıfın, diğer sosyal bir sınıfa tahakkümü» açısından «Komünizm propagandası» olarak isnad ettiriliyor.

Bitlis İl Eğitim Disiplin kurulunun kararı şöyle:

«İl Millî Eğitim Disiplin Kurulu Vali Cemal Orhan Mirkelâm başkanlığında aşağıda imzaları bulunan üyelerin iştirakiyle toplandı.

Tatvan Tuğ İlkokulundan Maşallah Kürüm, Nilüfer Özerten, İffet Önsoy, Necibe Akosman ve Bedia Meral'ın müşterek imzalı 17.11.1970 tarihinde 10. Tümen Kumutanına gönderdikleri bir mektup hakkında muhakkik Vahap Çepe tarafından tanzim edilen soruşturma dosyası incelendi. Mektupta komünizm propagandası yapıldığı ve bu eylemleriyle memuriyet hayslyetini bozucu harekette bulundukları anlaşıldı.

Gereği düşünüldü :

Tuğ İlkokulu Öğretmenlerinden Maşallah Kürüm, Nilüfer Özerten, İffet Önsoy, Necibe Akosman ve Bedia Meral'ın ayrı ayrı olmak üzere 788 sayılı kanunun 55 ve Anayasa'nın 118. Maddesine göre (10) on gün içinde yazılı savunmalarının alınmasına gereği için kararın Milli Eğitim Müdürlüğüne tevdiine oy birliği ile karar verildi.»

Bu kararın altında, disiplin kurulu üyesi 6 kişinin imzası var. Bunlar, Vali C. Orhan Mirkelâm, M. E. Md. Vahap Çepe, il dalmi enc. üyesi Memduh Yetişkin, Sanat Enstitüsü müdürü Şinasi Elçi, İl teftiş kurulu bşk. Ali Arıkan ve öğretmen Namık Kemal Bulut. Belki birgün bu adlar unutulur diye kaydediyoruz.

İl disiplin kurulunun bu kararı uyarınca, sanık öğretmenlerin 10 gün içinde savunmalarının alınması gerekirken, il nakil komisyonunun bir kararı ile bu öğretmenlerin üçünün il içi, ikisinin de (Maşallah Kürüm ve Nilüfer Özerten) il dışı nakilleri bakanlıktan isteniyor.

Bundan sonra İlçe İdare Kurulu'da il disiplin kurulunun öğretmenler hakkındaki suçlamasına katılarak, öğretmenler için «lüzumu muhakeme» kararı veriyor. Bu karar da şöyle:

«Sanıklara isnat edilen suçun sübuta erdiği kanaatına varıldığından yukarıda isimleri yazılı sanıkların hareketine uyan T.C.K.nun 266/1. maddesi gereğince yargılanmak üzere LÜZUMU MUHAKEMELERİNE, ve davalarının Tatvan Asliye Ceza Mahkemesinde görülmesine, gereği için kararımızın kaymakamlık makamına tevdiine, kuruluımuzun 14/12/1970 günü toplantısında oy birliği ile karar verildi.»

Kararın altında, Kaymakam Ayhan Koç, Tah. Kâtibi Nabi Azap, Mal müdürü Nurettin Şengar, Hükûmet tabibi Metin Koçar, İlk Öğr. Md. Faruk Giray, Zir. Tekn. Nurel Kara ve hükümet veterineri Dursun Aşan'ın imzaları okunuyor.

FORUM VE YÜRÜYÜŞ

Öğretmenler, bu kararlar için gerekli işlem ve itirazları yaptıktan sonra, 23 Aralık 1970'de Öğretmenler Lokalinde bir forum düzenliyorlar. Mektup forumda

okunup tartışılıyor ve benimseniyor. Forum sonunda aşağıdaki karar kabul ediliyor. Öğretmenler, kararın sorumluluğunu yüklendiklerini kararı imzalayarak teyid ediyorlar.

Karar şöyle:

«Öğretmenler; pedegojik ve öğretici özellikleri olması bakımından çok hassas bir görevin sorumluları ve de yürütücüleridir.

Genç beyinleri işlemek ve onlara sağlam kişilik kazandırmak öğretmenlerin tabii görevidir.

Bu görevi yürütme durumunda olan öğretmen pedegojl biliminin ve öğretim metodlarının gösterdiği amaçlara dayanarak yolunu tesbit eder.

Öğretmenin bu tabii görevini taalluk eden her türlü meseledeki, engelleyici unsurlar bilimin ve sağduyunun dışına düşmüş olacağından tarih tarafından affedilmeyecektir.

Tuğ İlkokulundaki öğretmenlerin sosyal yapımızdaki realiteleri bir mektupla dile getirmelerine ve bir gerçeğe parmak basmalarına gösterilen tepki yerilmeğe müstehaktır.

Söz konusu mektupla ilgili olan öğretmenlerin bilimsel, pedegojik ve şerefli çalışmalarını cezalandırma cihetine gitmek, adalet ve hakkaniyet kurallarına kesinlikle aykırıdır.

Foruma katılan öğretmenler; vazifelerinden dolayı mağdur edilen Tuğ İlkokul öğretmenlerinin bu bilimsel çalışmalarını ve 10. Tümen komutanına haklı olarak mektup yazdıklarını; mektupla belirtilen hususların gerçeği yansıttığını kabul ve onların yanında olduklarını ilân ederler.»

Forum'da daha sonra bir yürüyüş yapılması kararlaştırılıyor. Bize, olayları mektupla bildiren arkadaşımız, yürüyüşü ve olayları aynen şöyle anlatıyor:

«Gerekli kanuni işlemler tamamlanarak 26.12.1970 günü yürüyüş yapıldı.

Şimdi sana yürüyüş olayını anlatayım:

Yürüyüşten önce, baskı mekanizması dehşetli bir şekilde işlemeye başladı. Vali, bu yürüyüşü, herne pahasına olursa olsun yaptırmamak için tekmil imkânları seferber etti. Büyük bir propaganda kampanyası açıldı. MİT ve sivil polisi de buna ekle. Tatvan'da Militarizm kol gezmeye başladı, yüzlerce polis seferber edildi. Bitlis İlinin kazalarıyle birlikte v.s. yerlerden kuvvet ve araç birikimi yapılarak bu işlerin yürütüldüğünü düşün, artık.

Yürüyüş günü, yürüyüş güzergâhı kısıtlanarak, sapa ve arka sokaklardan yürüyüş yapıldı. Anıta Çelenk bırakmaya bile müsaade edilmedi. Dört bir yanımız yüzlerce silahlı komando, polis, polis cipleri ve askeri araçlarla sarılı olarak yürüdük. Anlatmakla olmaz, görmeliydin, tam anlamıyla Faşizm kol geziyordu, militarizm şahlanmıştı. Halka dehşetli baskı yapılıyor, ara sokaklar tutularak onların yürüyüşe katılması engelleniyordu. Yürüyüş güzergâhında gösterilen dağılma yerine gelindi ve yürüyüşün bittiği ilan edildi. Bundan sonra toplanan üç bini aşkın halk ana caddeden yürüyerek, öğretmenlerle beraber TÖS binasına kadar geldi. Bu arada, halka baskı yapıldı, bir kısmı coplanıp, dipçiklendi: Hele TÖS binasının önünde halk komando tarafından dövülüp, tartaklanarak zorla dağıtıldı.

Yürüyüş işte anlattığım sebeplere bağlı olarak yapıldı; böyle başlayıp, böyle bitti. Tabii, ben özet'in özetini anlattım.

Ayrıca sana, bu yürüyüşün dışında bazı olayları da anlatayım.

Tatvan'da aylardır militarizm ve faşizm'in ayak sesleri kol geziyor. «Hırsızlık ve asayiş olaylarını önlemek» gerekçesiyle kamufle edilerek, TATVAN, komando işkencesinin kucağına atıldı. Bir nevi kapalı sıkı yönetim var Tatvan'da, geceleri komando kol geziyor.

Saat: 23.00 ten sonra kuş uçurmuyorlar. Caddede, sokakta rastladıklarına işkence yapıyorlar. Bu saatten sonra dışarı çıkma yasağı uyguluyor, özellikle zavallı halka baskı yapıyorlar. Halkı kahvelerden çıkararak «yat kalk» talimi yaptırıyor, dayak atıyorlar.

Yeni bir haber:

19.1.1971 günü başlayarak, bu güne kadar Lise öğrencileri; «Lise mezunlarının dışarıdan fark derslerini vererek öğretmen olma» haklarını kaldıran uygulamayı protesto etmek için «boykot» yaptılar. Bu boykotta da, Tatvan, terör ve baskı havasının zorlu günleri yaşadı. Yine komando ve polis öğrencilere kan kusturdu. Boykot süresince boykotçu öğrenciler, dayak yedi, kovalandı. Lise, tam üç gün komando ve polis ablukası altında tutuldu. Her an büyük çatışmalarla burun buruna kaldı Tatvan. En küçük bir kıpırdanış dahi, bir tenkil, bir işkence mekanizmasının işletilmesi için fırsat olarak bekleniyor. Meşhur planlarını uygulamak için her an fırsat bekliyorlar kardeşim. Fakat halkımızı oyuna getiremiyecekler. Temkinli, dikkatli ve de tecrübeliyiz. Deneyimler var.

Yukarıda da dediğim gibi özetin özetini yazıyorum.»

İşte Tatvan'da durum bu. Ayrıca yoruma gerek var mı? Tatvan'da neden ilân edilmemiş bir sıkı yönetim uygulanıyor? Buna egemen çevrelerden ve onların uşaklarından verilecek geçerli bir cevap yoktur. Ama bunun nedenini Tatvanlılar biliyor.

nurettin pirim serbest bırakıldı

Dergimizin sorumlu müdürlerinden Nurettin Pirim 17 Şubat günü yapılan ilk mahkemesinde serbest bırakılmıştır. Pirim 8. sayımızda çıkan TİP 4. Büyük Kongresinin önemi: Yeni Devrimci Dönem başlıklı yazıdan dolayı tutuklanmış ve bir ay cezaevinde kalmıştı.

laos'a saldırı

Amerikan emperyalistlerinin Çinhindinde giriştikleri saldırı savaşı gittikçe yayılıyor. 8 Şubat 1971 günü Güney Vietnamın besleme askerleri ve Amerikalı savaş danışmanları, Amerikan uçaklarının ve topcusunun desteğiyle Laos'a saldırdı. Ancak Amerikan emperyalizmi çinhindinde giriştiği savaşta, savaşı yayan her yeni saldırısıyla başını çinhindi halklarının devrimci cephesine bir kere daha çarpmaktadır. Her yeni saldırı Amerika'ya karşı hürriyet ve bağımsızlıkları için dövüşen halkların daha da güçlenmesine yol açmakta, her yeni saldırı biraz daha inatlı bir direnişle kar-

gulanmaktadır. Amerikan emperyalistleri çinhindinde yakarak, yıkarak, öldürerek çırpınırken, kaçınılmaz kesin yenilgilerine hergün biraz daha yaklaşmaktadırlar.

Emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını korumak işini 1954 de Fransa'dan devralan ABD çok geçmeden yiğit Vietnam devrimcileri karşısında ilk yenilgilerini tattı. Önceleri aylarla hesaplanan «Vietnam'ı huzura kavuşturma» planları sonuçsuz kaldı. Amerikan emperyalizmi giderek sonunda girtlağına kadar saplanacağı, savaşı yayarak kazanma yoluna girdi. Amerikan silah fabrikatörlerinin kanlı kârları arttı. Ama ABD umduğu zafere bir türlü ulaşamadı.

Amerikan emperyalistleri Güney Vietnam'da Vietkong devrimcileri karşısında çaresiz kalınca Kuzey Vietnam'a saldırmaktan medet umdu. 1964 yılında düzmece bahanelerle Demokratik Vietnam Cumhuriyetine saldırıldı. Çalışkan bir halkın yıllarca çalışarak yarattığı ne varsa hepsini yok etmek için Amerikan uçakları bomba yağdırmaya başladı. Sonuç saldırganların umduğunun aksi oldu. Kuzey Vietnam ile Güneyli devrimciler dayanışmalarını daha da arttırdılar. Devrimci cephe daha da güçlenerek emperyalist saldırganların karşısına dikildi. Yüzbinlerce Amerikan askerine, yüzbinlerce besleme Güney Vietnam hükümet kuvvetine rağmen Vietnam halkının devrimci mücadelesi güçlenerek devam etti. Geniş bölgeler kurtarılmış topraklar olarak halk kuvvetlerinin kontrolüne girdi. Emperyalistler binlerce uçak, sayısız savaş aracı, yüzbinlerce asker kaybettiler. ABD nin imkânları zorlanıyordu, bu yüzden kendisine ortaklar aramaya başladı. Yeni Zelandalı, Avusturalyalı Filipinli askerler patronlarının yardımına geldi. ABD uydularının askerlerini de savaşa sürmüştü. Ancak bütün bunlar Sosyalist dünyanın desteğine sahip Vietnam halkının yiğit mücadelesi karşısında perişan oldu. Bölgede kendi adına kullanacak yeni güçler arayan ABD 1970 Martında Kamboçya'da bir darbe tezgahladı. Tarafsızlık politikası izleyen Prens Sihanuk devrildi. Amerika kendisine uşaklık edecekleri yönetime getirdi. Ancak bu sefer de hesap yanlış çıkmıştı. Kamboçya'daki uşaklarından yardım bekleyen Amerika onların yardımına koşmak zorunda kaldı. Kamboç halkının direnişi karşısında Amerikancı darbeyle iktidara gelen faşistler Başkent Pnom Pen'i bile koruyamaz duruma düştüler. Kamboçyalı devrimciler Pnom Pen üzerine yürürken 1970 Mayısında Amerikan ve G. Vietnam askerleri Kamboçya'yı işgale başladılar. Pnom Pen in düşmesi önlendi ama şimdi emperyalistlerin karşısında yeni cephelerde dövüşen yeni yurtseverler vardı. ABD yenilgisine çare bulmak için savaşı her genişletişinde kendisini yok edecek yeni güçleri harekete getiriyordu.

Savaşın kısaca özetlediğimiz gelişim çizgisinden görülüyor ki, Amerikan Gerekçe Amerikaya karşı dövüşenlerin ikmal yollarını kesmekti. Ancak besleme Güney Vietnam askerleri, Amerikalı savaş danışmanları bu saldırıda da umduklarını bulamadılar. Sert bir direnişle karşılaşan saldırı, büyük kayıplar verecek güçlükle gelişebiliyordu. Ho Şi Minh yolu üzerinde çok sayıda Amerikan helikopteri düşürüldü. Saldırganlar hava şartlarının kötülüğünden yakınmaya başladılar.

Savaşın kısaca özetlediğimiz gelişini çizgisinden görülüyor ki, Amerikan emperyalizmi Çinhindindeki saldırısını adım adım genişleterek bütün gücüyle ısrarla sürdürüyor. Savaşın yayıldığı Çinhindi memleketlerinde ise devrimci

mücadele sürekli olarak gelişmektedir. Laos'ta Patet Lao kuvvetleri memleketin üçte ikisini kontrollerinde tutmaktadırlar. Kamboçya'da Amerikancı darbeden üç ay sonra Amerikan saldırısının hemen öncesinde memleketin % 70 i halk kuvvetlerinin eline geçmiştir. Tayland'da devrimci silâhlı mücadele 21 eyaletten 36 sına yayılmıştır. Amerikan emperyalistlerinin ve uşaklarının saldırıları bu devrimci mücadelenin genişlemesine yolaçmaktadır. Devrimci hareketler görülmemiş boyutlara ulaşmaktadır.

ABD nin bütün bu zorluklara karşı savaşı ısrarla yayma politikasının temelinde savaşın yükünü yerli ortaklara devretme hesapları yatmaktadır. Amerikan emperyalizmi bu gün Vietnam'da kısmen uygulayabildiği şeyi Laosta, Kamboçta, bölgenin diğer yerlerinde de yapmak çabasındadır. Bu, Amekaya bağlı gerici yönetimleri gelişen halk hareketleri karşısında muhafaza etmektir. Amerikan desteğiyle güçlendirilecek, emperyalizme etkili bir biçimde hizmet edebilecek hale getirilecek, bu hükümetler Amerikan silâhıyla Amerika adına savaşacaklardı. Bu gün Laos'ta Kamboç'ta ABD hesabına savaşan Güney Vietnam askerleri gibi yarın başka yerlerde aynı işi yapabilecek Laoslu, Kamboçlu askerler bulma, bunu düzenleyecek örgütlenmeyi meydana getirme. ABD nin Çinhindinde yapmak istediği şey budur.

Savaşı yayan ani saldırılar. Bu yönüyle de Amerikan barışçı aldatmacalarının zorladığı askeri gerilemeleri bir hamlede telafi etmeye yaramaktadır. Amerikan kamu oyunun artan tepkisi, dünya kamuoyu ve sosyalist dünyanın ağırlığının etkisiyle ABD zaman zaman asker azaltma, savaşı yavaşlatma gösterilerine mecbur kalmaktadır. İşte seri saldırılarla savaşı yaymak, uzun sürede yavaş yavaş çekilen askerleri yeniden cepheye sürmeye, yavaşlar görünen savaşı yeniden hızlandırmaya imkân vermektedir.

Amerikan emperyalistleri Çinhindindeki saldırılarına bütün hızlarıyla devam etmektedirler. Ancak saldırganlıkları ne kadar artarsa o kadar çabuk perişan olacaklardır.

Çinhindi halkları emperyalizme en iyi anladığı dilden ders veriyor.

sosyalist gençlik örgütü'nün kampanyası

Türkiye İşçi Partisi'nin Ocak ayı içinde başlattığı anti-faşist hareket toplumdaki çeşitli örgütlerin ve kuruluşların eylemleriyle devam etmektedir. İşçi ve öğretmen sendikaları, gençlik kuruluşları, ilerici aydınlar ve üniversite öğretim üyeleri gittikçe kızıştırılan siyasi ortamı burjuvazinin açık terörüne dayanan faşist yönetimin başlangıcı olarak görmekte ve buna karşı demokratik özgürlüklerin savunulması için mücadele etmektedir.

Sosyalist Gençlik Örgütü, Türkiye İşçi Partisi aleyhine açılan soruşturmaları da kapsayan son gelişmeler karşısında anti-faşist eylemi canlı bir şekilde sürdürmek için, bütün bölge sekreterliklerinde ve Eskişehir'de çeşitli eylemler ortaya koymuştur.

Kampanyanın ilk adımı olarak 10.000 adet bildiri bastırılmış ve Ankara, İstanbul, İzmir ve Eskişehir'de dağıtılmıştır. S.G.Ö. Genel Merkezi tarafından hazırlanan ve «Bağımsızlık ve Demokrasi mücadelesinin teminatı Türkiye İşçi Partisidir» «Türkiye İşçi Partisine dokunamazsınız», «Faşist Tehditler sökmeyecektir.» sloganlarının yazılı olduğu 1000 adet afiş, yine aynı şehirlerde Bölge Sekreterlikleri tarafından yapıştırılmıştır. Afişlerin yapıştırılması sırasında S.G.Ö. militanları yakalanmış ve polis tarafından işkence görmüşlerdir.

Ayrıca S.G.Ö. Genel Merkezi Ankara'da çeşitli ilerici kuruluşların temsilcilerinin katıldığı «Demokrasi ve Faşist Gelişmeler» adlı bir kapalı salon toplantısı yapmıştır. Türk Hukuk Kurumunda düzenlenen bu kapalı salon toplantısını 300 kişi izlemiş ve getirilmek istenen baskı kanunları, TİP'e yapılan saldırılar, Türkiye'nin içinde bulunduğu durum ve devrimcilere düşen görevler ele alınmıştır. SGÖ Genel Başkanı Muharrem Kılıç tarafından açılan ve yönetilen toplantıda, Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Sadun Aren, SBF profesörü ve Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu üyesi Dr. Mümtaz Soysal, TÖS adına Hürrem Arman, Türkiye İLKSEN Genel Yürütme Üyesi Şihça Yavuz, Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi ve A.Ü. Hukuk Fakültesi Assistanı Dr. Uğur Mumcu ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları adına Zeki Kaya konuşmuştur. Yürürlükteki yasaların faşist özelliklerine rağmen, bunların bile anti-demokratik bir şekilde uygulandığını çeşitli örneklerle açıklayan Uğur Mumcu, burjuvazinin bununla da yetinmeyerek «boşluk doldurma» adı altında yeni faşist tasarılar getirmek istediğini belirtmiştir. Anayasa'nın değiştirilmesini de kapsayan faşist tasarıların demokratik hak ve özgürlükleri nasıl fiilen ortadan kaldırdığını, çeşitli maddeleri örnek alarak anlatmış, Devrimci uyanışın bütün sınıflara ve kurumlara yansıdığını ileri süren Mumcu, devrimcilerin ortak eylemini önermiştir.

Özellikle Üniversite ile ilgili kanun tasarıları üzerinde geniş bir şekilde duran Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Burjuvazinin kurulu hukuk düzenini yetersiz gördüğünü ve yeni faşist kanunlar getirerek bunalımı önlemek istediğini, oysa bunun, önlenmek istenen gerilimi geliştirdiğini söylemiştir. Egemen sınıfların toplumdaki huzursuzluğun kaynağı olarak gençlik hareketlerini ve üniversiteyi gördüğünü, bunun içinde önce üniversiteden başlamak istediğini belirterek kanun tasarılarının Üniversite içindeki güvenliği polise bıraktığını, özerkliği büyük ölçüde zedelediğini belirtmiştir. Gerek üniversite için gerek TRT için özerkliğin, demokratik sürecin gelişebilmesi bakımından gerekli olduğunu ve geçiş dönemindeki ülkelerde hakim düşünceye karşı serbestiyi ifade ettiğinden dolayı devrimciler tarafından savunulması gerektiğini açıklamıştı. Soysal, egemen sınıfların, devrimcilerle halkın bağlarını koparmak için giriştiği tahriklere karşı dikkatli olmak gerektiğini, bazı kuruluşların bu oyuna geldiğini, sol düşünce ile halkın arasında kopukluk olmaması lazım geldiğini söylemiştir. Toplantının üçüncü konuşmasını yapan Sadun Aren, son derece açık ve tutarlı bir şekilde, bu günkü siyasi durumu incelemiş, anti-faşist mücadelemize yol gösterici açıklamalar yapmıştır. Türkiye'nin bir dönüm noktasında olduğunu; faşist tedbirlere karşı başlatılan mücadele başarılamazsa toplumun geriye vuracağını, başarılırsa gelişip kalkınacağını belirterek söze başlayan Aren, günümüzde Hitler yahut Mussolini tipi bir faşizmin söz konusu olmadığını, bu tip faşizm arayıp da bulamayınca «faşizm yok» dememek gerektiğini ifade

etmiştir. Faşizmin özünün, işçi sınıfı hareketinin gelişmesini kısıtlamak, önlemek olduğunu belirtmiştir. Faşizme karşı mücadelede iki taraf bulunduğunu; birinin burjuvazi ve müttefikleri, ötekinin işçi sınıfı ve müttefikleri olduğunu açıklamış, tarihi gelişim içinde burjuvazinin, önce özgürlük ve demokrasi için mücadele verdiği halde, dünyanın ilk sosyalist devriminden sonra, artık kendi varlığı söz konusu olduğu için gelişmenin ve demokrasinin, özgürlüğünün düşmanı olduğunu söylemiştir.

Burjuvazinin varlığını sürdürmek için toplumdaki en gerici sınıflarla işbirliği yaptığını, çünkü kendisinin fiziksel güç bakımından, demokratik hakları baskı altında tutmakta yeterli olmadığını; işbirliğini gerçekleştirmek, diğer gerici güçlerin ve sınıfların desteğini kazanmak için çeşitli tertiplere giriştiğini belirtmiştir. Bugün Türkiye'de burjuvazinin bu aracını gerçekleştirmek için; (1) sonradan işçi sınıfı hareketinin üzerine, yıkmak için, anarşist ve terörist hareketler düzenlediğini veyahutta, bu hareketlerin yapılması için uygun bir atmosfer yarattığını; (2) dini, bazı gelenek ve töreleri modern zihniyetle çatışma içine soktuğunu, özellikle bunun öğretmenler için söz konusu olduğunu; ve (3) «Milli Birlik ve bütünlük tehlikede, vatan parçalanıyor» iddiasıyla ortaya çıkarak sınıfsal niteliği olmayan taraftarlar kazanmak istediğini, açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Yeni bir düzen kurmak iddiasıyla ortaya çıkan sosyalist bir partinin toplumun bütün sorunlarına çözüm getirmek zorunda olduğunu ve halklar meselelesinin de bu sorunlardan birini teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu birliğin Kürt halkının demokratik hak ve özgürlüklerini tanımakla sağlanacağını ileri süren Sadun Aren, burjuvazinin bile aslında bu meselenin farkında olduğunu, fakat gerçeği gizlemek için yatırım dengesizliğinden doğduğunu iddia ettiği «Doğu sorunu» formülünü kullandığını «Doğu sorunu» meselesinin, özünde sadece bir ekonomik mesele olmayıp, milliyetler meselesi olduğunu ve sosyalistlerin bu demokratik mücadeleyi vereceklerini açıklamıştır.

TÖS adına konuşan Hürrem Arman Türkiye'deki demokrasinin gelişimini noktalayan bazı tarihi olayları anlatarak, faşizmin her sınıflı toplumda söz konusu olduğunu ve yurdumuzda maskesiz olarak hortladığını ileri sürmüştür. Öğretmenlere yapılan baskıları dile getiren Arman, devrimcilerin aralarındaki ayrılıkları unutarak anti-faşist cephede birleşmesi gerektiğini TÖS'ün bu birlikten yana olduğunu ifade etmiştir.

TÜRKİYE - İLKSEN adına konuşan Şıhca Yavuz bugüne kadar sadece burjuva demokrasisinden söz edildiğini, oysa işçi sınıfının Marksist Demokrasisi diye birşeyin olduğunu ve bunun eğitim kurumlarında öğretilmediğini, yasaklandığını belirtmiş; son faşist gelişmeler karşısında yiğitçe direnmek gerektiğini savunmuştur.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları adına özlü bir konuşma yapan Zeki Kaya, özellikle, faşizmin halklara karşı yürüttüğü baskı ve şiddet politikasını dile getirmiş, faşizmle mücadelenin proletarya ve diğer emekçi sınıfların siyasi savaşının bir parçası olduğunu belirtmiştir. «Hakim sınıfların faşizan eğilim ve tedbirlerinin hedeflerinden biri işçi sınıfı ise diğeri ezilen Kürt halkıdır» diyen Zeki Kaya, «Bizim özlemimiz, halkların gerçek kardeşliğini her türlü ırkçı, milliyetçi baskılardan kurtulmuş ve zora, baskıya değil, içten

gelen bir arzuya dayanan gerçek birliktir. Mücadelemiz, halkların kardeşçe ve özgürce yaşayacağı sosyalist bir düzen içindir.» demiştir.

SGÖ'nün düzenlediği bu toplantı, anti-faşist güçlerin birleşmesi için olduğu kadar mevcut gelişmelerin tahlili ve doğru eylem biçimlerinin tespiti bakımından da olumlu bir adım olmuştur.

Sosyalist Gençlik örgütü anti-faşist kampanyayla ilgili olarak dört ayrı sloganın yazılı olduğu 30.000 adet Pul-afiş bastırmış Ankara, İstanbul, İzmir ve Eskişehir'de sokaklara yapıştırmıştır.

Burjuva-kapitalist düzendeki tek siyasi, devrimci muhalefet olan Türkiye İşçi Partisi'nin anti-faşist mücadele bayrağı altında, ilerici demokratik güçleri toparlamak, halk kitlelerine burjuvazinin faşist taktiklerini açıklamak ve onları faşistlerin elinden kurtarmak bütün devrimcilere düşen acil görevlerdir. Halk sınıflarından soyutlanmış, devrimci güçlerin güç ve rolleri belirlenmemiş bir durumda ve burjuvazinin politikasını hesaba katmayan bir anlayışla anti-faşist mücadele yürütülemez.

Gerek Türkiye İşçi Partisinin gerekse Sosyalist Gençlik Örgütünün yürüttüğü faşizme hayır kampanyası göstermiştir ki, şiddete dayanan eylemler dışında tutarlı ve etkin anti-faşist mücadele yürütülebilir ve böylece anarşist karakterli eylemlerin, burjuvazinin işine yarayan tehlikeleri giderilebilir. Demokratik potansiyeli yüksek olan yurdumuzda faşizme karşı mücadele başarıyla sonuçlanacaktır.

türkiye işçi partisinin 10. yıldönümü törenlerle kutlandı

Türkiye İşçi Partisinin 10. Yıldönümüne rastlayan 13 Şubat'ta kuruluş günü törenlerle kutlandı. Bütün il ve ilçe teşkilatları olanakları çerçevesinde toplantılar düzenlediler. Kuruluş yıldönümü törenlerinden en büyük üç tanesi Ankara, İstanbul ve İzmir'de düzenlendi. İstanbul'daki kutlama toplantısına 5 binden fazla partili veya sempatizan katıldı. Parti üyesi ya da sempatizanı olan sanatçıların katıldıkları toplantılarda ayrıca Türkiye İşçi Partisi yetkilileri çeşitli işçi eylemlerinde çelikleşmiş işçiler söz almışlar Parti'nin ulaştığı durumu değerlendirmişlerdir.

onuncu yıl ve basında çıkan üç yazı

Türkiye İşçi Partisi'nin 10. Kuruluş Yıldönümü dolayısıyla basında çıkan üç yazıyı aşağıda sunuyoruz :

ÇETİN ALTAN

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Sık sık sordukları için önce şunu açıklayayım: Ben Türkiye İşçi Partisi üyesiyimdir. Bu partinin dışa dönük mücadelelerinde elimden geldiğince savaşmışımdır. Partinin içe dönük mücadelelerinde ise çok önemli prensip konuları dışında kenarda durmuşumdur. Ve anlamak isteyenlere anlatmak istemişimdir ki benim bir yazar olarak bu partideki gerçek yerim sadece basit bir üye olarak dışa dönük mücadelelerdedir. Ve tekrarlamışımdır Anayasa Mahkemesi kararlarıyla Anayasa ile uyumsuzluğu iyice açığa çıkmış bir Parlâmento gerçeği karşısında stratejisi yüzde yüz parlâmanterizme dönük bir sosyalist örgütün başarı sağlayamıyacağı iyice anlaşılsın. Türkiye İşçi Partisi'nin bu gerçeği görmeye başladığını seziyorum. Şayet sezgimde yanılmıyorsam parti hızla sağlam bir rotaya doğru dönmektedir ve eskisinden çok daha güçlü bir gelişim gösterme arifesindedir. Seçim hesaplarının tuzaklarında boğulmadan Anayasa'ya aykırı olan her tutum ve davranışın karşısına dikilecek güçlü bir sosyalist partiye fevkalâde büyük bir ihtiyaç vardır. Ve bu ihtiyacı, kişisel ihtirasları sosyalistliğini aşmamış bütün emekçi sınıf dövüşçülerinin cevaplandırması gerekmektedir. Unutmamak gerekir ki örgüt-

süz sosyalist mücadele olmaz. Ve yine unutmamak gerekir ki bütün hesabı milletvekilliğine dönük küçücük ve parasız bir örgütle de sosyalizm olmaz.

Türkiye İşçi Partisi'nin son yayınladığı bildiri özellikle üstünde durulması gereken çok önemli bir bildiridir. Bu bildirinin gazetelerde çıkan bölümünü kıvançla okudum. Türkiye İşçi Partisi, Sayın Sunay'la Sayın Tağmaç'ın ve Sayın Milli Güvenlik Kurulu üyelerinin farkına vararak veya varmayarak bir demokrasinin temelini teşkil eden emekçi - burjuva karşılaşmasında egemen sınıf olan burjuva sınıfı yanına ağırlık koyduklarını saptamıştır. Bu görüşü en küçük bir kıpırdaklığa düşmeden direk gibi ortaya koymuş olan Türkiye İşçi Partisi'ni yalnız bırakmamak bir sosyalistlik görevidir. Gerek Sayın Sunay, gerek Sayın Tağmaç, gerek Sayın Milli Güvenlik Kurulu üyeleri çok yüzeysel açılardan bakmaktadırlar. Türkiye'nin gerçeklerine, İktisad hesaplarına, avanta hesaplarına, vurgun hesaplarına, ithalât hesaplarının ve sınıflar arasındaki uçurumlara inmemektedirler. Ve Türkiye İşçi Partisi, bildirisinde bu durumu şöyle anlatmaktadır:

«İktidar ve diğer yetkili çevrelerin Anayasa'nın uygulanmasına çalışacağı yerde, Anayasa dışı tutum ve davranışların içinde oldukları» ileri sürülen TİP bildirisi özetle şöyledir:

Bunalımın kısa süreli çözümü, Anayasa dışı baskıların yoğunlaştırılmasında aranamaz. Tersine, bunun için demokratik ortamın geliştirilmesi, Anayasanın her geçen gün biraz daha hayata geçirilmesi gereklidir.

Bu açıdan Cumhurbaşkanı ile Genelkurmay Başkanının demeçlerini olumlu karşılamak olanağı yoktur.

Ordu, devletin tarafsız gücü olacaksa işçi ve emekçi sınıflar ile burjuvazi arasındaki mücadeleye karışmaması, taraf tutmaması ve sadece yurt savunmasiyle ilgilenmesi gerekir.

Sayın Tağmaç, sürüp gittiğini belirttiği bunalımları bozuk düzenin doğurduğu temel yapısal sebeplere Anayasa'ya aykırı düşen politika uygulamalarına bağlayacağı yerde, çok yüzeysel bir görüşle ideolojik mücadele ve tertip eseri olduğu besbelli olan sabotajlara bağlamaktadır. Memleket işleriyle, politika ile ilgilenen herkesin artık bilmesi gerekir ki, Sayın Tağmaç'ın dönülmesini istediği Atatürk devrimleri çizgisi ve Anayasal demokratik düzen ancak Türkiye'nin tarihsel gelişmesi doğrultusunda uygulanıp geliştirilebilir.

Tehditler hiçbir şeyi halletmez.»

Üyesi olduğum bir partinin böyle bir bildiri yayınlamasından doğrusu mutluyum. Partinin dışa dönük mücadelesi yine ağır basmaya başlamaktadır. Kimse partinin kapatılması hevesini güdenlerden ürkmemelidir. Özellikle sosyalist partilerinin kapatılması o partileri yok etmez, aldın alamayacağı biçimlerde güçlendirebilir. Bütün ezilenler kapatılmış partinin gönüllüsü olur. Onun için partiyi kapatma tehditleri yararlı tehditlerdir ve hışımlı şekilde bu tehditlerin üstüne gitmek Türkiye İşçi Partisini tarihsel temeli üstüne daha sağlam oturtur.

Ben her sosyalistin parti üyesi olmasını arzulamışımdır. Parti üyesi olmanın, sosyalist gelenekte yeri, tadı ve anlamı başkadır. Ancak bunun için partinin de gerçek bir sosyalist partisi olması zorunluğu vardır. Bu konuda uzun süren tartışmalar açıldı. Şimdi uzaktan görüştümüz odur ki parti kendi gerçek rotası üzerine sıkıca yönelme yolundadır. Partinin sosyalist partisi ol-

duğu tartışma dışı kaldığı zaman, partili olmadan sosyalist olmak durumu da ağırlık kaybedecek ve Türk sosyalizmi özlediği aşamaya kavuşacaktır. Ve sosyalist partisi üyesi olmak Anayasayla çatıştığı isbat edilmiş bir parlâmenterist anlayışa dönük olmayacaktır. Belki de Anayasa dışına düşmüş gerici kuvvetlere karşı bütün Parlâmento dışı muhalefeti toparlamak için olacaktır.

Türkiye İşçi Partisi'nin bu büyük görevi başaramazmış gibi göründüğü zamanlar oldu. Ama şimdi orduyu burjuva sınıfının yanındaymış gibi göstermek isteyenlere karşı en açık ve doğru bildiriyi bu parti yayınlamaktadır. Ve bu parti unutmayın kurban vermekte, şehit vermektedir. Böyle bir partinin dışa dönük mücadelesinde onu yalnız bırakmamak her yüreği olan sosyalistin görevidir.

Partinin içinde her partide olduğu gibi yönetime geçme yarışları olabilir. Basit bir parti üyesi kalmayı kendisi için yeterli bulmayacak inançta sosyalistler de olacaktır. Ama bunlar partinin dış mücadelesinin kendi kişisel hesapları uğruna çürütmeye kalkmamalıdırlar. Ve daima bir sosyalist partisinin dış mücadelesi iç mücadelesine ağır basmalıdır.

Türkiye İşçi Partisi'ni eleştirmek, kişileri beğenmemek ayrı konulardır. Ama özellikle bu son bildiri bu partinin kısa tarihindeki şerefli sayfalardan bir tanesi daha olarak kalacaktır.

Bütün partili dostları ve partiye hizmeti geçmiş sosyalistleri eski heyecanın kabarması içindeki kıvançla kucaklarız.

(Akşam, 13 Şubat 1971)

İSMAİL CEM
Milliyet 13 Şubat 1971

T.İ.P. in ON YILI

KENDİ Genel Başkanının tanımıyla «bir toplumsal hareketin, bir ideolojik akımın politik örgütlenme düzeyindeki ifadesi» (1) olan TİP, onuncu yılını doldurmaktadır. Yoğun mücadelelerle, başarı ve başarısızlıklarla, ümit ve ümitsizliklerle dolu bir dönemdir bu. Günümüzün Türkiyesi, 13 sendikacının TİP'i kurdukları 13 şubat 1961'in Türkiyesinden çok değişiktir. Hayli ilerdedir. Ve bu gelişmede, TİP'in de önemli katkısı vardır.

Türk toplumunun on yıllık yaşantısında ve siyasal çerçevesinde, TİP başlıca özelliği «zorlamak» olan bir görev taşımıştır: Bütün toplumsal oluşumları, TİP, kendi gücünün oranında ve temsil ettiği sınıfın çıkarı doğrultusunda zorlamıştır. Partinin savunduğu yeni kavramlar ve yeni muhalefet anlayışı bir yandan toplumun bakış açısını genişletirken, bir yandan da halk kitlelerinin taleplerini arttırmalarına, haklarına sahip çıkmalarına, kişiliklerine güvenmelerine yardımcı olmuştur. Eğer son on yılda kitleler sosyal ve ekonomik önceliklerini arttırmışlarsa, bunda TİP'in dolaylı ve dolaysız payı vardır; TİP'in Türkiyede estirttiği yeni rüzgârlar ve uyguladığı sınıfsal muhalefet, kitle davranış ve özlemlerine yeni boyutlar kazandırırken, toplumsal yapıyı kitle çıkarları doğrultusunda değişmeye zorlamış ve bir ölçüde onu mecbur etmiştir.

Bugün eğer Türkiye geçmişe oranla daha az bağımlı bir dış siyaset uygu-

layabiliyorsa, iktidarlar artan kitle taleplerini karşılamak çabasına düşüyor, bu yüzden hattâ kendi içinde parçalanıyorsa; işçi ve köylü kitlelerinin hakları arttığı oranda özlemleri, özlemleri arttığı oranda hakları gelişiyorsa; bu oluşumun kökenlerinde, Sosyalist Parti'nin siyasal yaşantıya getirdiği yeni sesin yeri büyüktür.

TARİH, sosyalist partilerin belirli şartların ürünü olduklarını; başarı ve başarısızlıklarının bu şartlardan bağımsız olmadığını gösterir. Parti, toplumsal objektif şartları değiştirmekte güçlü bir etkense de, bizzat kendi gücü bu şartlar tarafından sınırlanmıştır. Örneğin, işçi sınıfı yeterince gelişmemiş bir toplumda, eğer somut yabancı işgali gibi faktörler yoksa, ya da hâkim zümreler kitlelerin sürekli gelişme içinde olan özlemlerini o an için karşılayabiliyorsa; sosyalizmin iktidarı zorlaşmaktadır.

TİP'in ilk on yılı değerlendirilirken, bu nokta gözden kaçırılmamalıdır. Parti'nin ürünü olduğu toplumsal yapıyı değiştirmek konusundaki başarı ve başarısızlığı, ancak bu yapının özellikleri çerçevesinde doğru olarak ölçülebilir.

Bu açıdan bakıldığında, TİP'in ilk on yılı, eşiğine gelinen ikinci on yıldan hayli değişik bir görünüme sahiptir.

Önce, TİP, sosyalizmin tartışmalarına imkân tanımamış bir ortamda sosyalist parti olarak kurulmuştur. Sosyalist partiler, evrensel geçerliği olan teorilerin kendi ülkelerindeki gerçeklerle bağdaştırılmasına; kendi gerçeklerinin genel doğrular açısından yorumlanmasına dayanan bir teorik yapı üzerine bina edilirler. Oysa 1961'in Türkiyesinde, sosyalizmin ortak tartışmalarla ve yaygın bir aydın çabasıyla incelenmiş olması şöyle dursun, Türkiye bile yeterince tanınmamaktadır. O dönemin bütün aydın çevreleri, halkın «geriliğine», «aldatılmışlığa» dayanan bürokratik ve anti-Marksist yorumlar üzerine sosyalizmi bina etmektedirler!

Bu, kuşkusuz, ne aydınların ne de sosyalistlerin doğrudan suçudur; Türkiye'nin tarihsel koşullarının bir sonucudur. Ancak, partinin temelleri sosyalizmin ve Türkiye'nin iyi bilinmesine, doğru yorumlanmasına dayanmak zorundayken; parti, her ikisinin de yeterince ve açıklıkla tartışılmadığı, bilinmediği bir dönemde kurulmuştur.

TİP'in kendisine çevreleyen objektif şartları değiştirmek mücadelesinde uğradığı zorlukların çoğu, bu durumun dolaylı bir sonucudur. Kavramlardaki ve ilkelerdeki belirsizlikler, yetersiz teorik temellerin somut olay ve sorunlar karşısında yol açtığı gereksiz çatışma ve bölünmeler, ilk on yılın özellikleri arasındadır. Öyle ki, sosyalizmle hiç ilgisi olamayacak kimseler partiye katılıp sonra koparken; şartlar, mücadelelere en aktif biçimde katılanların, bu uğurda kalemiyle hayatını bile tehlikeye atarak en onurlu katkılarda bulunanların parti dışına itilmelerine, ya da ellerinde olmayarak partiden soğumalarına yol açmıştır.

TİP'in ikinci dönemi, sosyalizmin ve Türkiye gerçeklerinin kavranmasına 1961'le kıyaslanmayacak kadar elverişli bir ortamda ve 10 yıllık tecrübenin ışığında başlamaktadır. Üstelik, bu ortam, işçi sınıfının sayı ve nitelik olarak hızla gelişmesine tanıktır.

SOSYALİZMİN temel kuralı, eğer devrim olacaksa, devrimci partinin mutlaka olacağı şeklindedir. Sosyalizm şöyle dursun, «ilericilik» mücadele-

sinin bile günümüz Türkiyesinde parti örgütünden yoksun biçimde gerçekleşmeyeceğini olaylar açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiyenin objektif şartları, ilk on yıllık döneminde, sosyalist partinin daha çok aydınlara dayanmasını zorunlu kılmıştır. Aydınların kaçınılmaz bireyci eğilimleri ise sosyalist hareketin belki de en büyük zaafını meydana getirmiştir: Herkesin sosyalizmi en iyi bildiğini ve en iyi sosyalist olduğunu iddia ettiği bir ortamda, sosyalist hareket kaçınılmaz olarak kösteklenmiştir. Oysa, sosyalizmin mücadelesine girenler, partinin üstünlüğünü ve doğruluğunu kabullenmek zorundadırlar: Bu zorunluk ister saçma, ister dogmatik, ister yanlış olsun; ister aydın haysiyetiyle ve kişiliğiyle bağdaşmasın; sosyalizmin tecrübesi ve tarihi —belki de katlanılması çok güç olan— bu şartı, sosyalizmin başarısı için mutlak bir kural olarak getirmektedir. Parti içi demokrasinin sınırı aşıldığı, herkesin en büyük teorisyen kesildiği anda, düzeltilebilecek hatâlar büsbütün düzeltilemez olmakta; en büyük yaraları sosyalist hareket ve işçi sınıfı almaktadır. Üstelik, unutulmaması gereken nokta, sosyalizmin bir aydın hareketi değil, işçi sınıfının hareketi olduğudur; aydınlara özgü değer yargılarının harekete çokluk ters düşebileceğidir. Ve gene bir başka nokta, parti disiplini uğruna kendi özüne aykırı davranan ve görevini yitiren bir sosyalist partinin, zaten kendiliğinden tasfiye olacağıdır.

Türkiye'nin sosyalist partisi TİP, ikinci on yılına ilkinden daha elverişli objektif ve sübjektif koşullar içinde girmektedir. Mücadelesinde başarılı olması, önemleri azalmakla beraber hâlâ harekette payları ve görevleri olan sosyalist aydınların tutumuna da bağlıdır.

(Milliyet, 13 Şubat 1971)

ALİ GEVGİLİLİ

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ ve ON YIL

TÜRKİYE İşçi Partisi bugün kuruluşunun onuncu yılını dolduruyor... Türk toplumunun büyük değişimlerle dolu son on yılının TİP önemli özelliklerinden birisidir. TİP ile birlikte sosyalist ideolojinin yayılış ve örgütlenişi uzun bir aradan sonra Türkiye'de yeniden yasallık kazanmış; toplum yeni ekonomik ve sosyal tezlerle karşı karşıya kalmıştır. Bunlar, hiç kuşkusuz, rastlantıların değil, belirli toplumsal oluş ve birikimlerin sonucudur. Belirli bir sosyal örgütleniş biçimi olarak toplumcu anlayışlara bazan yaklaşan yönleri bulunan Ahilik, Osmanlı devletinden bile yaşlıdır. İmparatorluğun çöküş dönemiyle birlikte Türk toplumunda da ekonomik amaçlı işçi eylemlerinin belirdiği görülmektedir. Türkiye'de ilk modern işçi örgütü olan Ameleperver Cemiyeti'nin kuruluşu 1871'e, ilk toplumcu ve ileriye açık görüşleri yayan parti Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın kuruluşu ise 1910'a kadar uzanır. 1971 bu açıdan TİP'in onuncu yılının yanı sıra, Türkiye'de ilk modern işçi örgütlenişinin de yüzüncü yıldönümü olmak gibi tarihsel bir önem taşıyor. İkinci Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinin açık ya da kapalı sol pratikleri, TİP'in on yıl önce doğarken üstünde yükseldiği mirasın köklerini vermektedir.

TİP'in Türk siyaset platformuna çıkışı, tarihsel birikimin yanı sıra toplumun ve ekonominin maddî gelişimiyle de derinden ilgilidir. Özellikle 1950 sonrasında hızlanan sanayileşme çabaları üretici güçlerin gelişimine yeni dinamikler geti-

rirken, Türk toplumunda modern sosyal sınıfların belirişini de kesinleştirmiştir. Kapitalizm öncesine ait dağınık görüntüleri geride bırakmaya başlayan Küçük Asya, 1960'ların ileri sermaye ve emek ilişkilerinin mücadeleleriyle girmiştir. Kapitalist üretim ilişkilerinin açıklık elde etmesi, bütün sınıflı toplumların kaçınılmaz olgusuyla, Türkye'de de TİP ya da DİSK gibi sol örgütlenişler için gerekli maddî ortamı yaratmıştır. Gerçekten, TİP de on yıl boyunca en büyük ağırlığı Türkiye'nin toplumsal yapısı ve sınıflaşma sorunlarına vermiştir.

ON YILLIK yaşantısı süresince TİP kendi dışından olduğu ölçüde, çeşitli sosyalist kanatlardan da eleştirilere uğramıştır. Geçen süreyle birlikte TİP'in uluslararası sosyalist hareket önündeki yeri gittikçe netleşmiştir. Şöyle ki:

1 — TÜRKİYE İşçi Partisi üretim güçlerinin bugün ulaştığı gelişme düzeyi karşısında Türk toplumunun bir sürekli devrim süreci içinde demokratik devrim'den sosyalist devrim'e geçeceğini öneriyor. Burada söz konusu olan, toplumun öteki güçlerinin işçi sınıfının öncülüğünde iktidar için mücadele etmesidir. TİP Genel Başkanı Sayın Behice Boran onuncu yıl dolayısıyla yayınladıkları bir yazıda bu iktidar mücadelesini «Biçimsel demokrasinin yapısal demokrasiye dönüştürülmesi» diye de nitelendiriyor. TİP liderine göre, demokratik hakların sağladığı ortam, işçi ve emekçi sınıfların bilinçlenmesinin başlıca unsurlarından birisidir. Siyasal açıdan demokratik hak ve özgürlükleri yok edici yönetimlere karşı çıkan TİP Genel Başkanı günümüzün objektif koşulları karşısında şu ilginç yargıya varıyor: «Batı demokrasilerine kıyasla Türkiye'deki demokrasi ne kadar sınırlı, biçimsel, yüzeysel olursa olsun, şu bir gerçektir ki, Türkiye, nisbî olarak tarihinin en özgür; sınıf ve kitle hareketlerinin en oluştuğu bir dönemi yaşamaktadır. Bu gerçek, «cici demokrasi», «biçimsel demokrasi» etiketlemeleriyle bir kenara itilive verecek bir şey değildir.»

2 — TİP Türk sanayileşmesinin hızlandırılmasında dış ticaret ve bankacılık kesimlerini iki darboğaz olarak görmektedir. Parti, sosyalist iktidarın öncelikle bu kesimleri kamulaştıracağını, ayrıca, temel sanayilerin halkın malı durumuna getirileceğini, kurulmamış olan ağır sanayilerin ise devletçe öncelikle kurulacağını bildirmektedir. Merkezi plânlamadan yana ve Ortak Pazar'a karşı oluş TİP'in sanayileşme ve sosyalist üretim ilişkileri ile ilgili ana çizgisini bütünlemektedir.

3 — TARIM kesiminde ise Türkiye İşçi Partisi yoksul köylülüğü toprak reformu kılmayı bütün hedeflerin önüne almış görünmektedir. TİP'in radikal toprak reformu tasarısı, köy kesiminde bir demokratik devrim programı sayılabilir. Zira, toprak reformu bireysel mülkiyete bırakılacak toprağın en yüksek tavanı olarak 500 dönümü almakta ve elden geldiğince geniş köylü yığının toprak mülkiyetine kavuşturulmasını ilk hedef diye seçmektedir. TİP, pazarlama ve ihracat sorununu ise büyük kooperatiflere bırakarak üretimden sonraki aşamada daha sosyalist yöntemleri benimsemiştir.

GENEL ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar karşısındaki tavrıyla Türkiye İşçi Partisi on yıl içinde sosyalist partilerin geleneksel eylem programlarını ana çizgileriyle Türkiye'de de ortaya koymuş bulunmaktadır. Ne var ki, bu genel çizginin, toplumun kendine özgü gerçekleri ve somut sorunlarıyla bağlantısı, sosyalist teorinin günlük olaylar karşısında yaşayan bir eylem kılavuzuna dönüştürülmesi, ilk on yılın bilançosunda, düşünce ve örgüt düzeyinde henüz büyük mesafeler almış değil... TİP'in parti olarak kaderini önümüzdeki dönemde herhalde pratik sorunlarda derinleşmesi tayin edecektir. Onuncu yılı TİP artık yığınlarla kuracağı ilişkiler ile sınanacağı önemli bir yol ağzında doldurmaktadır. (Milliyet, 13.2.1971)

millî mesele konusunda

Milli farklılıkların kökeni; iktisadi, siyasi ve kültürel alanlarda çeşitli milletler ve halklar arasındaki eşitsiz gelişmenin nedenleri; milli çelişmelerin kaynak ve nitelikleri ve bunların çözüm yolları gibi son derecede ilginç konuları kapsayan milli mesele, bilimsel sosyalizmin önemli sorunlarından biridir.

Bilimsel sosyalizmin bütün sorunları gibi, milli mesele de, karşımıza karmaşık, somut, ve özgül bir görünüm içinde çıkar. Bilimsel sosyalizmin bütün sorunları gibi, milli mesele de, bizi somut durumun somut tahliline götürür.

Somut durumun somut tahlili, bilimsel sosyalizmin «yaşayan ruhu»dur. Ama bu girişim, dolaysız gözlemler aracıyla değil (Atasözüdür: «Bakmakla olsaydı, it kasap olurdu»), bilimsel sosyalizmin teorik kategorileri aracıyla bilimsel sosyalizmin teorik kategorileriyle donatılmış bilimsel gözlemler aracıyla gerçekleşir. Bundan ötürü, buradaki amaç, bilimsel sosyalizmin milli meseleyle ilgili teorik kategorileri üzerine, her şeyden çok milli mesele konusuna açıklık getirmeği gözeten bazı genel bilgiler vermek olacaktır.

MİLLET TEORİSİ

Milli meselenin özünü ve bu meselenin çözüm yollarını iyi kavrayabilmek temeli, akrabalık ilişkileri değil, **topraktır.** Milliyet karakterize eden şey, hebir bilgi sahibi olmak gerekir.

Bilimsel sosyalizm, milletlerin kökenini, oluşum ve gelişimlerini, onların maddi yaşama koşullarından hareket ederek açıklar.

Bunun için, yeni bir insan topluluğu biçimi olarak, tarih içinde ancak kapitalist üretim biçimiyle birlikte, yani feodalizmin çöküş ve kapitalizmin başlangıç döneminde şekillenip gelişmeğe başlayan milleti, milli topluluğu, hemen hemen insan türü kadar eski olan eski insan topluluklarından, ırk ve aşiret topluluklarından ayırır.

Irk, antropolojik bir kategoridir. Gövde yapısı, yüz ve kafa biçimi, deri, saç, göz rengi, v.s. gibi ortak **biyolojik özelliklere** sahip bulunan büyük insan topluluklarından oluşur. Irkların meydana gelişi, ilkel insanların binlerce yıl içinde yaşadıkları çeşitli coğrafi ve iklim şartlarına bağlıdır. Bugün yeryüzünde saf bir ırk kalmadığı gibi, insanların düşünce tarzı ve ruhsal yetenekleriyle ırkları arasında nedensel bir ilişki olmadığı da bilimsel bir gerçek olarak kanıtlanmıştır. Buna rağmen, bazı gerici ideologların, ırkla milleti özdeş şeyler olarak sunduklarını biliyoruz. Milletin toplumsal özünü biyolojik bir öze indirgeyen bu bilim-dışı girişim, aslında sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının geri durumlarını, tarihi ve toplumsal nedenlerle değil, onların sözde ırki özellikleriyle açıklayarak, emperyalizmin milli baskı ve sömürgeci boyunduruğuna «bilimsel» bir gerekçe hazırlamağa çalışan ideolojik bir girişimden başka bir şey değildir.

Aşiret, etnografik bir kategoridir. Belirli bir **akrabalık ilişkisi** üzerine dayanır, ve aynı ırka mensup insanlardan meydana gelir. Aşiretin kendine özgü bir dili, kendi âdet, töre ve gelenekleri vardır.

Oysaki **millet,** tarihi bir kategoridir. Feodal bölünmenin ortadan kalkması, kapitalist iktisadi gelişme temeli üzerinde, milli topluluğun tüm kesimlerini tek bir bütün halinde birleştiren ortak bir iktisadi yaşantının kurulmasıyla doğar ve gelişir. Milleti meydana getiren unsurlar birdenbire doğmazlar. Dil, ruhsal şekillenme, ve toprak birliği gibi unsurlar, milletten çok önce, gens (oklan), aşiret, milliyet (halk) gibi topluluklar içinde oluşup gelişmeğe başlarlar. Millet, başlangıçta, kendini **milliyet** biçimlenmesi olarak gösterir. O halde, milleti anlamak için, işe milliyetten başlamak gerekir.

Ama, devam etmeden önce, burada «halk»la ilgili bir terim sorunu üzerinde durmak gerekiyor. Aslında, bilimsel sosyalizmin, küçük burjuva milliyetçiliğiyle yozlaştırılmasını gözeten ideolojik bir girişim söz konusu olmasaydı, burada bu terim sorunu üzerinde ayrıca durma gereğini duymazdık. Bilindiği gibi, halk teriminin, «devrimci sınıflarla karşı devrimci sınıflar arasındaki savaşta devrimci kuvvetler cephesindeki mevzilenmeyi ifade etmek için kullanılabilir» (**M. Belli, «29-30 Ekim Kurultay Konuşması», Aydınlık Sosyalist Dergi»,** Ocak 1971, Sayı: 27, s. 228, dipnot) sosyolojik bir terim olduğunu, ama etnolojik bir terim olmadığını iddia, ve bu iddiayı böylece kabul edenler vardır. Gerçekte, bu iddianın yarısı doğru, yarısı yanlıştır. Ve yukarda sözü edilen ideolojik girişim içinde, doğru taraf, yanlış tarafı maskelemek için kullanılmaktadır. Aslında halk terimi, hem sosyolojik, ama hem de etnolojik bir terimdir. Halk teriminin sosyolojik bakımdan ayrı, etnolojik bakımdan ayrı bir anlamı vardır. Halk teriminin, hem de marksist-leninist teori adına, etnolojik bir terim olmadığı iddiasını ileri sürerken, daha doğrusu böyle bir iddia ileri sürmemek (ve bu iddiayı böylece kabul etmemek) için,

her şeyden önce, Engels'in: «**Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni**» adlı yapıtına bir göz atmak gerekirdi. Burada, bu yapıt üzerinde uzun boylu duracak değiliz. Sadece, kitabın türkçe çevirisindeki «Özel Terimler Sözlüğü kısmından, Halk (**Volk**) kelimesinin bu yapıtta ne anlamda kullanıldığını belirten küçük bir metin aktarılmıyla yetineceğiz:

«Halk kelimesi şunları belirtmek için kullanılmıştır:

1 — Aralarında kandaşlık ilişkilerinden başka ilişki bulunmayan geniş bir akraba guruplar bütünü; örneğin Cermenler;

2 — Tribü [Aşiret] örgütlenmesinden üstün bir örgütlenmeyi temsil eden özel bir halk (**Einzelvolk**); örneğin Üzipetler ve Tenkterler. Tribü örgütlenmesiyle halk örgütlenmesi arasındaki aracı biçim, tribüler konfederasyonudur» (Friedrick Engels, «Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni,» **Sol Yayınları**, Ankara, Ocak 1971, İkinci baskı, s. 251-252).

Halk terminin, sadece «belli sınıflar topluluğu» anlamına gelen sosyolojik bir terim değil, aynı zamanda çeşitli düzeylerdeki insan topluluklarını kapsayan etnolojik bir terim olduğu da, marksist-leninist teorinin ana kaynaklarından birinin tanıklığıyla, görülüyor. Halk terimi, etnolojik bir terim olarak, marksist-leninist teoride milliyeti de kapsar; ve günümüzün milli meseleyle ilgili marksist-leninist yayınında, her zaman değil, ama genellikle, milliyet terimiyle eş-anlamlı bir terim olarak kullanılır.

Milliyet, başlangıçta aşiretlerin karışıp birleşmeleriyle meydana gelen bir insan topluluğudur: Öyleyse, üretim güçlerinin, çalışma üretkenliğinde belirli bir artık-ürün meydana getirecek kadar geliştiği, yani ilkel-komünal toplumun dağılmağa başladığı, özel mülkiyetin, sınıfların, ve siyasi devletin ortaya çıktığı bir dönemin ürünü: Ama milliyet, aşiretlerin mekanik bir karışımından meydana gelen, aşiretlerin basit bir toplamından ibaret olan bir insan topluluğu değil, aşiretlerin yeni bir temel üzerindeki karışımından meydana gelen, bunun sonucu aşiretten daha başka, daha üstün bir nitelik kazanan bir insan topluluğudur. Aşiretin temeli, **akrabalık** ilişkileriydi. Milliyetin temeli, akrabalık ilişkileri değil, **topraktır**. Milliyeti karakterize eden şey, henüz istikrarsız da olsa, toprak birliğidir. Belirli bir toprak üzerinde yaşayan insanlar, artık kökenlerine, yani mensup bulundukları aşiretlere göre değil, üretim ilişkileri içindeki yerlerine, yani sınıflarına göre bölünürler; ve bu insanların mensup bulundukları aşiretlerden bağımsız olarak birbirleriyle karışıp yeni bir birlik kurmalarından milliyet meydana gelir.

Bu söylenenlerden, milliyetlerin, ilk sınıflı toplumlar içinde, yani köleci ya da feodal ilişkilerin pekişmesiyle meydana gelebilecekleri anlaşılır. Tarihi bakımından bu böyledir. Ama, gerçekte yeryüzünde geri kalmış bir çok aşiretin, varlıklarını aşiret olarak sürdürerek, örneğin bazı sömürge halkları gibi, ancak kapitalizm, hatta Sovyetler Birliğinin kuzeyindeki bazı aşiretler gibi, ancak sosyalizm aşamasında milliyetler haline dönüşebildiklerini de unutmamak gerekir.

Milliyetin meydana gelmesiyle, milli topluluğun kuruluş süreci durmaz. Artık sadece aşiretler değil, milliyetler de birbirleriyle karışarak, yeni milliyetler meydana getirirler. Öte yandan, sadece aşiretlerin değil, çeşitli ırklara mensup toplulukların da karışarak, milliyetler meydana getirdikleri görülür. Örneğin, İtalyan milliyeti, Romalı, Cermen, Etrüsk, Yunan ve Arap ırkından

insanların; Fransız halkı, Gollü, Romalı, Bröton, Cermen, v.s. ırkından insanların karışımıyla meydana gelmiştir. Milli topluluğun, basit bir ırk ya da aşiret topluluğu olmadığı görülüyor. Böyle olduğu içindir ki, milli topluluklar, milliyet olsun, millet olsun, antropolojik, ya da etnografik bir kategori değil, tarihi bir kategoridir.

Her ikisi de tarihi bir kategori olduğuna göre, milliyet ile millet arasındaki fark nedir?

Bu farkı daha iyi kavrayabilmek için, tarihi bakımdan kurulmuş her topluluğun, milli bir topluluk olmadığını belirtmek gerekir. Örneğin Roma devleti, Şarlman ya da Timurlenk imparatorlukları, tarihi bakımdan kurulmuş topluluklardır; ama milli topluluklar değildir. Milli bilinç, bu topluluklarda hiçbir rol oynamaz. **«Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni»**nde Roma yurttaşığını söz konusu eden Engels, bunun «bir milliyeti değil, sadece milliyet yokluğunu ifade ettiğini» (a.g.e., s. 105) söyler. Gerçekten bu türlü topluluklar, **istikrar** unsurundan yoksun topluluklardır; aşiretler ve milliyetler arasındaki güçsüz bir birleşmenin ürünüdürler; ve kuruldukları kadar hızlı bir şekilde dağılmışlardır. Oysaki, milli topluluklar, **istikrarlı** topluluklardır. Gelişi güzel bir şekilde kurulmadıkları gibi, kolay kolay da dağılmazlar.

O halde, istikrarlı milli topluluklar olarak, milliyet ile millet arasındaki fark nedir?

Bu soruyu, milliyeti millete dönüştüren unsur nedir şeklinde de sorabiliriz.

Bu unsur, **iktisadi yaşantı birliğidir.** Milletin en önemli karakteristiği budur. Dil birliği, toprak birliği, ve ifadesini kültür birliğinde bulan ruhi şekillenme gibi ,milli topluluğun oluş ve gelişme halinde bulunan üç unsuruna dayanan milliyet, ancak iktisadi yaşantı birliğini sağladıktan, yani iktisadi yaşantısını **milli piyasa** ekseninde örgütledikten sonra, millet haline dönüşebilir. Bu nedenle, milli topluluğun millet halindeki teşekkülü, ancak kapitalist (ya da sosyalist) üretim tarzının ortaya çıkmasıyla gerçekleşebilir. İktisadi yaşantı birliği, tarihte kapitalizm tarafından sağlanmıştır. Bu nedenle, milletle kapitalizm arasında tarihi bir ilişki vardır. Millet, sadece tarihi bir kategori değil, ayrıca kapitalist dönemin tarihi bir kategorisidir. Dil birliği, toprak birliği ve ruhi şekillenme gibi oluş ve gelişim halinde bulunan unsurlardan kurulu milliyete, kapitalizm, iktisadi birlik unsurunu da eklemiş, ve onu **burjuva millet** haline dönüştürmüştür.

Kural olarak, milletin başlangıcında milliyet bulunur. Ama bir millet, çeşitli aşiret ve milliyetlerin kaynaşmasından da meydana gelebilir.

Milletle, milletin yapıcı unsurları arasında, diyalektik bir ilişki vardır. Bir milliyet, milliyet olarak üzerinde yaşadığı toprakların birliği tamamen gerçekleşmeden de, millet haline, ama birden çok millet haline dönüşebilir: Fransız milliyeti, bu şekilde, Fransız, Belçika, ve İsviçre milletlerini meydana getirmiştir. Ortak bir dil ve ortak bir zihniyete sahip bulunan ve tek bir milliyet teşkil eden Danimarka ve Norveçliler, iki ayrı millet haline dönüşmüşlerdir. Günümüzde de, Arap milliyetinin, toprak birliğini gerçekleştirememesi nedeniyle, B.A.C., Cezayir, Lübnan v.s. gibi, ayrı ayrı milletler haline dönüştüğünü, ya da dönüşme süreci içinde bulunduğunu görüyoruz. Millet, insanlar arasında uzun ve düzenli bir iktisadi ilişkiyi şart koşar. Toprak bir-

liği olmadıkça, bu ilişki mümkün değildir. Bu nedenle, toprak birliğinin kurulamaması, toprak bakımından tecrid, aynı milliyetin, çeşitli milletler haline dönüşmesi üzerinde etkili olur. Tersine, belirli bir toprak birliği çerçevesinde, çeşitli aşiret, milliyet ve millet temsilcilerinin karışıp kaynaşarak, tek bir millet meydana getirmeleri de mümkündür. Bunun en belirgin örneğini, Birleşik Amerika verir.

Ruhi şekillenme, milletin önemli unsurlarından biridir. Ama bunu metafizik bir veri olarak düşünmemek gerekir. Ruhi şekillenmeyi metafizik bir veri olarak alan idealist-psikolojik burjuva millet teorileri, öz olarak, milleti, kader birliği alanında, karakter birliği içinde birleşmiş bulunan insanların meydana getirdiği bir bütün, toprağa bağlı olmayan bir kültür topluluğu olarak tanımlarlar. Bu teorilere göre, millet, ancak «milli ruh», ya da «milli karakter» denilen ruhi şekillenmeyle açıklanabilir. Milleti millet yapan şey budur. Dil, toprak, ve iktisadi yaşantı birliği, milletin yapıcı unsurları değil, zorunlu şartlarıdır. Milli şekillenmeyi metafizik bir veri olarak alan bu teoriler, bilimsel bir geçerlikten yoksundur. Çünkü, ruhi şekillenme, kendini meydana getiren yaşama şartlarından, öyleyse dil, toprak ve iktisadi yaşantı birliğinden soyutlanamaz. Birbiriyle uzun ve devamlı ilişkiler içinde bulunan insanların maddi yaşama şartlarının etkisiyle oluşur. Gene de ,mekanik bir oluşum düşünülmemelidir. Örneğin aynı dili konuşan, komşu topraklar üzerinde yaşayan, aralarında sıkı iktisadi ilişkiler bulunan İngiliz'lerle İrlandalı'ların iki ayrı millet meydana getirmeleri, her şeyden çok, ruhi şekillenmelerindeki farklılıkla açıklanabilir. Böyle olduğu içindir ki, ruhi şekillenme, milletin önemli unsurlarından biridir. Ama milleti millet yapan tek şey, ruhi şekillenme değildir.

Dil ve iktisadi yaşantı birliği unsurlarını da, hem birbirleriyle, hem de öbür unsurlarla olan diyalektik ilişkileri içinde düşünmek gerekir. Dil birliği, milliyet çerçevesinde, milli topluluğun oluşan ve gelişen bir unsurudur. Milliyet çerçevesinde, aslında tek bir milli dil değil, bu dilin çeşitli lehçeleri konuşulur. İktisadi yaşantı birliği, en gelişmiş bölgenin lehçesini milli dil haline getirerek, dil birliğinin gerçekleşmesi üzerinde geniş ölçüde etkili olur. Tersine, dil birliği de, iktisadi yaşantı birliğini pekiştiren bir faktördür. Bu gerçeği, çok milletli devletler çerçevesinde, en gelişmiş milletin dilinin, deyim yerindeyse, ikinci ana dil haline gelmesi olgusunda da görebiliriz.

Öyleyse, bilimsel sosyalizm açısından, milleti dört esas unsur üzerinde, yani dil, toprak, iktisadi yaşantı, ve (milli kültürün kendine has özelliklerindeki ortaklıkla ifade edilen) ruhi şekillenme birliği üzerinde doğmuş, istikrarlı, tarihi bir insan topluluğu olarak tanımlayabiliriz. Bu dört unsur, bir arada, milletin yapıcı unsurlarıdır. Nerede bir millet varsa, orada, o millet çerçevesinde, bu dört unsurun da, bir arada bulunması gerekir. Bu unsurlardan birinin yokluğu, söz konusu topluluğun millet olmadığını gösterir.

BURJUVA MİLLET - SOSYALİST MİLLET

Buraya kadar, genel olarak millet üzerinde durduk. Oysaki, halklar, milli topluluğun üzerinde kurulduğu, milliyetin millete dönüştüğü iktisadi, siyasi, ve toplumsal temele ve bu temel tarafından belirlenen döneme göre, burjuva ya da sosyalist milletleri meydana getirirler.

Burjuva milletler, esas itibariyle, yükselen kapitalizm döneminin ürünüdür. Ne var ki, emperyalist devletlerin sömürgeci bağımlılığı altında bulunan ülkelerde, hatta milli kurtuluş devriminin birinci evresini gerçekleştirmiş, siyasi bağımsızlığını kazanmış, ama sosyalist gelişme yoluna girmemiş ülkelerde, burjuva milletlerin oluşması günümüzde de devam etmektedir.

Burjuva milletlerin oluşmasının iktisadi temeli, piyasası ve üretim araçlarının özel mülkiyetiyle karakterize edilen kapitalist sistemdir.

Burjuva milletlerin oluşmasının siyasi şartı feodal bölünmenin ortadan kaldırılmasıdır.

Burjuva milletlerin oluşmasının ideolojik temeli, burjuva milliyetçi ideolojisidir.

Burjuva milletlerin milli meselenin çözümü için öngördükleri esas ilke, «milliyetler ilkesi» dir. Buna göre, her milletin bir devlete sahip olması gerekir.

Burjuva milletlerin yönetici gücünü, burjuvazi ve onun milliyetçi partileri oluşturur. Böyle olduğu içindir ki, milli çıkarlarla sınıf çıkarları çatıştığı zaman, burjuvazi milli çıkarları feda etmekte tereddüt göstermez. Ülke içinde, kendi yararına, sınıflar arası barış siyasetini uygulamak için, başka milletlerin topraklarına göz diker, milli çelişmeleri şiddetlendirir, milli azınlıkları baskı altında tutar. Bunun sonucu, özellikle emperyalizm çağında, «milliyetler ilkesi», burjuvazi tarafından gerçekte terkedilmiş bulunmaktadır.

Sosyalist milletler, iki şekilde meydana gelebilirler: 1) Burjuva milletlerin sosyalist milletler haline dönüşmesi; 2) Kapitalist dönemde burjuva milletler haline dönüşemeyen milliyetlerin, sosyalist dönemde sosyalist milletler olarak teşekkülü.

Üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalist sistemin ortadan kaldırılması, milletin sınıf özünü de değiştirir. Burjuva millet yerine sosyalist millet geçer.

Sosyalist milletlerin oluşmasının iktisadi temeli, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine dayanan sosyalist sistemdir.

Sosyalist milletlerin oluşmasının siyasi şartı, burjuva iktidarı yerine işçi ve emekçi sınıflar iktidarının, sosyalist iktidarın kuruluşudur.

Sosyalist milletlerin oluşmasının ideolojik temeli, enternasyonalizmdir.

Sosyalist milletlerin milli meselenin çözümü için öngördükleri esas ilke, «milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı» ilkesidir.

Sosyalist milletlerin yönetici gücünü, işçi sınıfı ve onun sosyalist partisi oluşturur. Sosyalist milletlerin oluşmasının dayandığı sınıfsal temeli, işçi-köylü ittifakı ve sömürücü sınıfların, sömürücü sınıflar olarak, ortadan kaldırılması teşkil eder. Burjiva milletin sosyalist millet haline dönüşmesinin ölçütü, sömürücü sınıfların tasfiyesinin sonuçlandırılmasıdır.

Kapitalist dönemde millet (hatta milliyet) haline gelememiş ezilen halklar, sosyalist devrimden sonra, «gelişmiş ülke proletaryasının yardımıyla» (Lenin), kapitalist gelişme dönemini atlayarak, sosyalizme geçer ve sosyalist millet (ya da milliyet)halinde örgütlenebilirler. Sovyetler Birliği, bunun en belirgin örneklerini vermiştir.

Görüldüğü gibi, milletler, son iki sosyo-ekonomik kuruluşun, yani kapitalizm ve sosyalizmin ürünüdürler. Burjuva milletler kapitalizme, sosyalist mil-

letler sosyalizme tekabül eder. İnsanlık, milletlerin kaynaşması, tek bir yeryüzü halkı haline gelmesi aşamasına mutlaka ulaşacaktır. Ama çok uzak bir gelecekte. Bunun yolu, her şeyden önce, milletlerin oluşup gelişmesinden geçer. Bu kaynaşmanın şartlarını, milletlerin sosyalist milletler halinde oluşup gelişmesi hazırlayacaktır.

Özetlersek, bilimsel sosyalizme göre, milli toplulukların oluşması, toplumsal gelişmenin nesnel bir kanunudur. Kaçınılmaz bir süreçtir. Bu süreç, insanları, kapitalist ya da sosyalist aşamada, mutlaka millet halinde birleştirir. Dil, toprak, iktisadi yaşantı, ve ruhi şekillenme birliği olmadan millet olmaz. İnsanlık, milletlerin tam bir açılıp gelişmesinden sonra, mutlaka onların kaynaşması aşamasına ulaşacaktır.

Milletlerin oluşup gelişmesi nesnel bir kanun olduğuna göre, bu süreci baskı, asimilasyon gibi yollarla engellemeye kalkmak, milletlerin açılıp gelişmesini sağlamadan zorlayıcı yöntemlerle onları kaynaştırmaya çalışmak, tarihin akışına karşı çıkmaktan başka bir anlam taşımaz. Bu, bilimsel sosyalizmin kabul edebileceği bir şey değildir.

KAPİTALİZM VE MİLLİ HAREKET

Milli meseleyi ve bu meselenin çözüm yollarını kavrayabilmek için, milli hareket ve bu hareketin tarih içinde büründüğü biçimler üzerine de belirli bir fikir sahibi olmak gerekir. Tarihi gelişmenin çeşitli evrelerinde, milli hareket farklı nitelikler taşımış, farklı biçimlere bürünmüştür.

Milli hareket, feodalizmin çöküş ve kapitalizmin doğuş çağında, milletlerin şekillenmeye başlamasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Bu çağda ülkesinin feodal bölünmesine son vermek ve üzerinde aynı dili konuşan insanların yaşadığı toprakları birleştirmekte, burjuvazinin büyük bir çıkarı vardı. Çünkü kapitalizmin gelişmesini sağlamak, iç piyasa üzerinde egemenlik kurabilmek için, bu, zorunlu bir şeydi. Bu amaçla, burjuvazi, yığınları feodalizme karşı mücadeleye sürüklemiş ve onların hareketini yönetmiştir. Bunu yapmakla, o çağda, toplumun gelişmesi ve halkın tek bir millet içinde birleşmesi bakımından ilerici bir rol oynuyordu. «Milliyetler ilkesi», burjuvazi tarafından, bu çağda formüle edilmiştir. Çünkü bu ilke, milli piyasa üzerinde kendi egemenliğini kurmak için, feodal bölünmeye son vermek, ülke içi bölgeler arasındaki gümrük engellerini kaldırmak, böylece çeşitli bölgeler arasında sıkı iktisadi bağlar kurmak isteyen genç burjuvazinin iktisadi çıkarlarının siyasi ifadesi olmaktan başka bir şey değildi. Burjuvazi bu ilkeyi ileri sürerken, kendi ortak sınıf çıkarlarına evrensel bir şekil vermek, yani kendi milli burjuva devletini kurmak istiyordu.

Gerçekten, feodal bölünmenin ortadan kalkması ve kapitalist üretim biçiminin gelişmesi, bir noktada milli devletlerin kurulmasıyla sonuçlanıyor; kapitalist gelişmenin zorunlu şartlarını sağlayan bir araç olarak, milli devletlerin kuruluşu, milli hareketin egemen eğilimi haline geliyordu. Bu nedenle, milli devlet, kapitalist dönemin normal bir olgusudur. Batı Avrupada, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya gibi ülkelerde, milletlerin oluşmasıyla bağımsız milli devletlerin kuruluşu birlikte gerçekleşmiştir.

Ama durum her zaman böyle olmamış, örnein Doğu Avrupada, milletlerin, çok milletli devletler çerçevesinde oluştuğu da görülmüştür. Örneğin Rus-

ya, daha feodalizm döneminde, halkların daha milletler haline dönüşmesinden çok önce, çok milletli merkezi devlet olarak örgütlenmiş bulunuyordu. Bu örgütlenmenin başta gelen nedeni, yabancı saldırganlara karşı ortak savunma zorunluluğuydu. Çeşitli halkların bir tek devlet içinde birleştirilmesini, o zamanlar iktisadi ve siyasi bakımdan bu halklar içinde en ileri durumda bulunan Büyük-Ruslar sağlamışlardı. Aynı oluşum, başka Doğu Avrupa ülkelerinde de görüldü. Bu halklar, böylece, kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, çok milletli devletler çerçevesinde, millet haline dönüşmeğe, millet halinde oluşmağa başladılar.

Burada, milli hareketin büründüğü ikinci biçimle karşılaşıyoruz. Milli hareketin kapitalist dönemdeki normal eğilimi milli devletlerin kurulması olduğuna göre, çok milletli devletler çerçevesinde millet haline dönüşen halkların kendi milli devletlerini kurmak istemeleri de normaldir. Nitekim öyle olmuş, ama bu girişim, ülkenin bütünü üzerinde hüküm süren egemen milletin iktidardaki sınıfları tarafından büyük bir dirençle karşılaşmıştır. Bunun sonucu, ezilen milletlerin «kendi» milli piyasasına hakim olmak, «kendi» topraklarını kendi yönetmek isteyen burjuvazisi, egemen milletin burjuvazisiyle mücadeleye girişmek zorunda kalmıştır. Böyle olduğu içindir ki, milli hareketin piyasadan başladığı, burjuvazinin milliyetçiliği piyasadan öğrendiği söylenir. Gerçekten, milli hareketin bu türü, egemen milletin burjuvazisiyle ezilen milletin burjuvazisi arasında iktisadi alanda başlar, ama kısa bir sürede siyasi alana geçer. Çünkü egemen milletin yönetici sınıfları, ezilen milletin burjuvazisini «yola getirmek» için sahip bulunduğu bütün olanaklardan yararlanır; milli baskıya kadar giden bir sürü kısıtlayıcı tedbir alır. O zaman, mücadelenin iktisadi alandan siyasi alana geçmesi, yani egemen milletin yönetici sınıfları tarafından alınan tedbirlerin milli baskıya dönüşmesiyle, ezilen milletin burjuvazisinin dâvâsı, ezilen milletin bütün halkının dâvâsı haline dönüşür. Çünkü, milli baskı çerçevesinde alınan tedbirler, ezilen milletin emekçi yığınlarının çıkarlarına da aykırı düşer. Genel olarak, milli hareketin muhtevasını, milli baskının muhtevası belirler. Milli baskı, toprak, dil, yer değiştirme, okul, din, v.s. gibi konulardan biri, bir kaçı, veya hepsi üzerinde yoğunlaşabilir. Bu durumda, ezilen milletin burjuvazisi, emekçi yığınlara öncülük ederek, onları mücadeleye sürükleyebilir. Zaten milli hareketin gücü, emekçi halkın bu mücadeleye katılma derecesine bağlıdır. İşçi sınıfının, burjuvazi tarafından yönetilen milli harekete katılıp katılmaması, yani burjuvazinin bayrağı altına girip girmemesi, sınıf çelişmelerinin şiddet derecesine, işçi sınıfının bilinç ve örgütlenme düzeyine, ve genel devrimci sürecin muhtevasına bağlıdır. Ama milli baskının her çeşidine karşı olan işçi sınıfı, ilerici bir milli hareketi mutlaka destekleyecektir. İşçi sınıfının, milli baskının her çeşidine karşı olması, başlıca iki nedene dayanır: 1) Milli baskı, sınıf olarak, en çok işçi sınıfını ezer; çünkü en çok işçi sınıfının gelişmesini engeller; 2) Milli baskı siyaseti, toplumsal hareketi, sınıflar mücadelesi planından, ulusal mücadele planına, ulusal meseleler üzerine, yani işçi sınıfı ve burjuvazinin ortak meseleleri üzerine çeker. Milli baskı, işçi sınıfının uluslararası birlik ve dayanışmasını engeller, onu kendi burjuvazisinin kuyruğuna takar.

Köylülerin milli harekete katılması, genel olarak egemen millet tarafından uygulanan baskının niteliğine bağlıdır. Milli baskı kendini toprak üze-

rinde gösteriyor, toprak meselesinin çözümlenmemesi üzerinde etkili oluyorsa, köylülerin tümü, bir toprak reformu yaparak toprak üzerindeki feodal ilişkileri ortadan kaldırmağı vaadeden burjuvazinin bayrağı altına girebilir.

Milli hareketin, kapitalizmin yükselme çağında, çok milletli devletler çerçevesinde bürünebileceği bu ikinci biçimini belirleyen şey, ezilen milletlerin yönetici sınıflarıyla, egemen milletlerin yönetici sınıfları arasındaki mücadeledir. İşçi sınıfı henüz bağımsız bir siyasi güç durumunda bulunmadığı için, hareketin öncülüğünü burjuvazi yapar. Bu çerçeve içinde, milli mesele, bir iç mesele olarak görünür: Milli meselenin özü, milletlerin oluşması; milli hareketlerin amacı da, milli burjuva devletlerin kurulmasıdır.

EMPERYALİZM VE MİLLİ HAREKET

Emperyalizm çağında milli hareket de yeni bir biçime bürünmüştür. Kapitalizmin yükselme çağında, tekeller-öncesi kapitalizm çağında, milletlerin kurtarıcısı rolünü oynayan kapitalizm, emperyalist aşamada, milletlerin en büyük baskıcı gücü haline dönüşmüştür. Bu aşamada, Batı Avrupanın İngiltere, Fransa, İtalya, v.s. gibi eski milli devletleri, sömürge imparatorlukları kurmuşlar, çok milletli devletler haline gelmişlerdir. Bunun nedeni, «içinde şeytan varmış gibi» büyüyen sermayenin, artık milli sınırlar içine sığamaması, uluslararası bir güç haline gelmesidir. Bu durumda, burjuvazi, «milliyetler ilkesi»ni terkedebilirdi. Çünkü bu ilke, artık onun iktisadi çıkarlarının siyasi ifadesi olmak niteliğini yitirmişti. Emperyalist burjuvazinin çıkarı, artık milli devlette değil, yeni tipte, sömürge imparatorluğu tpinde, çok milletli devletteydi. Bu eğilim, 1870'lerden itibaren gelişmeğe başladı, ve iktisadi nedenlerle benimsenen «milliyetler ilkesi», burjuvazi için gerekli rolünü oynadıktan sonra, gene iktisadi nedenlerle, emperyalist burjuvazi tarafından «fiilen» terkedildi.

«Milliyetler ilkesi», aslında işçi sınıfı bakımından da uygun bir ilke değildir. Bir defa, sömürge halklarını kapsamına almaz; sadece «uygar» ülkeler için düşünülmüş ve uygulanmış bir ilkedir. İkincisi, sınıflar mücadelesi bütün ülkeler işçi sınıfının birlik ve dayanışmasını gerektirdiği halde, bu ilke, çeşitli milletler işçi sınıfını bölme sonucunu verir. Zaten emperyalist burjuvazi, bu ilkeyi «fiilen» terkettikten sonra bile, işçi sınıfının birlik ve dayanışmasına karşı onu ideolojik bir silah olarak kullanmaktan geri kalmamıştır.

Emperyalizm çağında, yeryüzünün birçok ülkesi sömürge haline geldi; ve milli mesele, esas itibariyle, sömürge meselesi haline dönüştü. Böylece, mali sermayenin egemenliği altında, milli baskı, Doğu Avrupa ülkelerinin eski çok milletli devletler çerçevesinden, yani sadece bir iç mesele olmaktan çıkıyor, iç mesele olarak da yeni bir biçime bürünerek, dünya çapında bir mesele haline geliyor, buna bağlı olarak, milli hareket, dünya çapında bir önem kazanıyordu. Kısacası, milli hareket, bütün bir halk tarafından yürütülen, anti-emperyalist, anti-feodal bir mücadele haline dönüştü. Milli kurtuluş devrimleri, bu dönüşümün ifadesidir.

Sömürgeci baskı biçimine bürünen milli baskı, değişik ölçülerde de olsa, sömürgeleştirilmiş, sömürge ve yarı sömürge haline getirilmiş ülkelerdeki halkların çok büyük bir çoğunluğunu kapsamına alır ve onları milli kurtuluş mücadelesine zorlar. Sadece iktidarlarını yabancıların desteğine borçlu bulunan ve emperyalizmin ülke içindeki toplumsal tabanının esas unsurunu

oluşturan feodallerle, yabancı tekellerle işbirliğinden büyük çıkarlar sağlayan yerli burjuvazinin bazı unsurları bu mücadeleye katılmaz, emperyalistlerin yanında yer alır. İşçiler, köylüler, «milli» burjuvazinin önemli tabakaları ve çeşitli ara tabakalar, ülkenin doğal kaynaklarını sömüren, halkın en ilkel hak ve özgürlüklerini çiğneyen, halka açlık ve sefaletten başka hiç bir şey getirmeyen yabancı tekellere ve onun ülke içindeki toplumsal tabanına karşı mücadeleye geçerler. İşçi sınıfı, sayıca çok olmasa da, milli kurtuluş hareketine katılan en önemli güçlerden biridir. Ülkedeki büyük toprak sahipleriyle yabancı tekellerin ikili baskısı altında yaşayan köylüler için önemli olan, toprak üzerindeki feodal ilişkilerin ortadan kaldırılması ve toprak meselesinin çözümüdür. İşçi sınıfının milli kurtuluş hareketinin öncülüğünü yapabilecek kadar güçlü olmadığı sömürge ve yarı sömürge ülkelerde, köylüler, kendilerine toprak meselesinin çözümünü vaadeden «milli» burjuvazinin bayrağı altına girebilirler.

Aslında sömürge ve yarı-sömürge ülkeler halklarının çıkarlarıyla, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının çıkarları arasında tam bir birlik vardır. Sömürge halkları, uluslararası işçi sınıfının devrimci hareketiyle birleşerek zafer kazanabilirler. Bunun gibi, sömürge halklarının milli kurtuluş mücadelesi de, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının emperyalist burjuvaziye karşı mücadelesini kolaylaştırır. Uluslararası işçi sınıfının temel sınıf çıkarları, milli baskının yok edilmesini şart koşar. Bundan ötürü, sosyalistler, sömürge ve yarı-sömürge halklarının emperyalist burjuvaziye karşı yöneltikleri milli kurtuluş devrimlerini kayıtsız şartsız desteklerler.

Burada, milli kurtuluş devrimleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde duracak değiliz. Sadece, çoğunlukla son derecede geri tarımsal bir yapıya sahip bulunan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki milli kurtuluş hareketlerinin, ve bu hareketler sonucu kurulacak milli devletlerin başına, tarihi nedenlerden ötürü, işçi sınıfı dışındaki ilerici sınıf ve tabakaların geçmesinin şaşartıcı bir şey olmaması gerektiğini belirtelim. Bu gibi durumlarda, sosyalistlerin, uzun sömürgeci baskı yıllarının, işçi sınıfı dahil, bu ülke halkları üzerinde kendilerini ezen milletlere karşı yarattığı kin ve güvensizlik duygularını, bu ülke halkları arasında yaygın bulunan küçük-burjuva ön yargılarını hesaba katmaları, kısaca, bu ülke halklarının milli duygularına karşı çok dikkatli davranmaları gerekir. Tabii milli duygulara karşı çok dikkatli davranmak, küçük burjuva milliyetçisi kesilmek anlamına gelmez.

Milli meseleyi inceleyen, milli hareketlerin karakterini tahlil eden Lenin, kapitalist dönemde, milli meseleyle ilgili olarak, iki karşıt eğilim kanununu bulmuştur. Milli meseleyi, gelişmesinin çeşitli evreleri içinde daha iyi kavrayabilmek için, kısaca da olsa, bu iki eğilim üzerinde durmak gerekir. Birinci eğilim, milli devletlerin kurulması amacıyla, milli hareketlerin oluşup gelişmesi, milli baskıya karşı mücadele edilmesiyle belirlenir. İkinci eğilimi belirleyen şey, milletler arasındaki iktisadi ilişkilerin gelişmesi, bunun sonucu, aralarındaki duvarların yıkılmasıdır. Yani biri **ayırıcı**, öbürü **birleştirici** iki eğilim.

Birinci eğilim, kapitalist gelişmenin başlangıcında, kapitalizmin yükselme çağında; ikinci eğilim, emperyalizm çağında egemendir. Tarihi açıdan, bu eğilimlerin her ikisi de, ilerici bir nitelik taşır. Kapitalist gelişmenin başlangı-

cında, milli hareketin uyanışı, milli devletlerin kuruluşu, toplumsal gelişme sürecinin gereksinimlerine uygun düşüyordu. Ayrıca, bu eğilim, tekelci kapitalizm çağında da ortadan kalkmamış, sömürge ve bağımlı ülkelerin emperyalist boyunduruktan kurtulma ve kendi bağımsız milli devletlerini kurma özlemi içinde, yeni bir güç kazanmıştır. Bu bakıma da, çağın egemen eğilimi olmamakla beraber, tarihi açıdan, ilerici bir nitelik taşır.

Kapitalizmin gelişmesi, daha 19. yüzyıldan itibaren, tek bir dünya iktisadi sistemi kurma ve geniş toprakları tek bir bütün halinde toplama yolunda bir eğilim göstermeğe başladı, ve böylece, özellikle 1870'lerden itibaren, çeşitli milletler ve halkları uluslararası işbölümü ve her alanda karşılıklı bağlılık ilişkileriyle birbirine bağlayan ikinci eğilim egemenlik kazandı. Bu eğilim de, üretim güçlerindeki büyük bir gelişmeyi yansıttığı, milletler arasındaki duvarların yıkılmasına sebep olduğu ve çeşitli halklar arasındaki çıkar çelişmesinin ortadan kaldırılmasını gerektirdiği için, tarihi açıdan ilerici bir nitelik taşır. Ne var ki bu eğilimin emperyalist çağda büründüğü biçim, onun bu ilerici niteliğine uymaz, hatta bu ilerici nitelikle tam bir çelişme halinde bulunur. Emperyalizm, bu **birleştirici** eğilimi, milletler arasındaki gönüllü bir işbirliği çerçevesinde değil, tam tersine, zorbalıkla, baskıyla, iktisadi bakımdan geri kalmış ülkeleri köleleştirerek gerçekleştirir. Zaten böyle olduğu içindir ki, ikinci eğilimin, yani **birleştirici** eğilimin egemen olduğu dönemde bile, birinci eğilim, yani **ayırıcı** eğilim ortadan kalkmamış, tersine, sömürge ve bağımlı ülkelerde yeni bir güç kazanmıştır.

Ezilen halkların siyasi bağımsızlıklarını kazanma ve milli devletler kurma özlemleriyle, milletler arasındaki iktisadi yakınlaşma eğilimi, birbiriyle apaçık bir çelişme halindedirler. Bu durum, burjuvazinin, kapitalist rejim çerçevesinde, milli meseleyi çözümlemekte, bu iki çelişik eğilimin geçerli bir sentezini yapmakta nasıl tam bir yeteneksizlik içinde bulunduğunu gösterir. Günümüzde, milli meselenin bu iki eğilimi arasındaki çelişmeyi, emperyalizmi tasfiye ederek, ancak sosyalist devrim çözebilir. Bu iki çelişik eğilimin geçerli bir sentezini gerçekleştirebilecek tek ilke, bilimsel sosyalizmin «milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı» ilkesidir. Bunu daha sonra göreceğiz.

MİLLİ MESELE TEORİSİ

Milli meselle teorisinin kapsamına, milli baskı ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması, halkların emperyalist boyunduruktan kurtuluşu, halklar arasında hak eşitliği ve dostça ilişkilerin kurulması gibi sorunlar girer.

Marx ve Engels, milli meseleye tarihi bir açıdan yanaşmışlar, milli meseleyle toplumsal mesele, yani toplumun devrimci dönüşümü meselesi arasındaki sıkı ilişkiyi ortaya koymuşlar, ve milli çelişmelerin, aslında kapitalist toplumda varolan toplumsal çelişmelerin bir uzantısı olduğunu göstermişlerdir. Milli meseleyi doğuran şey, toplumsal meseledir. Öyleyse işçi sınıfı için asıl önemli olan, toplumsal meselenin çözümüdür. Milli meselenin çözümüne bu açıdan yanaşmak gerekir. «İnsanın insan tarafından sömürülmesine son veriniz, bir milletin başka bir millet tarafından sömürülmesine de son vermiş olacaksınız. Millet içindeki sınıflar çatışması ortadan kalktığı zaman, milletler arasındaki düşmanlık da ortadan kalkar». Ve milli meseleyle toplumsal mesele arasında sıkı bir ilişki olduğuna göre, «başka halkları ezen bir halk

özgür olamaz». İşçi sınıfının temel çıkarları, milli baskıya karşı da şiddetli bir mücadeleyi gerektirir. Marx: «İrlandanın milli kurtuluşu, proletaryanın toplumsal kurtuluşunun ilk şartıdır» diyordu. Marx ve Engels'e göre, milli mesele konusunda izlenecek siyaset, demokrasi ve proleter devrim için yapılan mücadelenin gereklerine bağlı olmalıydı. Asıl önemli olan, işçi sınıfının, işçilerin uluslararası birlik ve dayanışmasının temel çıkarlarıydı. Bu nedenle, örneğin Polonyanın milli kurtuluş hareketini destekliyor, Çek ve Güney Slavlarının milli kurtuluş hareketine karşı çıkıyorlardı. Çünkü birincisi, Avrupadaki demokratik hareketin yararına, ikincisi ise zararına sonuçlar verecekti.

Marx ve Engels, emperyalizm-öncesi kapitalist dönemde yaşadılar. O zamanlar, Avrupada, milli meselenin birinci eğilimi, yani milli devletler kurulması yönündeki eğilim ağır basıyor, milli kurtuluş hareketi, az sayıda halkı ilgilendiriyordu. Milli mesele, esas itibariyle bir iç mesele olmaktan çıkmağa, dünya çapında bir mesele, bir sömürge meselesi olmağa, daha yeni yeni başlamıştı. Bu nedenle, Marx ve Engels, yaşadıkları çağın koşulları içinde, bilimsel sosyalist milli mesele teorisinin sadece temellerini attılar.

Milli mesele teorisini, emperyalist çağın koşulları içinde, Lenin ve Stalin geliştirdi. Artık milli mesele, sadece «uygar» halkların bir iç meselesi olmaktan çıkmış, esas itibariyle bir sömürge meselesi haline dönüşerek, dünya çapında bir önem kazanmıştı. Milli meselenin esas muhtevasını, artık sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının yabancı boyunduruğundan kurtulup kendi bağımsız devletlerini kurmak için yürüttükleri mücadele teşkil ediyordu. Tabii bunun böyle olması, emperyalist çağda milli meselenin bir iç mesele olarak ortadan kalktığı anlamına gelmez.

Yükselen kapitalizm çağında milli birlik ve bağımsızlığı savunan burjuvazi, emperyalist çağda halkların özgürlüğünün en büyük düşmanı haline gelmiştir.

İşçi sınıfı, halkların kurtuluşunun en tutarlı savaşçısıdır. Çünkü emekçilerin maddi ve manevi gelişmesini engelleyen, onları toplumsal mücadeleye katılmaktan alıkoyan milli baskı, herkesten çok, işçi sınıfının temel çıkarlarına aykırıdır. Milli baskı, çeşitli ülkelerin emekçileri arasında güvensizlik doğurur, onları birbirinden tecrid eder, birbirine yaklaşmalarını, ortak sınıf çıkarları için birlikte mücadele etmelerini engeller. Bu durum, geniş emekçi halk yığınlarının burjuvazi tarafından sömürülmesini daha da kolaylaştırır.

Emperyalist çağda, milli meselenin çözümü, anti-emperyalist mücadeleden geçer. Bu bakımdan, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci mücadelesiyle, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının milli kurtuluş mücadelesi arasında sıkı bir bağlılık vardır. Çünkü emperyalizm, bunların ortak düşmanıdır.

Böyle olduğu içindir ki, milli eşitlikten, halkların özgürlüğünden, kısaca söylemek gerekirse, milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkından yana olan sosyalistler, halkların milli baskıyı yok etmek için giriştikleri milli kurtuluş mücadelelerini, taşıdıkları anti-emperyalist öz dolayısıyla, kayıtsız şartsız desteklerler.

Sosyalistler, milli meselenin genel devrimci süreç içinde, **devrimci** bir şekilde çözülmesinden yanadırlar. Böyle olduğu içindir ki, milli meselenin emperyalizmin yıkılması meselesinden bağımsız olarak konmasına, **reformist** yollardan çözümlenmesi girişimlerine karşı çıkarlar. Milli mesele, genel devrim-

ci süreçle doğru ilişkiler kurulmadan, genel devrimci süreçle bütünleşmeden, tek başına çözümlenebilecek bir mesele değildir. Çağın genel şartları, ve ülkenin somut özellikleri göz önünde tutulmadan, milli mesele çözümlenemez.

Milli meselenin işçi sınıfı açısından çözümlenebilmesi için, çeşitli halklar işçileri arasında uluslararası bir birlik ve dayanışmanın sağlanması, işçi-köylü ittifakının güçlendirilmesi, ve işçi sınıfının devrimci mücadelesiyle halkların özgürlük mücadelesinin tek bir devrimci dalga haline dönüştürülmesi şarttır.

Milli baskının her çeşidine karşı çıkmak, halklar arasında tam bir eşitlik kurmak, milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı için mücadele etmek, işçi sınıfının devrimci görevidir.

Bilimsel sosyalist programın milli mesele konusundaki temel ilkesi, «milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı» ilkesidir. Bu ilke içinde «halklar» terimine de ayrıca bir yer verilmesini «fazla» ya da «yanlış» bulacak bilge kişiler çıkabilir. Öyleyse hemen belirtelim ki, bu bilgeler, sadece bilimsel sosyalist teorinin dışına değil, ayrıca Birleşmiş Milletler Yasası'nın da gerisine düşmüş olacaklardır. Çünkü Birleşmiş Milletler Yasasının I. maddesinin ikinci paragrafında, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının amaçları belirlenirken, «milletler arasında, halkların hak eşitliği ve kaderlerini tayin hakkı ilkesine saygı temeli üzerine kurulu dostça ilişkileri geliştirme»den de söz edilmektedir.

Milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı ne demektir? Nasıl anlaşılması gerekir?

Milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı, milletlerin ve halkların kendi kaderleriyle ilgili konularda, hiç bir dış baskıya maruz kalmadan, özgürce karar verme, ayrı bir devlet kurma dahil, istediği biçimde örgütlenebilme hakkıdır. Bilimsel sosyalizm milli meselenin çözümünü bu ilkeye dayandırır, ve kaderini tayin hakkını siyasi açıdan değerlendirir: yani ayrılma hakkını kabul eder. Çünkü, ayrılma hakkı olmadan, kaderini tayin hakkından söz edilemez.

Oysaki, II. Enternasyonal oportünistleri, milli meselenin çözümünde ayrılma hakkını baştan reddederek, «ulusal kültürel özerklik» programını ileri sürüyorlardı. Bilimsel sosyalist teorinin materyalist-tarihi bir nitelik taşıyan millet anlayışına aykırı idealist-psikolojik bir millet tanımına dayanan oportünistler, milli meselenin, topraktan, iktisadi ve siyasi şartlardan bağımsız bir mesele olarak, çok milletli devletin devlet birliği içinde çözümünü öneriyorlardı. Millet anlayışları toprağa oturmadığı için, «ulusal kültürel özerklik» programının öngördüğü özerklik de toprağa oturmuyor, toprak-dışı bir nitelik taşıyordu. Buna göre, şu ya da bu millete mensup yurttaşlar ülkenin neresinde yerleşmiş olursa olsun, ülke halkları bir özerk milletler birliği halinde örgütlenecekti. Böylece, devlet birliği, çok milletli bir devletin özerk bölgelerinin birliği şeklinde değil, topraktan bağımsız olarak örgütlenmiş özerk milletlerin birliği şeklinde gerçekleşmiş olacaktı. Topraktan bağımsız olarak örgütlenmiş bulunan her millet kendi milli özerk kurumlarını, kendi milli parlamentosunu seçecek, ama bu kurumlar, sadece okul, basın, din, v.s. gibi kültürel sorunlarla uğraşacak, siyasi sorunlarla uğraşmayacaktı. Siyasi sorunlar, merkezi parlamentonun yetkisinde kalıyor, yani devlet iktidarı ve iktisadi hayatın kontrolü, egemen milletin yönetici

sınıflarının eline bırakılıyordu. Bu arada işçi sınıfının da federatif ilkelere göre örgütlenmesi öngörülüyordu; yani işçiler, mensup bulundukları milletlere göre, ayrı partiler, ayrı sendikalar içinde örgütleneceklerdi.

Milletlerin kaderlerini tayin hakkı ilkesi adına ileri sürülmüş de olsa, «ulusal kültürel özerklik» programının bu ilkeyle bağdaşır bir tarafı yoktur. Her şeyden önce, halk yığınlarını, milli meselenin çok milletli bir burjuva devlet çerçevesinde çözümlenebileceğine ve çözümlenmesi gerektiğine inandırmağa çalışır. Ayrılma hakkına ve bölgesel özerkliğe karşı çıkarak, halkların hak eşitliğini, kaderlerini gerçekten tayin haklarını inkâr eder. İşçi hareketini bölerek, burjuvazinin değirmenine su taşır. Ayrıca, milletleri kendi kabukları içinde tecrid edip, sınırsız fedaralizme uygun bir ortam hazırlayarak, kendi esas amacıyla, yani çok milletli devletin birliğini koruma amacıyla da çelişir. Çünkü, sınırsız fedaralizm, birleşmeden çok, ayrılmaya götürür. «Ulusal kültürel özerklik» programı, doğuracağı milliyetçi atmosfer nedeniyle, milli meseleyi bilimsel sosyalist ilkeler doğrultusunda çözmek şöyle dursun, milli uyuşmazlıkları ve çeşitli halklar emekçileri arasındaki ayrılıkları daha da şiddetlendirerek, onu daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmekten başka bir sonuç veremez.

O halde, milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkını, bütün milletler ve bütün halklar için, siyasi otodeterminasyon (kaderini tayin) hakkı olarak anlamak gerekir.

Siyasi otodeterminasyon, bir ya da bir kaç millet ve halkın:

a) Özerk birim olarak belirli bir devlet içinde kalmak; b) Federalizm ilkelerine göre o devlete katılmak; c) Bir başka devletle birleşmek; d) ya da kendi bağımsız devletini kurmak için, siyasi statülerini bizzat kararlaştırması anlamına gelir. Sosyalistler, milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkını böyle anlar.

Bu anlayış, her türlü milli baskıya karşı mücadelenin en tutarlı ifadesidir. Milli meselenin iki çelişik eğilimi arasındaki sentez, ancak bu anlayış çerçevesinde gerçekleştirilebilir.

Ayrılma hakkını tanımak, asla ayrılmaya bir çağrı anlamına gelmez. Lenin, ayrılma hakkını ntanınmasının, devletin parçalanma tehlikesini azaltacağını söylüyordu. Ayrılma hakkını, ayrılma mecburiyeti gibi değerlendirmemek gerekir: Bilimsel sosyalizm, herkesin ayrılma hakkından yanadır, ama herkesin ayrılmasından yana değil. Ayrıca, milli mesele, genel devrimci hareketten soyut, bağımsız bir mesele olmadığına göre, bilimsel sosyalizm, halkların ayrılma, ayrı bir devlet kurma haklarını kabul eder; ama somut duruma göre, ayrılmanın lehinde ya da aleyhinde bir tavır almak, lehinde ya da aleyhinde propağanda yapmak hakkını saklı tutar.

Kaldı ki, sosyalistler, kural olarak küçük devletlerden değil, büyük devletlerin kurulmasından yanadırlar. Ayrılma, daha önce kurulmuş büyük bir devletin, küçük devletler halinde parçalanması sonucunu verir. Bu durum, toplumsal kurtuluş mücadelesi içindeki emekçi sınıf ve tabakaların gücünü azaltır; çünkü daha önce tek bir devlet çerçevesinde birleşmiş bulunan çeşitli milletler ve halklara mensup geniş emekçi yığınlarının da birbirinden ayrılmaları sonucunu verir. Lenin bu konuda şöyle yazıyordu: «Biz sosyal-demokratlar, her türlü milliyetçiliğin düşmanı, ve demokratik merkeziyetçiliğin ta-

raftarıyız. Ayrılıkçılığın hasımıyız; inanıyoruz ki, **başka bütün şartlar eşit olduğu takdirde,** iktisadi ilerleme ve işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesi dolayısıyla ortaya çıkan meseleleri, büyük devletler küçük devletlerden çok daha büyük bir başarıyla çözümleyebilirler. Ama biz sadece serbest muvafakat (özgür onay) üzerine dayanan ilişkileri kabul ederiz, zorlama üzerine, baskı üzerine kurulu ilişkileri asla kabul etmeyiz. Milletler arasında baskıya dayanan ilişkiler gördüğümüz her yerde, her milletin mecburi ayrılmasını hiç mi hiç tavsiye etmeksizin, kararlı ve **kayıtsız şartsız** bir biçimde, bu milletlerden her biri için siyasi kaderini özgürce belirleme, yani birlikten ayrılma hakkını savunuruz» (Milli Siyaset Konusunda).

Bilimsel sosyalizm, halkların küçük devletler halinde parçalanmalarını, bunun sonucu emekçi sınıf ve tabakaların devrimci mücadelelerinin güçten düşmesini istediği için değil, tam tersine, gerçekten demokratik, gerçekten enternasyonalist, gerçekten özgür onaya dayanan bir temel üzerinde birbirlerine yaklaşıp birbirleriyle birleşmelerini istediği içindir ki, milletlerin ve halkların, içinde bulundukları devletten ayrılma ve ayrı bir devlet kurma hakkı dahil, kaderlerini tayin hakkını savunur. Bilimsel sosyalizmin, milli mesele konusundaki formülü şudur: «Birleşmek için ayrılmak». Bilimsel sosyalizm için, aslolan ayrılma değil, birleşmedir. Bu birleşmenin halklar arasında tam bir eşitlik, tam bir özgürlük çerçevesinde gerçekleşmesi, yani sağlam temellere dayanan bir birleşme olabilmesi için, ezilen halkların bir devlet içinde zorla, baskıyla tutulmasına karşı mücadele etmek gerekir. Bu mücadelede, bilimsel sosyalizm, ikili bir görev koyar ortaya: Ezen milletin sosyalistleri için, ayrılma özgürlüğünü; ezilen milletin sosyalistleri için, özgür onaya dayanan birliği vurgulama görevi. Bu, bilimsel sosyalist teorinin diyalektik niteliğine uygun bir görevdir.

Devlet içindeki birlik nasıl örgütlenecek? Bilimsel sosyalizmin, milli baskıdan kurtuluşunu sağladıktan sonra, kaderini tayin hakkını kullanarak, gene o zamana kadar mensup bulunduğu devlet içinde özerk bir birim olarak kalma kararını veren halklar için öngördüğü özerklik, **bölgesel özerkliktir.** Zaten, iktisadi şartlar, adet ve töreler, yerel halkın isteği ve milli bireşim hesaba katılarak belirli bölgelerin sınırı çizildiği anda, bölgesel özerklik, maddi bakımdan zorunlu bir şey olur. Bu, ulusal kültürel özerklik gibi havada kalan bir örgütlenme biçimi değil, toprağa oturan bir örgütlenme biçimidir. Bölgesel özerklik, bürokratik engelleri geniş ölçüde bertaraf ederek, doğal kaynaklardan en iyi şekilde yararlanılmasını, üretim güçlerinin en iyi şekilde geliştirilmesini sağlar; halkların hızla ileri bir iktisadi, siyasi ve kültürel gelişme düzeyine ulaşmaları ve birbirleriyle olan ilişkilerini daha da güçlendirmeleri olanaklarını gerçekleştirir. Halkların, çok milletli özgür ve demokratik bir devlet çerçevesi içindeki örgütlenme sorununun en geçerli, en rasyonel çözüm şekli, bilimsel sosyalist milli mesele teorisine göre, bölgesel özerkliktir.

Bilimsel sosyalizm, çağın ve ülkelerin özel şartları içinde daima özgül, daima somut bir mesele olarak karşımıza çıkan milli meseleye, işçi sınıfı açısından, ve ana hatları yukarda kabaca özetlenen teorik kategoriler aracıyla yanaşır; ve her mesele için olduğu gibi, milli mesele için de, somut durumun somut tahliliyle, basmakalıp olmayan, taklitçilikten uzak, geçerli, orijinal çözüm şekilleri arar.

SOSYALİZM VE BÖLÜCÜLÜK

Burjuva ideolojisi, sosyalizmin milli birliği, yurt bütünlüğünü bölen, parçalayan bir afet olduğunu propaganda eder, ve bu yolda, kafaları karıştırmak için, akla hayale sığmaz marifetler gösterir. Bununla ilgili olarak, iki nokta üzerinde kısaca durmak gerekiyor.

Birincisi, millet düzeyinde. Burjuvazi, sınıflar mücadelesini körükleyerek, sosyalizmin milli birliği zedelediğini iddia eder. Burjuvazinin sınıflararası işbirliğinden yana olduğu doğrudur. Sosyalizmin, sınıflararası işbirliğinden yana değil, sınıflar mücadelesinin geliştirilmesinden yana olduğu da doğrudur. Ancak, bunun böyle olması, burjuvazinin ideolojik saldırısını doğrular mı?

Sınıflar mücadelesi, insanın insan tarafından sömürülmesine dayanan sınıflı toplumlarda, zorunlu bir gerçektir. Varlığı, kimsenin isteyip istememesine bağlı değildir. Sosyalistlerin yaptığı, bu gerçek karşısında, zorunlulukların bilincine varmalarını sağlayan bir teoriye dayanarak belirli bir tavır almaktan başka bir şey değildir. Sosyalistlerin, sınıflararası işbirliğinden yana değil de, sınıflar mücadelesinin geliştirilmesinden yana olmalarının nedeni, sınıflar mücadelesini doğuran sömürü düzenlerinin tarih içindeki son biçimi olan kapitalist sistemi sosyalist sisteme dönüştürmek istemeleridir. Kapitalist sistemin değiştirilmesine çalışmakla, milli birliğin zedelemek arasında hiç bir ilişki yoktur. Eğer sınıflar mücadelesi milli birliği zedeliyorsa, bugün sınıflar arasındaki çelişmeleri doğuran, ve bunları karşıt, uzlaşmaz çelişmeler durumuna getiren şey, sosyalizm değil, kapitalizmdir. Kapitalizm, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan bir sömürü sistemi olarak, milli birliğin, sınıflararası ilişkiler alanında güçlenmesi karşısında sürekli bir tehdit teşkil eder. Sosyalizmin ilk ağızda yapacağı şey, üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyete son vererek, toplumsal sınıflar arasındaki çelişmeleri karşıt, uzlaşmaz çelişmeler olmaktan çıkarmak; başka bir deyişle, burjuva milleti, sosyalist millet haline dönüştürmektir. Sosyalist millet, varlığını sınıflı bir toplum olarak sürdürdüğü sürece, sınıflararası ilişkiler alanında, milli birlik ve bütünlük bakımından, burjuva milletten daha güçlü bir millet olacaktır. Çünkü, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti temeli üzerinde, sınıflar arasındaki çelişmelerin uzlaşmaz, karşıt çelişmeler haline dönüşmesi mümkün değildir. Kaldı ki, sosyalist millet, varlığını sonuna kadar sınıflı bir toplum olarak sürdürecek de değildir. Sosyalist millet, gelişmesinin ileri evrelerinde, sınıfların, dolayısıyla sınıflar arasındaki artık karşıt olmayan çelişmelerin de yok olduğu, gelişmesinin ileri evrelerine ulaşmış bütün öbür sosyalist milletlerle kaynaşmaya hazır, gerçekten yekpare bir millet haline gelecektir. Sosyalistler, bunun için kapitalist toplumdaki sınıflar mücadelesinin geliştirilmesinden yanadırlar. Burjuvazi, kapitalist toplumun varlığını sürdürmek için sınıflararası işbirliğinden yanadır. Öyleyse, sosyalizmin milli birliği zedelediği yolunda burjuvazi tarafından yürütülen propaganda, asıl faslı olmayan bir masaldan ibarettir. Sosyalizmin zedelediği şey, milli birlik değil, burjuvazinin milli birliği temelinden sarsan sınıf egemenliğidir.

Üzerinde durulması gereken ikinci nokta, devlet düzeyindedir. Yurt bütünlüğünün bölünmesinden maksat, devlet birliğinin, devlet birliği içindeki çeşitli etnik kökenden gelen halklar arasındaki birlik ve bütünlüğün sarsılmasıysa, bunun nedeni sosyalizm değil, milli baskıdır. Milli baskı, günümüzde,

emperyalist burjuvazinin oynamaktan çok hoşlandığı bir silah haline gelmiştir. Sosyalizm, milletlerin ve halkların kaderlerini tayin hakkı ilkesiyle, milli baskıya, yani yurt bütünlüğünü gerçekten sarsan şeye karşı çıkar. Ve gücü yetince de bu baskıyı yok eder: Ama halkları ayırmak, devlet birliğini parçalamak için değil; halkları, eşit ve özgür halklar olarak birleştirmek, devlet birliğini sarsılmaz temeller üzerinde kurmak için. Çünkü sosyalistler, kendi içine kapanık, milli çelişmeleri durmadan körükleyen küçük devletlerden yana değil, halkların özgürce, isteye isteye birleştiği, üzerinde kardeşçe yaşanan mutlu ülkeler kurduğu çok milletli devletlerden yanadır. Sosyalizmin çıkarı budadır, ve sosyalistler bindikleri dalı kesmezler.

Burjuvazinin sosyalizme yönelttiği ideolojik saldırıların tümü, ideolojik alanda, burjuvazinin elinde yalandan başka bir silah kalmadığını kanıtlar. Gerçek, artık sadece sosyalistlerin kullanabileceği bir silah haline gelmiştir. Ve hiçbir şey, sosyalistleri bu silahı kullanmaktan alıkoyamaz.

EMEK

zorlama genel grev ve gerçekten genel grev

Türkiye İşçi Partisi'nin 8 - 9 Şubat 1971 tarihlerinde yapılan Genel Yönetim Kuruluna sunulan Merkez Yürütme Kurulu Raporunda yer alan genel grev'le ilgili bölüm önemli tartışmalara yol açtı. Türk - İş'in sûreta yaptığı iki saatlik genel grev, zorlama genel grevlerle, gerçekten genel grev olan işçi sınıfı eylemleri üzerinde durulmasını zorunlu kıldı.

Önce şu yakın günlerin önemli olaylarına ve «işaretlerine» göz atalım:

DİSK'in işçi sınıfı eylemleri sarı sendikacılar şebekesinin kendi işçileri karşısında bile iflâslarına yol açmış ve sözde «işçi» olan bir konfederasyonun baş sorumluları mutlak bir çıkmazın içine düştüklerini görmüşler, çıkış yolu aramaya koyulmuşlardır. Çünkü, hâlâ önemli bir kesimini şu veya bu baskı yolu ile etkilemekte oldukları işçiler, tüm devrimci eylemlerin ve girişimlerin DİSK içinden geldiğini görerek, yöneticilere rağmen bazı eylemlere girişmiş, yöneticilerini aşan istek ve tutumları ile sarı sendikacılar şebekesini zor duruma düşürmüşlerdir. Hele 15 - 16 Haziran direnişi, Türkiye işçi sınıfı tarihine kendi tarihimizin en önemli sayfalarını armağan edince tabanın DİSK'le beraber ve DİSK'e doğru akışını müjdelemiştir. Bu devrimci aşamayı gören sarı sen-

dikacılar kumpanyası 1971 Ocak ayında kendi aralarında şu hesabı yapmışlardır:

> Kimse DİSK'in kurulacağına ihtimal vermiyordu. Bir de baktık ki günlük gazetelerde bir derginin ilk sayısının çıkış haberi ile birlikte yeni bir işçi konfederasyonunun kurulacağı haberi de yer alıyordu. Dergi, DİSK'in kurulacağını en doğru şekilde verdi. Sonra gördük ki DİSK'in içindeki sendikacı-yazar biri ANT'da da yazıyor. 15 - 16 Haziran olaylarını gösteren «işaretler»i yine bu sendikacı-yazar, bazı demeçlerinde vermişti. Bu kişinin ANT'la olan ilişkileri de meydanda.. Biz ANT'ın Ocak 1971 sayısında «1971 Genel Grev yılı olmalıdır» «İşaretini» görüyoruz. Bari biz Genel Grevi yapalım, bunun yolunu bulalım ve bütün eylemler DİSK'in malı olmaktan çıksın.

Bu öneri, sarı sendikacılar kumpanyasınca «Harikulâde buluş» sayılmış ve Ocak 1971 den bu yana işçi sınıfının en devrimci eylemini yozlaştırma numaraları birbirini izlemeye başlamıştır. Aklı evveller, kendi aralarında Genel Grev'e karşı çıkanlara hemen şunu hatırlatmıştır:

> Biz 11 Mays 1970 günü Erzurum'da kongre yaparken ne oldu? Eski Çalışma Bakanı Ecevit Genel Grevi önermedi mi? Pekiy biz ne yaptık? Zaten Genel Grev işçinin hakkıdır, bunun oylanmasına gerek yok demedik miydi? Ehhh.. Niye karşı çıkıyorsunuz şimdi? Biz eylem yapmaya mecburuz. Yoksa gideriz. Bu nedenle, iktisadî devlet teşekküllerindeki işçileri iki saat durdurucu bir iş yaptık mı, tamam... Genel Grev yılı olacak bu yıl... DİSK bunu da yapacak... Sonra bizim işçiler de katılınca ne olur senin işçilerin? Sendikanın dibine darı ekilmez mi? Öyle ise, uzun etmeyin işi bize bırakın..

Ve işi üzerlerine alanlar, işçileri devrimci gençlere karşı çıkarma havasına büründürmek için, bir talihsiz bombalama sahnesi düzenlemişler, sonra da numara bile alınan bir otomobilden bir kaç el silah attırmışlar... Ama ne otomobil bulunmuş, ne bomba atan veya atanlar.. Ama, akıldâne sivribaşlar, genel grev kararı vererek özellikle İstanbul'da ulaşımı iki saat sekteye uğratmışlardır. Bu, çoğu kimseye göre bir genel grevdir. Bize göre bir protesto gösterisi.. Bununla birlikte, hükûmetin, genel grev yapan ve işin aslını araştırmaya gerek duymadan sendikasının kararına uyarak işi bırakan işçiler hakkında herhangi bir işlem yapmamasını memnunlukla karşılamaktayız. Çünkü böylece hem işçilerin «genel grev» yaptıklarını sandıkları bir eylem, işverenler tarafından «kanun dışı olarak» suçlanmışsa da Anayasada yer alan bir hakkın kullanılmış olması nedeniyle Genel Grev'in takipsiz kalmış olmasının sevinci içindeyiz. Ve elbette suretâ genel grev eylemi, gerçek genel greve er geç dönüşecektir. Çünkü işçi hareketleri tarihi, kurşunlanan, kulakları kesilen, dipçiklenen, işkence ile çıldırtılan, süngülerle öldürülen, copla vurularak beyni parçalananların hatırasını unutmayan ve her eylemi karşısındakilere kabul ettiren bir devrimci sınıfın yazdığı tarihtir. Genel grev, yasal bir hak olarak, elbette bir gün gerçekten uygulanır.

«İşçi sınıfının en devrimci eylem»i olan genel grev hakkındaki tanımlamalar çok değişik olmuştur. Bir bölgeyi kapsayan greve de «genel grev» denebilmiştir, bir işkolundaki bütün işçilerin üretimi durdurmasına da «genel grev» adı verilmiştir. Bazı endüstri merkezlerinde politik nitelikte yapılan işi bırakmalar da sosyal eylemler içinde adını «genel grev» olarak yazdırmıştır. Bu nedenle Amerikan sendikacılarınca:

a — belirli bir işkolunda işi bırakma,

b — toplumu etkileyen araçlarda işi bırakma,

c — ülke ölçüsünde işleri durdurma,

hep «genel grev» sayılır. Genel grev'in özelliği ve en önemli yanı, bu eylemin:

1 — ya kapitalist toplum yapısını tahrip amacı güden bir ekonomik öz taşıması,

2 — ya da politik iktidarı ellerinde tutanlara karşı ciddî bir muhalefeti, bir karşıtlığı amaç bilmesidir.

Bu iki amaçtan hiç birini hedef almayan işleri bırakma eylemi yine de «genel grev» diye adlandırılabilir; fakat ilerideki bir tarihte refah vadeden yeni bir toplum düzenine işçileri yaklaştırmadan uzak kalan hiçbir eylem, genel grev savunucuları tarafından benimsenmemiştir. Üretimin bir numaralı yaratıcısı olan proletaryanın kendi ideolojisine daha geniş kitleleri kazandırmaya hizmet etmeyen ve sömürücü kapitalist düzeni zayıflatmayı amaçlamayan eylem, genel grevin özünde gömülü devrimci nitelikten yoksun kalmış demektir. Kolay kolay her sendikacı devrimci olamadığından pek ünlü İngiliz sendikacıları bile R. Owen devrinde genel grevi tartışmış durmuş; örgütün gücü olmayınca denenmesi bile güçlükler gösteren genel grev, 1839 ların Chartist hareketin de yeri olan genel grev, ertesi yılın sonuna kadar dağınıklık içinde bir işçi-polis çatışması niteliğinde görülmüştür. O kadar ki bu dağınık ve örgütlenmeden yoksun çeşitli direnişler devletin silâhlı gücü'nü karşısında pek hunharca buldu ve tutuklanan İngiliz sendikacıları ve eylem öncüleri hapishanede çile çekerken dışarda işçi eylemlerinin ruhuna Fâtiha bile okunmuyordu.

Genel grev'in arkasından hemen ekonomik katastrofun sökün edeceğini sanan Sorel, sosyalizmi devrimci sendikacıların kurtaracağı inancındadır. Ona göre sosyalizmin geleceği, işçi sendikalarının bağımsız gelişmesi içinde gömülüdür (saklıdır). Ve «genel grevi yürüten sendikacı militanlar, eski Yunan'ın ve Büyük Fransız Devriminin kahramanlık savaşlarına katılanların ruh hâleti içinde, feragatla, kahramanca çarpışarak, zaferi ve başarıyı sağlayacaktır. Sonra da maneviyatı yükselmiş olarak yeni ekonomik düzeni kurup işletecektir, üretim baskısız ve patronsuz olarak kendi başına düzenlenecektir.»

Bu hayal içinde büyük mücadele veren Sorel için genel grev bir mit'dir, fakat hayal değildir. Bununla birlikte genel grev, hem sendikacılık alanında, hem de politika arenasında etrafında en çok gürültü koparılan bir dev olmuştur. Öyle bir dev ki, genel grev, kimilerince her düğümü çözen bir ilerici araç sayılmış, revizyonistlerin dillerinde ise korkulu saatler geçirten bir cadı niteliğine büründürülmüştür. Revizyonist Kolba'ya göre «burjuva egemenliğini kurmak için örgütlendirilen genel grev, proletaryanın yenilgiye düşmesi olasılığı bulunan ve zorunlu olarak kanlı mücadelelere dönüşecek olan bir eylemdir.» Hatta 1903 de «düşmanlarının sıkı sıkıya birleşmeleri ve sosyalistlere karşı çıkmalarının nedeni» de yine burjuva partilerini «gece gündüz rahatsız eden ve çocuklarını heyecana düşüren canavarı bertaraf etme» çabasıdır.

Bu gibi düşünceleri taşıyanların çoğunlukta olduğu Alman İşçi Birlikleri'nin Köln'de yapılan kongresinde Bemelburg'un önerisiyle genel grev kararı

reddedilmişti. Ama, Fon Elma ve Bemelburg gibi revizyonistlerin etkileri uzun sürmemiş, Alman işçi sınıfı yeniden genel grevi tartışma konusu yapmıştı. Bir çok revizyonistlerin tarihte yavuz hırsız misali, ev sahibini bastırıcı biçimde konuştuğunu hatırlayanlar gerçek bir revizyonist olan Kolba'nın şöyle dediğini (yazdığını) hatırlayabilirler:

«Biz kapitalist toplumun yerine herhangi bir şeyi kurmayı devrimin ikinci gününe tehir etmek mi istiyoruz, yoksa enerjik olarak ara vermeden reformcu çabalarla bu toplumun varlığını yıkmaya başlamayı mı yeğ görüyoruz? Biz bunu kesinlikle açıklamalıyız.» ve Kolba, genel grev propagandasına bu «menfur nazariye»ye karşı Sosyal Demokrat Partisinin kesin cephe almasını ister.

Bebel'in 1905 te Parti Kongresinde genel grevle ilgili olarak söylediği laflar arasında şunlar da vardı: «toplanma, sendika kurma hakkı olmadığı 1878 yıllarında gizli örgütler kurarak polisle, kedinin fare ile oynaması misali oynayan sendikacılar için genel grev gerçekten bir hayaldi. Fakat işçilerin örgütlenme hakkını elde etmesinden sonra şu görüşler işçiler arasında kök salmıştır. 1905 te Alman işçileri genel grev yoluyla burjuva toplumunun temellerini yıkacaklarını düşünmüyor. Biz, politik hak ve rahat nefes almak isteyen işçi sınıfının hayati ihtiyaçları olan tamamiyle gerçek haklar için mücadele ediyoruz. Bu nedenle genel grev, işçilerin elinden seçim hakkının alınması söz konusu olduğu vakit mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir eylemdir. ANCAK genel grevler sert tedbirlerle karşılaşıldığı için ve de Prusya krallığı ve Yunkerlerin örgütleri ve güçleriyle, öte yandan çok iyi teşkilatlanmış sanayi baronlarının kuvvet ve örgütleriyle karşılaştığından bu şartlar içinde genel grevin hayata geçirilmesini düşünmek mümkün değildir.»

Bebel'in bu tutucu ifadeleri sert tepkilerle karşılanmıştı. Bebel bu kez 1906 da Manhaym'daki Parti kongresinde konuya dönmek zorunluğunu duymuştu. Ama yine de bu ünlü Alman işçi lideri, «bırak neye mal olursa olsun» saydığı genel grevi işçi örgütü liderleriyle mutabık kalınmadan düşünemeyeceğini açıklamış ve genel grev aleyhtarları içinde yer almıştı. Kendisini haklı çıkarmak için, 1906 Ağustosu ortasında Rus Sosyal Demokratlarının kararını üçte iki çoğunlukla aldıkları bir genel grevin bile başarıya ulaşamadığını örnek vermişti. Buna karşı Rusyada inkılâbın genel grevle başlaması olgusu hatırlatılınca da «Orada öyle oldu diye bizde de (Almanyada) böyle olacağı sanılamaz.» demişti.

Rosa Luxembourg ise 1906 da yayınladığı Genel Grev ve Alman Sosyal Demokratları» broşüründe şöyle diyordu:

«Sosyal Demokratlar proletaryanın en bilinçli, en çok gelişmiş ileri müfrezeleridir. O devrim ânının gelmesi için kollarını birbirine kavuşturup fatalist gibi bekleyemez. O bunu gökten gelen insiyâki bir halk hareketi olarak telâkki edemez. Aksine, o her zaman olduğu gibi bu sorunda da hâdisenin önünde gitmeğe ve onu çabuklaştırmağa mecburdur... Bunun içindir ki genel grevler, proletaryanın her türlü büyük devrim hareketlerini doğuran ilk doğal bir eylemdir. Ve endüstri, egemen ekonomik şekil kaldıkça proletaryanın devrimdeki rolü arttıkça ve sonunda sermaye ile işçi arasındaki çelişki büyüdükçe, genel grevler daha kesin ve daha etkin olur.»

Faşizmin kurbanı olan bu devrimci kadın, oportünist Bernştayn ve Da-

vid'le alay etmiş, onların «sınıf mücadelesinin yumuşaması ve medenileşmesi» görüşüne karşı çıkarken sokaktan geçen devrimden kaçınılamayacağını savunmuştur. Rose Luxembourg'a göre genel grev, Rusyadaki politik koşulların ortaya attığı Rusyaya özgü bir mücadele aracı değildir. Genel grev, kapitalist toplumun gelişme derecesinden, sınıf mücadelesinden ve sınıflar arası ilişkilerden doğan genel bir proletarya mücadele aracıdır. Nitekim Büyük Fransız İhtilâli, Almanyadaki Mart devrimi ve 1905 Rus devrimi birbirini izleyen gelişmenin birbirinden ayrılmaz zincir halkalarını teşkil ediyorlar, kendilerinde kapitalist devrinin doğuşunu ve mahvını yansıtıyorlar.»

Alman işçi hareketinin çoğunlukla oportünist liderlerinin birbirini izleyen hataları Avrupa işçi hareketlerini de etkilemiş, bu nedenle de Genel Grev miti, yeterince gönüllere yer edememiştir.

Her ne kadar Rosa Luxembourg'un belirttiği gibi (Şimdiden sonra ne olacak? adlı makale; 14, 15 Mart 1910 kitle grevi kendi iç gelişimine, kendi mantığına, kendi büyümesine, politik durumla ve onun ilerideki gelişmesiyle sıkı sıkıya bağlı ise de, genel grev, kendi oluşumunun sonuçlarına sahip çıkmasını bilecek bir eylem yönetiminden asla yoksun bulunmamalıdır. Genel grev, özellikle kısa ve bir kezlik gösteri niteliğinde olanları, başlayan bir politik kampanyanın son sözü değildir, fakat gerçek odur ki o kampanyanın en etkin ilk sözüdür. Bu kampanyanın amacı açısından genel grevin doğuracağı gelişmeler, devamlılığı, ya da doğrudan doğruya ortaya koyacağı sonuçlar, zarar ve kârları herhangi bir borsa işlemi gibi kalemle bir kâğıt parçası üzerine dökülüp önceden hesaplanamaz. Bununla birlikte milyonların başında bulunan politik ve sendikal liderlerin sorumluluğu kadar sezgisi ve doğru şiarları vaktinde atabilme yürekliliği de önemlidir.

1910 da Avrupada genel grev açısından durumu şöyle saptamıştı bu ünlü sosyalist:

«Dünyada en güçlü işçi örgütlerine ve en büyük seçmenler ordusuna dayanan Alman Sosyal Demokrasisi, değişik zamanlarda küçük memleketlerde Belçikada, İtalyada, Avusturya-Macaristanda, İsveçte ve Rusyada büyük başarılarla hayata uygulanan aynı kitle eylemlerini yaratmağa kabiliyetli midir. Yoksa iki milyonluk İşçi Birlikleri ile, kudretli ve üstün bir disipline sahip Partisiyle Almanya da anarşist şaşkınlığı ile paralize olan Fransız İşçi Birlikleri ve iç kavgalarla zayıflayan Fransız Partisi gibi, kesin durumlarda etkin kitle hareketlerini uygulayabilme olanağından yoksun mudur? Bu sorunu çözümlemek gerekir.»

Ve Luxembourg, görüşünü açıklıyordu:

«Genel grev ölçüsünü ve niteliğini taşıyan eylemlerin işçi örgütleri olmadan uygulanamayacağı açıktır. Bu anda yalnız Almanya için söz konusu olan muazzam hareketler bütün memlekette ancak her iki örgütün (Partinin ve İşçiler Birliği'nin) beraberce ve ittifak halinde yapacakları eylem sonucunda gelişebilir... Proletaryanın her büyük kitle eylemi, karşılıklı politik ve ekonomik yönleri olan eylemlerdir. Bunları yapmacık olarak birbirinden ayrı tutmak, ukalaca ayırma girişimde bulunmak boş ve zararlı bir çabadır.»

Burada bizim için önemli olan, işçi örgütleri ile işçi partisinin ortaklaşa ve aynı amaçlara yönelmiş kitle eylemlerini yürütmek gereğidir. Gerçekten

de yalnız işçilerin devrimci örgütlerinin, kendi sınıf partilerinden ayrı, ondan kopuk halde kitle eylemlerini sonuna kadar yürütecekleri bir ortamın bulunmayacağı, ya da politik özü olmayan kitle eylemlerinin yalnız işçi örgütlerince organize edilip edilemeyeceği henüz bizim için yeni bir konudur. Bugüne dek devrimci işçi eylemleriyle işçi partisi hiç bir grevde, hiç bir direnişte önceden birlikte karar vermemiş ve parti ile işçi örgütü arasında hâlâ canlı bir bağ kurulmamıştır. Genel greve karşıt olanları yanıtlıyan Rosa Luxemburg sorar:

«Mücadeleci işçi örgütleri için tehlikeli olmayan hangi direniş, hangi çıkış ve hangi ekonomik grev olabilir?»

Gerçek odur ki, devrimci işçi örgütleri, şike olmayan, sağlıklı ve tabanın isteklerine denk düşen kitle eylemlerini yapa yapa zindeliklerini korurlar ve her mücadeleden sonra taze bir heyecanla, yeni güçler kazanarak daha etkin mücadelelere katılırlar. Bu nedenle, işçi örgütlerinin bir politik parti ile fikir birliği halinde eyleme geçtiği yolunda yapılacak suçlamalar, benzer suçlamalar ve hatta açık iftiralar ve yakıştırmalar yanında işçi kitleleri üzerindeki etkisi açısından solda sıfır kalır. Ama asıl sorun, işçi örgütlerinin ve onun en üst kurulunu teşkil edenlerle parti yönetiminin başına seçilenlerin sağlıklı bir işbirliği kurabilmesidir. Bu gerçekleşmezse yapılacak en önemli iş bu kopukluğu ortadan kaldırıcı bir politikanın uygulanması ve hastalığın kökenine inilmesinin başarılmasıdır.

Tarih göstermiştir ki, sağlıklı, büyük ve cesurca yapılmış kitle eylemlerinde kazanç, kayıpların çok üstünde olmuştur. Korkakça hesaplarla vakit geçiren işçi veya parti yöneticilerini, taban tasfiye etmiştir. Bundan o ülke devrimci eylemi de zarar görerek bu zararı komşu ülkelerin işçi ve emekçi sınıflarına da bulaştırmışlardır. Bu nedenle devrimci sosyalistlerin inancı o olmuştur ki, derin ve çok önemli izler bırakan, cesareti, sosyalizme inancı; kendine güveni yüksek olan örgütlerin uyguladıkları genel grevler, hiç şüphesiz uluslararası proletaryanın üzerinde çok yararlı etkiler yapar, henüz olgunlaşmamış proleterlerin kendi ülkelerinde de fedakârlık isteyen eylemlere atılımını hazırlar ve onlardaki sınıflarının nitel, nicel üstünlüğüne olan güveni kamçılar, harekete getirir ve başarılı sonuçlar için manevi dayanakları da hazırlar.

İşçi sınıfının kurtuluşu, ancak işçi sınıfının kendi eliyle gerçekleşir ilkesi gözönünde tutulunca, kitle eylemlerinin yukarıdan verilecek emirlerle olmayacağı gerçeği ortaya çıkar. İşçiler, kendilerine verilen bilinçle bağdaşık olarak öyle bir ortama gelirler ki, liderlerinin yapacağı bir durum muhakemesinden sonra neye karar verilmesi gerektiğini kendileri anlar ve kendileri, işyerlerinde yapacakları ikinci bir «durum eleştirmesi» üzerine karar verir ve uygularlar. Bu her işyerinde aynı doğrultuda olunca, artık kitle eylemi, kitlenin kararı olarak en başarılı mücadele gücüyle donatılmış şekilde gerçekleşir. Nitekim bizde 15 - 16 Haziran direnişi tam bu ölçüler ve ilkeler içinde kendi dinamiğini bulmuştur.

Genel grev'den ne anlaşılması gerektiği Almanya'da Birinci Dünya Savaşından önce bir hayli tartışılmıştır. Kautski, gösteri biçimindeki genel grevle, zor aracı olan genel grevi birbirinden ayırmak gerektiği görüşünü savunmuştur. (Yeni Zamanlar, 1910) Gösteri grevi, bir çok işkollarındaki bir çok işçilerin katılması eylemidir ama, süresi ve amacı başkadır. Bir karardan dö-

nülmesini amaçlayan ve o karar gerçekleşinceye kadar sürdürülecek olan —gerekince çatışmalara da yol açabilecek olan— Genel Grevin etkin ve belli bir amacı gerçekleştirmeye yönelmiş olması açısından gösteri niteliğindeki protesto genel eyleminden farklıdır. Genel grev, mümkün olduğu kadar bütün işçi sınıfını kapsayan bir eylem olabilmelidir.

Dönek Kautski, zor grevi diye nitelendirdiği genel greve karşı çıkarken, ekonomik amacı olan genel grevle, politik amacı olan genel grevin de birbirinden ayırd edilmesi gerektiğini ileri sürer. Ayrı ayrı düzeylerde ve ayrı ayrı taktikler isteyen bu grevler için daha derin incelemeler gerektiğini bilen Kautski, 1910 da da geçerli olan askerlik biliminde strateji'nin iki önemli ayırımı olduğuna dikkati çeker. Bunlardan biri imha stratejisidir, öteki de oyalama stratejisi. Bunlardan birincisi düşmana taarruza geçmek ve onu devirecek, savaşma gücünden düşürecek kesin vuruşlarla sonuca ermeyi amaç bilir. Oyalama stratejisinde ise komutan, kesin çarpışmadan çekinir, düşman ordusuna rahat nefes aldırmamak için her türlü manevraya başvurur. Düşman ordusunda galip gelme umudunu yok edici bir plan uygular, dayanma gücü ile birlikte moralini de zayıflatır ve onu paralize eder.

Tarih, bazı hallerde imha stratejisinin gereğini, bazı hallerde de oyalama stratejisinin zorunluğunu ispatlamıştır. Bu bakımdan genel kitle eylemlerini, sınıfların güç dengelerinden soyutlayarak kararlaştırmak elbette zararlı bir eylem olacaktır. Fransadaki 1789 - 1793 koşulları ile 1905 Rusyasının koşulları ve 1910 Almanyasının durumu ile 1914 Fransasının durumu birbirinden çok farklıdır. İşçi eylemleri açısından 1950 Türkiyesi ile 1970 Türkiyesi aynı değildir. Fakat her halde 1971 Türkiyesinin gebe olduğu durumlar, 1970 öncesinden pek çok farklıdır. Bu nedenle genel grev, kitle eylemleri, politik ve ekonomik durumdaki yeni olgular hesaplanmadan, ortaya çıkan somut durumları değerlendirmek hatalı olacaktır.

Marksın «Fransada sınıf mücadelesi» kitabına yazdığı giriş bölümü eski devrimci stratejiye karşı yeni stratejiyi açıklar. Oyalama stratejisi denebilecek o strateji hakkında sendikalar yöneticilerinin bir seminer düzenlemesi, yıldan yıla artan proletaryanın gücü ve karşılaştığı yeni sorunların üstesinden gelmesi için ne gibi noktalara dikkat gerektiği bir ortak bilgi durumuna erişmelidir, kanısındayız. Zira Anayasada yer alan hakların ve özgürlüklerin kısıtlanması, hatta yok edilmesi yolunda burjuvazinin atacağı adımları durdurmak kaçınılmaz bir gerektir. Buna karşı izlenecek politikanın dayanaklarını ve gelişme yasalarını sosyalistler olarak değerlendirmeler yaparak saptamazsak, büyük zekâ incelikleri isteyen yeni stratejiye uygun adımlar atmamış ve yenilgiye uğramış oluruz. Alman sosyal demokratlarının çenesi düşük revizyonistlerinden Gehberk, Şrom, Firek'lerin sağa sapmış önerilerinden arınmasını bilen İşçi sınıfının başarıları parlak olmuştur. Bu bakımdan biz de, kendini beğenmiş suya sabuna dokunmadan başarı kazanma hayaline kapılmışlarımızı kendi bireyci dünyalarında bırakıp, genel eylemlerin üstesinden gelecek bir anlayışla donanmamız gereken bir dönemece geldik.

Yoksa, sallantıda, ne yaptığını bilmeyen, yalpalayan bir merkezi kadro, örgütlerin başına geçebilme olanağını bulunca Bebel'in Dresten'te revizyoncu merkez için kullandığı «Bataklık» deyimine uygun olarak, Türkiye'deki işçi hareketini bunca devrimci birikimden sonra bataklığa gömmek tutucu, gerici

çevrelerin emperyalizme yarayan sonuçları hazırlaması hiç de akıldan çıkarılmamalıdır. Bunun için genel grev'i, basit, şike tertiplere sıfat olarak vermemek gerektiği gibi, önümüzdeki tehlikeleri bir bir hesaplayacak bir zaman bölümünü bütün sosyalistler kitle eylemlerinin ölçüsünü saptamak için kullanmalıdırlar, kullanmalıyız. Komuta mevkiinde olanları, günlük «önemli» işler kucağına alır, sarar sarmalarsa; asıl önemli olanı kararlaştıracak kişilere afyon yutturup onları sızdırma işlemi gerçekleştirilmiş olur.

Türkiye'nin devrimci kitlelerine, özellikle işçi sınıfına hazırlanan tuzakların dökümünü, amaçlarını ve başarıldığı takdirde ortaya çıkacak acı sonucu şöyle kâğıt üstüne dökmek işlemini kaç devrimci örgüt başarabilmiştir? Kaç devrimci örgüt, bu hazırlanmış tuzakları işlemez hale getirecek tedbirleri geniş zaman parçası içinde ele almış ve bütün ayrıntılarını hesaplayarak belli bir anlayışa varmıştır?

Tarih geriye döndürülemez, akar suya kilit vurulamaz, zaman devrimciler yararına işliyor... diyerek kaderci olmak, teslimiyet ikliminin koşullarına uymak Türkiye işçi hareketine ve sosyalist gelişimine çok zarar verecektir. Bütün tarihi koşulların ortaya çıkardığı durumları açıkca gözler önüne sermek mevkiindeyiz. Olayların hazırladığı örgüyü ne kadar iyi görebilirsek o kadar enerjik ve bilinçli mücadeleye hazırlanmış oluruz. Çevremizde ve organlarda karara etkisi olacak tutucu kişilerimiz varsa, devrimcilerimizin bir iç mücadeleyi de göze alarak yakın tehlikeleri etkisizleştirecek bir dinamizmle donanması şarttır. Teoriyi savsaklayan pratikçilerin yenilgileri yalnız kendilerinin sonunu getirmemiş, temsil ettikleri kitleleri de yenilgilere düşürmüştür. Genel grev koşullarını davet eden girişimler karşısında olduğumuzu unutmadan Şubat, Mart 1971'i iyi değerlendirmeye mecburuz. Bilinçli kitlelerin muhtaç olduğu heyecanı durakatmadan yapılacak işler arasında eğitim, toplantılarda biribirimizi etkileme ve aynı karar doğrultusunda kendi kendimizi hazırlamaya elverişli çalışmalara muhtacız.

Unutmamak gerekir ki demokrasi hem araçtır, hem de bir amaç. Bugünkü şekli demokrasiden yararlanarak gerçek demokrasiyi kurma görevi Türkiye'nin devrimci sınıf ve tabakalarına düşüyor. Her toplum, içinde bulunduğu koşulları değerlendirirken başka toplumların deneylerinden ve özellikle yakın deneylerinden yararlanır. Biz de yenilgiye uğramış faşist uygulamaları hatırlayarak, bu kez kendi ülkemizde bu faciaya, bu özgürlükleri boğazlama düzenine hayat hakkı tanımamak için kitle eylemlerine muhtacız. Bilmeliyiz ki kitle eylemleri, bilinçli işçi sınıfının öncülüğü ve desteğiyle örüldüğü vakit karşısında yenilmemiş hiç bir organize güç olmamıştır. Bu yenilme, bazı ülkelerde faşist terörün gerilemesi şeklinde olmuş, bazılarında düzen değişikliğine dönüşebilmiştir. Zorunluklar karşısında mücadele azmini yitirmeyen işçi sınıfının genel grev gibi eylemlerin niteliğine nüfuz etmesi, koşullarını ve olanaklarını iyi bilmesi bir sınıfsal görevdir. Türkiye işçi sınıfı, iki saatlik boykot eylemini «genel grev» sayabildiğine göre, demek ki genel grev fikri, devrimci kesimlerde kolayca olgunlaştırılabilir. Bunu bilmek, herkesin hakkıdır.

Bu hakkımızı kullanırken, yeni tehlikelerle mücadele için yeni örgütlenmelere ve ilişkilere ihtiyaç bulunduğunu da bilmeliyiz. Ve biliriz ki, emekçi halkın yaratıcılığı sonsuzdur. Muhtelif devirlerde muhtelif örgütler yaratmış ve adlar bulmuştur. Hele «devrim kasırgası» estiği zamanlardaki buluşların

paha biçilmez değeri vardır. Bugün için örgütlü işçilerle, örgütsüz köylüler arasındaki kopukluğu giderici bir örgütlenme zorunluğu karşımızda duruyor. Devrimci üniversiteli gençlerle -tabii işçi sınıfının bilime dayanan tarihi öncülüğünü kabul etmiş olanlarla- devrimci işçi örgütleri arasında somut sorunları çözmede işe yarayacak örgüt türüne ihtiyaç vardır. Hatta halka zulmeden ve yasa dışı işkenceleri kana susamışcasına uygulayanlar varsa onların kimliklerini öğrenip listesini yapacak bürolara ihtiyaç duyulduğu tarihi dönemler olmuştur. Bu devrimci örgüt nüvelerinin geliştireceği eylemler elbet bir gün genel grev gibi kitle eylemiyle taçlanır ve belli başarılarla sonuçlanır. Azınlığı egemen kılmak için yapılan örgütler ve düzeni korumalar yanında asıl çoğunluğun çıkarını gözeten örgütlerin ve bunların çalışmalarının gücü açısından durum elbette ikinciler yararınadır. Zulme yönelmiş örgütlerin mutluluk için örgütlenmiş büyük çoğunluk örgütleri karşısında dayanıksız kalacağını unutmamak da gereklidir.

Öyle ise, işçisi, köylüsü, kentlisiyle devrimci gençliği ve öğretmeniyle, devrimci özdeki Anayasanın tahribine, demokrasinin temel unsurlarını ortadan kaldıracak bir faşist düzene dönüşmeye hazır egemen sermayeci sınıfların ve emperyalizme dayalı güçlerin heveslerini kursaklarında bırakacak genel kitle eylemlerinden yararlanmak hakkının varlığını unutmamalıyız. Köylünün güvenini kazanmış devrimci işçi sınıfının, en geniş ittifak cephesi önünde yasal yoldan genel eylemlerde bulunması, Anayasanın korunması için gerekli ise, buna karar vermekte gecikme bağışlanamaz. Burjuva düzeninin kirliliklerini temizleme görevi başka şeydir, memleketin büyük çoğunluğunun temiz ideallerini gerçekleştirici yolda çalışmalar başka şeydir. Bu nedenle biz genel grev konusunu, üzerinde önemle durulacak bir mücadeleler zincirinin en önemli halkası sayıyor ve günün koşullarının değerlendirilmesini gerektiren bir «sonuç» görüyoruz. Bunun için, sonuca varmadan yapılacak çalışmalar, verilecek kararlar, ortaya çıkarılacak yeni örgüt biçimlerini düşünmeye fırsat veren genel grev sorunu, bizi devrimci atılımlar düzenine kavuşturmalıdır.

bir «halk» kapitalizmi örneği

Türkiye'de belli bir süreden beri ve özellikle son yıllarda, bir sermaye piyasası edebiyatı yapılagelmektedir. Bilinebildiği kadarıyla küçük tasarrufları olanlar, anonim biçimde kurulan ortaklıkların bu piyasada işleme konan hisse senetlerini satın alarak, bu kuruluşların ortakları hâline geçeceklerdir. Bu mekanizma, bu şekilde işleyerek, üretim araçları mülkiyetine çok az sayıda kişinin değil de, geniş halk kitlelerinin sahip olmalarının yolunu açacaktır. Ayrıca, bu tür ortaklıkların alışılagelen aile ortaklıklarından farklı olduğunu belirtmek üzere, bir de ilginç isim bulunmuştur: «halka açık anonim ortaklık». Gene son zamanlarda yoğunluk kazanan gazete ilânları gözden geçirilirse, bu tür ortaklıkların, «edebiyat» aşamasından çıkıp gerçekleşme aşamasına eriştiği de önerilmektedir. Bu «halka açık» girişimlerin, bir ya da birkaç banka tarafından satışı yapılan hisse senetlerinin, çok kısa sürelerde kapışılıp bittiği de, ilânlarda sık sık belirtilmektedir. Yâni sözün kısası, bir «halk» kapitalizmi gerçekleşmek üzeredir. Acaba gerçekten böyle bir şey var mıdır? Biz bu sorunun cevabına yardımcı olmak üzere, 1969 da Amerika'da çıkan bir kitaptan bazı aktarmalar yaparak, önerilen bu halk kapitalizminin ne biçim birşey olduğunu, «halka açık»lığın ne anlama geldiğini bazı somutlamalarla göstermeğe çalışacağız.

Adı geçen kitap,* servet ve gelir bölüşümü açısından Amerikan toplu-

* **F. Lundberg, The Rich and The Super-Rich (Zenginler ve Süper-Zenginler), New York: Lyle Stuart, Inc., 1969.**

munun bugünkü durumunu gözler önüne sermeğe çalışmaktadır. Herşeyden önce belirtelim ki, yazar Prof. F. Lundberg bir toplumcu değildir. Vargılarının, yaptığı gözlem ve çözümlemelerin mantıkî sonuçları olup olmadığı tartışma götürürse de, yaptığı gözlemler ve derlediği bilgilerdeki dürüstlüğü yadsımanın olanaksızlığı apaçıktır. Şu kadarını söyleyelim ki, Prof. Lundberg'e göre A.B.D. nde kapitalizme ihanet edilmiştir; ortada rekabet diye birşey kalmamıştır. Bu yüzden, serbest teşebbüs serbestliğini yitirmekte, onun yerini devleşen tekeller almakta, servet gitgide daha az elde birikmekte, temerküz etmektedir. Biz bu yazıda, F. Lundberg'i izleyerek, hisse senetlerine «herkes» in sahip olabildiği, «halka açık» ortaklıklı en büyük «halk kapitalizmi» ülkesinden ilginç ve anlamlı bulduğumuz bazı örnekleri sıralamağa çalışacağız.

Önce A.B.D. nde Michigan Üniversitesi'nde 1960 larda yapılan bir araştırmanın sonuçlarını verelim

Tüketici Biriminin, İçinde Olduğu Gelir Dilimi	Bu Dilimde Hisse Senedine Sahip Olmayanların Oranı
3.000 dolar ve azı	yüzde 95
3.000 — 5.000 dolar	» 93
5.000 — 7.500 »	» 87
7.500 — 10.000 »	» 78
10.000 — 15.000 »	» 61
15.000 dolar ve fazla	» 26

Bu tablonun ötesinde, ülkede sayısı 60 milyonu bulan tüketici biriminden (aileden) yüzde 86 sının ise sahip olduğu hiçbir hisse senedi bulunmamaktadır. Bütün bunlara şunu da ekleyelim ki, nüfusun 200 milyon civarında olduğu bu «halk» kapitalizminde kişi olarak hisse senedine sahip olanların sayısı, 1962 de yalnızca 17 milyon idi.

Diğer yandan, tasarrufunda hisse senedi bulunduran tüketici birimlerinin (ailelerin) çoğunun (yüzde 75 inin) elindeki hisseler 500 ile 10.000 dolar arasındadır; yani kişi başına gelirin 3.000 doları aştığı A.B.D. ölçüleri gözönüne alınırsa, önemsiz büyüklüktedirler. Büyük hisse senetlerinin sahipleri ise, toplam hisse senetlerinin yüzde 80 ini ellerinde bulundururlarken, nüfusun yalnızca yüzde 1.6 sını meydana getirmektedirler. Bu yüzde 1.6 aynı zamanda, eyâlet ve mahallî idarelerce çıkarılan tahvillerin yüzde 100 ünü, anonim ortaklık tahvillerinin ise yüzde 85 ini elinde bulundurmaktadır. Gene bu yüzde 1.6 nın içerisinde ve tüm tüketici birimlerin yüzde yarımından daha azını oluşturan 200 bin birim toplam yatırım aktifleri diye adlandırılan hisse senedi ve tahviller toplamının yüzde 32 sine sahiptir.

Yalnız başlarına bile çok şey söyleyen bu kuru rakamları, ekonomiye yön veren iktisadî-politik kontrol gücü açısından da yorumlayabiliriz: Sözünü ettiğimiz kitabın yazarı Prof. Lundberg'in uzmanlardan naklen belirttiğine göre, büyük bir anonim ortaklıkta yüzde 5 lik bir mülkiyet hissesine sahip olmak, çoğunlukla girişimin tümünü kontrol etmek için yeterli olmaktadır. A.B.D. nde ise, yukarıda varlığına değindiğimiz 200 bin tüketici birimi bütün bu tür ortaklıkların kontrolünü elinde tutmaktadır. Üstelik bu gurup, belirtilen yüzde 5 lik sınırın çok ötesinde mülkiyet hisselerine sahiptir; ve çok daha önemlisi, bu

hisseler en önde gelen (General Motors, Ford, General Electric, Standard Oil, Du Pont, 3 M, ATT, US Steel,... vb. gibi) dev ortaklıklara ait bulunmaktadır. İktisadî gücü kontrol etmek ise, hiç kuşkusuz, siyasal kontrolün (iktidarın) temelinde yatmaktadır..*

İktisadî gücü elinde bulunduran, ve yukarıda belirtilen rakamların yansıttığı yoğunlaşmış mülkiyetin gerçek gücü, görülmektedir ki, sahip olunan pay oranlarından daha fazla olmaktadır. Yani, eser sahibi F. Lundberg'in deyişi ile, «bu grubun gücü, eğer bunlar yatırım aktiflerinin yüzde 100 üne de sahip olsalardı, bugünkünden çok daha büyük olmayacaktı» (s. 15). Hattâ bunun tersinin gerçekleşmesi çok daha mümkün olabilirdi; çünkü şimdi, ortaklık yönetiminde onlarla birlikte hareket eden küçük hisselerin sahipleri, muhalif kanaatta bulunabileceklerdi. Ama bu durumun da bilinçli bir politika ile yaratıldığını anlamak çok zor değildir. Bir kez, gerçekten düşük gelirlilerin, böyle servet kalemlerine sahip olma olanağı çok sınırlıdır ya da yoktur. Bu olguyu az önce, ailelerin yüzde 86 sının hiçbir hisse senedine sahip olmadığını naklederek somutlamıştık. Ayrıca gelirleri nispî olarak düşük olanların, çok küçük de olsa, yüksek gelirlilerin de sahip olduğu bazı şeylere sahip görülmesi, onların kendilerini mülk sahibi sınıflarla özdeş saymasına sebep olmaktadır. Büyük anonim ortaklıklarda kontrol gücünü elinde bulunduranların en büyük destekçiliğini, bu küçük hisse sahiplerinin yapmakta olmasının nedeni budur. Ama biliyoruz ki önemli olan, şöyle ya da böyle küçük bir servet kalemine sahip olmak değil, temerküz etmiş mülkiyetin sahip olduğu, üretimi, gelir yaratılışını ve bunun bölüşülmünü kontrol gücüdür. Bu nedenle, üniversitelerin iktisat ders kitaplarında kafalara yerleştirilmeğe çalışılan, büyük anonim ortaklıklardaki «mülkiyet» ve «kontrol» ayırımının, büyük hisse sahipleri gözönüne alındığında hiçbir anlamı kalmadığını, Prof. Lundberg büyük bir açıklıkla belirtmektedir. Yazar ayrıca, A.B.D. ndeki iktisat düzeninin, bir bütün olarak, ortaklık, tüzel kişilik gibi uydurma kişilikler bir yana bırakılırsa, adına insan denen 500 bin «biyolojik birey'in mülkiyeti ve kontrolü altında olduğunu gözler önüne sermektedir. «Bu, büyük ölçüde kişisel etki ve kontrolün âleti ise, bir Arşimet kaldıracına benzeyen, büyük anonim ortaklık olmaktadır» (s. 264). «Birleşik Devletler'de üretici faaliyetin çoğu, hemen hemen bir cuntayı andıran küçük bir gurubun büyük ölçüde sahip olup, tüm olarak hâkim olduğu, çok küçük sayıda, çok büyük dev anonim ortaklıkların ellerinde bulunmaktadır» (s. 266). 1961 de 1.073 adet ve büyük sınaî ve ticarî ortaklık, gayri safi millî hasılanın yüzde 60 ı oranında bir satışa sahipti. 100 ve daha fazla emekçi çalıştıran 7.126 adet ortaklık (ki ülkenin 286.817 adet olan imalatçı ortaklıklarının yüzde 2.5 unu meydana getirmektedir) imâlat sanayiindeki aktiflerin yüzde 90 ını, satışların ise yüzde 83 ünü oluşturmaktadır. Bu grubun içinde en yukarıda yer alan ve 100 bin ve daha fazla sayıda emekçi çalıştıran işletmeleri

** Prof. Lundberg'den aynen aktarırsak, «Hükûmetler ve iktisadî düzenler, asla birbirinden ayrı şeyler değillerdir; aynı paranın iki yüzü gibidirler» (s. 771). Ve unutmayalım ki, bunu doğrulayan şu sözleri A.B.D. Cumhurbaşkanı W. Wilson söylemiştir: «Birleşik Devletler hükûmetinin ustaları(!), Birleşik Devletler'in ortaklaşmış sermayedarları ve imalatçılarıdır Birleşik Devletler hükûmeti şu anda özel çıkarların 'beslemesi' durumundadır» ,s. 772).

temsil eden 13 işveren için, bu rakamlar sırasıyla yüzde 15 ve 14 tür.

Konunun bir başka yönü daha bulunmaktadır: bu tür «halka açık» ortaklıkların ve mülkiyet yoğunlaşmasının egemen olduğu iktisadî düzende, üretimi kontrol eden büyük servet, az ya da çok bir çaba sonucunda değil, büyük ölçüde bir mirasçı olarak edinilmektedir. Tüketici birimlerinin (ailelerin) en üst yüzde yarımında her bir birim, bu yolla servet edinmiş durumdadır. F. Lundberg'in bunu destekleyen bir başka ilginç gözlemi daha vardır: az sayıda meslek kadını dışında iktisadî mekanizma içerisinde girişimci olarak kadına pek tesadüf edilmemekteyse de en büyük servet sahiplerinin yüzde 40 ını mirasçı statüsündeki kadınlar meydana getirmektedir. Aşağıdaki tablo cinsiyete göre kadın ve erkek milyoner sayılarını vererek bu durumu doğrulamaktadır (s. 790):

Milyon Dilimi	Erkek Milyoner	Kadın Milyoner
1 — 2 milyon $	16.336	11.063
2 — 3 »	3.156	3.048
3 — 5 »	1.124	1.320
5 — 10 »	1.073	541
10 ve daha fazla	335	1.658
TOPLAM	**22.024**	**17.630**

Bütün bunlara ek olarak şu da gözlenmektedir ki 500 bin dolar ya da daha fazla servete sahip olan ve ülkedeki tüm tüketici birimlerinin yüzde 0.4 ünü oluşturan 200 bin ailenin yüzde 61 i servetlerini miras yoluyla edinmiş durumdadırlar. Bu 200 binin en üst kesimini ise 500 süper-milyoner aile meydana getirmektedir (Du Pont soyadlı 250, Rochefeller soyadlı 73,... vb).

Prof. F. Lundberg'in kitabı, yukarıda çok az bir bölümünü aktarmağa çalıştığımız rakamların yanında, Amerikan iktisat düzeninin çeşitli yönleri, bu arada servetle «suç endüstrisi» arasındaki ilişki, ülke siyasal gücünün iktisadî gücü elinde tutanların tercihlerine göre işleyişi, büyük servetin politik iktidarının vergiden kaçmak için bulduğu kurnaz yollar ve 500 süper-milyoner ailenin kökeni ve biribirine kenetlenmiş gücü hakkında çok ilginç ve dürüst bilgiler vermektedir. Bütün bunların ışığında, bu yazıda yansıtılmağa çalışılan açıklamalardan çıkarılacak sonuç, son derece basittir. Bir iktisadî sistemin özünü oluşturan üretim ve mülkiyet ilişkileri, ve onların yankısı durumundaki bölüşüm ilişkileri aynı kaldığı sürece, adı «halka açık» gibi değeryüklü nitelemeler de taşısa, yaygınlaştırılmağa çalışılan anonim ortaklık türü sistemin temel ilişkilerini gözden uzak tutmağa çalışan, usta bir buluştan başka birşey değildir. Türkiye'de de yapılmağa çalışılan budur.

SER YAYINLARI

LENİN

KİTLE İÇİNDE PARTİ ÇALIŞMASI

(KOMÜNİST PARTİ VE ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL TEZLERİ)

ÇIKTI

X YAKINDA ÇIKACAK OLAN ESERLER

X — GEORGİ DİMİTRİOV SEÇME ESERLER

5 KİTAP

PK. 301 BAKANLIKLAR - ANKARA
Yönetim Yeri Selanik Cad. Tokay Han Kat 2
Yenişehir - Ankara

BAYLAN BASIM ve CİLTEVİ - 12 52 95 - ANKARA

5 LİRA